

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ทั้ง 3 เรื่อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 3 เรื่อง อย่างละเอียด โดยเรียงตามลำดับเรื่องดังนี้
 - 1.1 เรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)
 - 1.2 เรื่องชีวิตของฉันทลูกกระต๊อง
 - 1.3 เรื่องวิญญาณ (Spirit) นักชกครอง
2. วิเคราะห์หนังสือดังกล่าวโดยอาศัยเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น โดยวิเคราะห์ตามลักษณะของหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดี ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้
 - 2.1 ลักษณะรูปเล่ม
 - 2.2 เรื่อง (ประเภทและแนวเรื่อง)
 - 2.3 กลวิธีในการแต่ง
 - 2.4 วิธีเสนอเรื่อง
 - 2.5 ส่วนวนภาษา
 - 2.6 ความรู้
 - 2.7 สารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่าน
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

วิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดีเรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)

ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) แต่งเป็นภาษาฮินดี โดยมหาตมา คานธี และแปลเป็นภาษาไทยโดยกรรณา กุศลาลัย ฉบับที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นฉบับพิมพ์

ครั้งที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2521 พิมพ์และจัดจำหน่ายโดยบริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด มีความยาวรวมทั้งภาคผนวกท้ายเล่ม 399 หน้า หนังสือประเภทชีวประวัติ เช่นชีวประวัติของมหาตมา คานธีนี้ มีประโยชน์และสมควรนำมาเลือกเฟ้นให้เยาวชนและนักศึกษาได้อ่าน เพราะ "ชีวประวัติบุคคลสอนให้เรา कुछ ได้หลายสถาน คุเพื่อค้นคว้าหาคุณงามความดีของผู้นั้น ว่าได้มีความพยายามมานะบากบั่นเป็นผลสำเร็จมาแล้วอย่างไร เพื่อเราได้รู้เป็นแบบอย่างแห่งความประพฤติของเรา สิ่งใดที่มิกล้าไว้ในประวัติถ้าตรงไหนเห็นว่าเป็นคุณประโยชน์ก็จะได้อือเป็นทางปฏิบัติ สิ่งไหนเห็นว่าเป็นความผิดพลาดก็จะได้อือว่าเป็นครู เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดนั้นได้ เพราะฉะนั้นการอ่านชีวประวัติของบุคคลจึงอยู่ที่รู้จักดูทั้งสองแง่ เพื่อจะได้พิจารณา หรือคาดค่าให้แก่ผู้นั้นว่ามีดีแก่ส่วนรวมแค่ไหน"¹ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)" ผู้แต่งมีวัตถุประสงค์ในการแต่ง "เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เยาวชนนักศึกษาโดยเฉพาะ"² ชิวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) จึงเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งที่จะนำมาให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ศึกษา และด้วยคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมาตั้งแต่ พ.ศ. 2513 ตลอดมาจนกระทั่งถึงหลักสูตรพุทธศักราช 2524 ชิวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ก็ยังคงเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดีที่ใช้อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประวัติผู้แต่ง³

มหาตมา คานธี เคิมชื่อ โมहनทาส การามจันทร์ คานธี แต่เป็นเพราะท่านได้ต่อสู้เพื่อสิทธิและความเสมอภาคของชาวอินเดียจนกลายเป็นวีรบุรุษ และได้รับขนาน

¹มหาตมา คานธี, ชีวประวัติของข้าพเจ้า(มหาตมา คานธี), แปลโดยกรรณ กุศลาลัย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2521) คำปรารภของผู้แปล.

²มหาตมา คานธี, เรื่องเกี่ยวกับ, คำปรารภในการพิมพ์ครั้งที่ 3.

³ชลัช ลีชะวาณิช, "มหาตมะ คานธี ศตวรรษานุสรณ์," ห้องสมุด (กันยายน - ตุลาคม 2512) หน้า 346 - 354.

นามว่า "มหาตมา คานธี" มหาตมา คานธีเกิดเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 1869 ที่เมือง โปרבันทระ อินเดียภาคตะวันตกในวรรณะแพศย์ ในวัยเด็กท่านศึกษาในประเทศอินเดีย จนอายุ 13 ปีได้เข้าพิธีแต่งงานกับกัสตุร์บาอี อายุ 16 ปี บิดาของท่านถึงแก่กรรมคานธี จึงอยู่ในความอุปการะของพี่ชายคนโตซึ่งต่างมารดากัน คานธีเรียนจนจบชั้นมัธยมปีที่ 8 ใน อินเดีย แล้วเดินทางไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ประเทศอังกฤษ เมื่อเรียนสำเร็จจาคานธีได้ กลับไปประกอบอาชีพเป็นทนายความตามที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาในเมืองบอมเบย์และเมือง ราชโกลรู ประเทศอินเดีย แต่เนื่องจากขณะนั้นในเมืองทั้งสองนั้นมีทนายความอยู่มากมาย และท่านเป็นทนายความหน้าใหม่จึงมีรายได้้อย่างแร้นแค้น งานอาชีพจึงผลักดันให้ท่านไปทำ หน้าที่เป็นทนายความให้แก่พ่อค้าชาวอินเดียในแอฟริกาใต้ และที่นี่เองคานธีต้องประสบกับ ปัญหาการเหยียดหยามเรื่องผิวและการจำกัดสิทธิคนอินเดียในแอฟริกาใต้ ท่านจึงเริ่มบทบาท การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและความเสมอภาค ต่อมาท่านได้รับบุตรและภรรยาไปอยู่ยัง แอฟริกาใต้ด้วยกัน และจดทะเบียนเป็นทนายความในแอฟริกาใต้ ท่านทำงานด้วยความ เสียสละและตั้งใจจริง ท่านทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังความคิด และกำลังเงิน เพื่อให้ สภาพความเป็นอยู่ของชาวอินเดียในแอฟริกาใต้มีสภาพที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้เองทำให้ท่านเริ่มมี ชื่อเสียงขึ้น

เมื่อกลับจากแอฟริกาใต้ คานธียังได้ต่อสู้เพื่อสิทธิของชาวอินเดีย ชาวุฑ์ที่ใช้ใน การต่อสู้ของท่านคือ "สัตย์" และ "อหิงสา" จนในที่สุดรัฐบาลอังกฤษเห็นใจ และประกาศ ยกเลิกพระราชบัญญัติจำกัดสิทธิชาวอินเดียอย่างเด็ดขาด และยอมให้ชาวอินเดียมีฐานะทาง พลเรือนเท่าเทียมกับชาวอังกฤษด้วย จากความดีของท่านทำให้ท่านได้รับขนานนามว่า มหาตมา คานธี

มหาตมา คานธี ถึงแก่กรรมในกรุงนิวเดลี เมื่อวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1948 โดยนำมือของเด็กหนุ่มหัวรุนแรงชาวฮินดู ท่านถูกยิงขณะที่กำลังเดินไปยังลานสวด มนต์ ท่านถึงแก่กรรมเมื่ออายุได้ 79 ปี

ประวัติผู้แปล¹

เนื่องจาก ชีวิตประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) เป็นหนังสือที่แปลมาจากต้นฉบับเดิมซึ่งเป็นภาษาฮินดี ดังนั้นการศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรื่องนี้เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในเนื้อหาสาระของหนังสือว่ามีความถูกต้องเที่ยงตรงเพียงใด จึงต้องศึกษาประวัติของผู้แปล ดังจะกล่าวถึงดังต่อไปนี้

ผู้แปลเรื่องชีวิตประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) คือ นายภรต กุศลาลัย ท่านเป็นชาวนครสวรรค์โดยกำเนิด การศึกษาขั้นต้นศึกษาที่จังหวัดนครสวรรค์มาโดยตลอด จบชั้นมัธยมบริบูรณ์ที่ โรงเรียนประจำจังหวัดนครสวรรค์ จากนั้นเดินทางไปศึกษาต่อยังประเทศอินเดีย โดยศึกษาภาษาฮินดี ภาษาสันสกฤต และอินโดโลยี (ภาษาวិทยา) อันได้แก่การศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และเรื่องต่างๆเกี่ยวกับประเทศอินเดีย จนได้ประกาศนียบัตรในวิชาภาษาฮินดี ภาษาสันสกฤต และอินโดโลยีนี้ โดยเฉพาะภาษาฮินดีท่านสอบวิชานี้ได้เป็นที่ 1 จากนักศึกษาทั่วประเทศอินเดีย จากนั้นท่านได้ศึกษาวิชาภาษาอังกฤษในวิทยาลัยเบนเนทท์ สาขาประเทศอินเดีย จนได้อุปริญญาวิชาภาษาอังกฤษจากวิทยาลัยแห่งนี้

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ท่านได้เข้าศึกษาต่อยังสำนักศึกษา "สถานคินิเกตัน" ของมหากวีรพินทรนาถ ฐากูร ซึ่งเป็นสำนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศอินเดีย ขณะที่กำลังอยู่ในระหว่างการศึกษาปีสุดท้ายเพื่อรับปริญญาบัตรในสำนักศึกษา "สถานคินิเกตัน" ท่านก็ประสบกับมรสุมชีวิต ขณะนั้นเริ่มเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ท่านได้ถูกจับกุมคุมขังไว้ยังค่ายกักกันในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศฝ่ายอักษะ พร้อมกับ อาจารย์เพื่อ หริพิทักษ์ จนสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง ท่านได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระและเดินทางกลับประเทศไทย

¹ภรต กุศลาลัย, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2525.

ชีวิตการทำงานครั้งแรกเริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2491 โดยทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำสถานเอกอัครราชทูตอินเดียประจำประเทศไทย ได้ทำงานอยู่ยังสถานเอกอัครราชทูตอินเดียประจำประเทศไทยนี้เป็นเวลา 10 ปี จึงออกมาทำงานหนังสือพิมพ์ "เสถียรภาพรายวัน" ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีก่อนเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กระทำรัฐประหาร จอมพล ป. พิบูลสงครามสิ้นอำนาจลง ในยุคนั้นมีการจับกุมคุมขังบุคคลหลายฝ่ายด้วยข้อหาทางการเมือง กรรณา กุศลาลัย เป็นบุคคลหนึ่งที่ถูกรับกุมคุมขังในยุคนั้น โดยถูกคุมขังยังทัณฑสถานลาคายาวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 - พ.ศ. 2509

ท่านได้เริ่มงานแปลหนังสือชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ในทัณฑสถานแห่งนี้ ด้วยมูลเหตุจูงใจหลายประการ คือ

1. ขณะศึกษาอยู่ในประเทศอินเดียเคยได้พบและสนทนากับท่านคานธี และเกิดศรัทธาต่ออุดมการณ์ และการดำเนินชีวิตของท่าน
2. หนังสือเรื่องนี้จัดได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะแก่เยาวชนนักศึกษา แต่ยังไม่มียุคแปลเป็นภาษาไทย

จากเหตุจูงใจดังกล่าวมาข้างต้นทำให้ท่านจับงานแปลชิ้นนี้ และสำเร็จออกมาเป็นชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

ผลงานทางด้านงานแปลหนังสือ กรรณา กุศลาลัย มีความถนัดทางภาษาฮินดีอันเป็นภาษากลางของอินเดียเป็นพิเศษ ดังนั้นจึงผลิตผลงานทางด้านงานแปลหนังสือเกี่ยวกับประเทศอินเดียของนักเขียนคนสำคัญของอินเดียไว้หลายเรื่อง โดยแปลจากต้นฉบับภาษาฮินดี และภาษาอังกฤษ ดังต่อไปนี้

1. พบถิ่นอินเดีย ของ เนห์รู
2. โลกทั้งดวงพี่น้องกัน ของ มหาตมา คานธี
3. พระพุทธศาสนาในชีวิตและความค่านึงของชาวอินเดีย

ผลงานที่แปลร่วมกับ เรื่องอุไร กุศลาสัย

1. แด่นักศึกษา ของ มหาตมา คานธี
2. เหมือนหนึ่งนกที่จากรัง (รวมเรื่องเอกของรพินทรนาถ ฐากูร)
3. มหากาพย์พุทธจริต ของ อัสวโษษ
4. วาตะคานธี
5. คีตาณชลี ของ รพินทรนาถ ฐากูร

ผลงานปัจจุบันที่เพิ่งสำเร็จและพิมพ์ออกเผยแพร่โดยสถานเอกอัครราชทูตอินเดีย เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2525 อันเป็นวันชาติของประเทศอินเดีย ได้แก่เรื่อง "ข้าพเจ้า ทดลองความจริง" ซึ่งเป็นชีวประวัติของมหาตมา คานธี ฉบับสมบูรณ์ และผลงานชิ้นล่าสุดได้แก่ "มหากาพย์" ซึ่งกำลังตีพิมพ์เพื่อออกเผยแพร่อยู่ขณะนี้

จากประวัติและผลงานของกรุณา กุศลาสัย ทำให้สามารถสรุปได้ว่า "ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)" มีความเชื่อถือได้ในความเที่ยงตรงของเนื้อหาสาระ เพราะผู้แปลมีความรู้และความชำนาญในด้านนี้โดยตรง

ในการวิเคราะห์หนังสือชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม

ภาพและสีของปก ปกหน้าเป็นภาพต้นไม้สีเขียวเข้มอ้อมเหลืองหม่นๆ และมีภาพของมหาตมา คานธี เป็นภาพ ล่างๆ สีขาวดำ อยู่บนพื้นสีเหลืองนวล ชื่อหนังสือและชื่อผู้แต่งเป็นตัวอักษรสีดำอยู่ด้านบนของปก ส่วนด้านล่างมุมขวามีเครื่องหมายสำนักพิมพ์และชื่อผู้แปล ปกหลังเป็นภาพต้นไม้สีเขียวเข้มอ้อมเหลืองหม่นๆบนพื้นสีเหลืองนวล เช่นเดียวกับปกหน้า แต่ไม่มีภาพของมหาตมา คานธี บนสันหนังสือจะมีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่งและผู้แปล

ทั้งภาพและสีของปกไม่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเท่าที่ควร

แต่การให้ภาพและสีเช่นนั้นเหมาะสมสำหรับหนังสือชีวประวัติบุคคลสำคัญ ถ้าให้สีเหลืองดู
ความสนใจของนักเรียนยิ่งขึ้นแต่ไม่ถึงลักษณะของหนังสือประเภทชีวประวัติของบุคคลสำคัญจะ
ทำให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

ขนาดและความแข็งแรงทนทาน "ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)"
มีรูปเล่มขนาดกว้าง 5 นิ้ว ยาว 7 นิ้ว หน้า $\frac{3}{4}$ นิ้ว เป็นหนังสือขนาด 16 หน้ายก มี
จำนวน 399 หน้า การเข้าเล่มด้วยวิธีหัวทากาว

ขนาดของหนังสือไม่หนาจนเกินไปเหมาะสมที่จะเป็นหนังสืออ่านประกอบของ
นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่อาจจะให้นักเรียนซื้อหาไว้เป็นสมบัติส่วนตัวคงจะ
แพงเกินกำลังของนักเรียนในระดับนี้ ส่วนวิธีการเข้าเล่มนั้นยังไม่แข็งแรงทนทานเท่าที่ควร
หนังสืออาจจะหลุดจากเล่มได้อย่างง่ายดาย ควรใช้วิธีเย็บเล่มจะทำให้คงทนยิ่งขึ้น

กระดาษที่ใช้พิมพ์ กระดาษที่ใช้พิมพ์ปก เป็นกระดาษคาร์ตมีน้ำหนักประมาณ
180 กรัม/ตารางเมตร กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเป็นกระดาษปรู๊พมีน้ำหนักประมาณ
50 กรัม/ตารางเมตร

กระดาษที่ใช้พิมพ์ปกจึงมีความทนทานพอสมควรแต่กระดาษที่ใช้พิมพ์เป็นกระดาษ
บางไม่ทนทานเท่าที่ควรทั้งยังขาดง่ายและเก็บไว้นานจะกรอบเป็นสีเหลือง ควรเพิ่มคุณภาพ
ของกระดาษที่ใช้ในการพิมพ์ให้ดียิ่งขึ้น

ส่วนประกอบต่างๆ ประกอบด้วย ปก หนักรองปก คำนำ สารบัญ เนื้อเรื่อง
เชิงอรรถ ภาคผนวก ประวัติของผู้แปล

หนังสือชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) นี้ มีส่วนประกอบต่างๆเหล่านี้
สมบูรณ์พอสมควร นอกจากจะมีคำนำในการจัดพิมพ์แล้วยังมีคำปรารภของผู้แปลตั้งแต่การพิมพ์
ครั้งที่ 1 - ครั้งที่ 5 ซึ่งผู้วิจัยคิดว่ามีคำปรารภของผู้แปลมากเกินไปควรจะลดคำปรารภใน
บางครั้งซึ่งเป็นการซ้ำซ้อนและไม่มีความสำคัญต่อการอ่านหนังสือเรื่องนี้เลยเสียบ้าง เช่น

คำปรารภในการแปลครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 ส่วนประกอบอื่นๆ เช่นสารบัญ เซึ่งอรรด และภาคผนวกจัดทำได้ดีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคผนวกเป็นบทเสริมที่ช่วยให้เห็นความสำคัญของหนังสือและช่วยให้เกิดความเข้าใจในสาระของหนังสือยิ่งขึ้น ประวัติของผู้แปลที่จัดทำไว้ค่านในของปกหลังรวบรวมไว้อย่างย่อ ช่วยทำให้รู้จักผู้แปลได้พอสมควร แต่เนื่องจากหนังสือเรื่องนี้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับนักเรียน จึงควรให้ความสำคัญของประวัติผู้แปลเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยเสริมความเชื่อมั่นในเนื้อหาสาระ

ภาพประกอบ มีภาพประกอบทั้งหมด 21 ภาพ เป็นภาพถ่ายสีขาวดำ 19 ภาพ และเป็นภาพลายเส้นสีขาวดำ 2 ภาพ

การใช้ภาพประกอบทำได้ดีพอสมควร มีทั้งภาพที่ใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งความศรัทธา และภาพ มหาตมา คานธี ตั้งแต่ยังเล็ก จนกระทั่งได้รับสมญาว่ามหาตมา คานธี รวมทั้งของใช้ส่วนตัวของท่าน ทำให้มองเห็นความเป็นไปและการดำรงชีวิตอยู่ของท่านได้เป็นอย่างดี แต่การเรียบเรียงภาพเหล่านั้นถ้าจะจัดเรียงใหม่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและเรียงลำดับไปตามกาลเวลาจะดียิ่งขึ้น

การจัดวางรูปหน้า จัดวางรูปหน้าได้เป็นระเบียบ การขึ้นบทใหม่ใช้หน้ากระดาษต่อเนื่องจากบทเดิม โดยเว้นช่วงบรรทัดระหว่างเนื้อเรื่องและหัวเรื่องใหม่เป็นพิเศษ เพื่อดึงดูดสายตา เน้นหัวเรื่อง ในแต่ละย่อหน้าจะเว้นช่วงห่างจากการเว้นบรรทัดธรรมดาเพื่อความเป็นระเบียบและน่าอ่านขึ้น

การจัดวางรูปหน้าดังกล่าวทำให้ดูเป็นระเบียบ และมีความต่อเนื่องของเนื้อหา
ยิ่งขึ้น

คุณภาพของการพิมพ์และขนาดของตัวอักษร ขนาดของตัวอักษรใช้ตัวอักษรที่มีขนาดเหมาะสมกับสายตาของผู้อ่าน ใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่พิเศษในตอนขึ้นบทใหม่แต่ละบท และใช้ตัวอักษรพิมพ์คำซึ่งใหญ่กว่าขนาดปกติเล็กน้อยในข้อความที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ หรือข้อความสำคัญบางตอน ส่วนคุณภาพของการพิมพ์ยังคงมีขอบพร่องอยู่บ้าง ซึ่งควรได้รับ

การปรับปรุงให้ดีขึ้นดังนี้

1. พิมพ์ตัวอักษรตกไปบางตัว

หน้า 10	หลง	ที่ถูกคือ	หลัง
หน้า 29	สบ	ที่ถูกคือ	สบ
หน้า 80	ตองกา	ที่ถูกคือ	ตองการ
หน้า 206	อน	ที่ถูกคือ	อัน
หน้า 225	คย	ที่ถูกคือ	คุย
หน้า 251	เมืองปนา	ที่ถูกคือ	เมืองปนา
หน้า 291	ปัจจุบัน	ที่ถูกคือ	ปัจจุบัน
หน้า 351	คูแพง	ที่ถูกคือ	คูแพง

2. พิมพ์ตกพยางค์หลัง

หน้า 212	หากผู้เริ่มลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	ที่ถูกคือ	หากผู้นำเริ่มลงมือปฏิบัติ ด้วยตนเอง
----------	----------------------------------	-----------	--

3. พิมพ์แยกคำ คือคำที่เป็นคำเดียวกันแต่พิมพ์แยกไว้คนละบรรทัด

หน้า 216	คำว่า	จำ - นวน
หน้า 217	คำว่า	จำ - เป็น
หน้า 250, 264	คำว่า	โดย - สาร
หน้า 322	คำว่า	พอ - ใจ
หน้า 356	คำว่า	องค์ - การ

4. พิมพ์ผิด

หน้า 1	ลึกซึ้ง	ที่ถูกคือ	ลึกซึ้ง
หน้า 249	ผลไม้	ที่ถูกคือ	ผลไม้

5. พิมพ์กลับทิศทาง

หน้า 279	คำว่า	ได้	พิมพ์เป็น	ไ้
----------	-------	-----	-----------	----

6. พิมพ์สลับที่

หน้า 99	วางลงหล่นมา	ที่ถูกคือ	วางหล่นลงมา
---------	-------------	-----------	-------------

หน้า 149 คุณเป็นพระเจ้า ที่ถูกคือ คุณพระเป็นเจ้า
 หน้า 200 จะกระหายที่ใด ที่ถูกคือ กระหายที่จะได้

คุณภาพของการพิมพ์ที่ยังบกพร่องอยู่นี้ควรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อให้ได้หนังสือที่มีคุณภาพดี และเป็นแบบอย่างที่ดีในการเขียนแก่นักเรียน

2. เรื่อง (ประเภทและแนวเรื่อง)

ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) เป็นหนังสือประเภทอัตชีวประวัติบุคคลสำคัญที่ได้ประกอบคุณงามความดีให้แก่สังคมเป็นอย่างดี แนวเรื่องเป็นแนวที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในระดับมัธยมศึกษาได้เรียนรู้ เพราะการศึกษาถึงการดำเนินชีวิต คุณงามความดี และข้อบกพร่องของบุคคลย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีที่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจะนำไปปรับปรุงใช้ในการดำเนินชีวิตของเขาได้เป็นอย่างดี

แนวเรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) กล่าวได้ว่าไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวประวัติและการดำเนินชีวิตรวมทั้งผลงานของบุคคลสำคัญคนหนึ่ง ที่นักเรียนได้เคยศึกษาเรื่องชีวประวัติ เช่นนี้มาบ้างแล้ว

เกี่ยวกับลักษณะแนวคิดและเนื้อหาของเรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชาติเป็นอย่างดี เพราะเป็นเรื่องของบุคคลผู้ซึ่งดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความดี และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ลักษณะของบุคคลเช่นมหาตมา คานธี ย่อมเป็นที่ต้องการของสังคม ไม่ว่าจะประเทศชาติใดๆ แนวคิดต่างๆที่ปรากฏในชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับความต้องการของชาติในปัจจุบัน เช่น

แนวคิดเกี่ยวกับการคบเพื่อน

...คนเราไม่ควรจะลงไปแก้ไขอะไรในน้ำที่ลึกนัก การแก้ไขผู้ที่เป็นมิตรนั้น มีใช้เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ง่าย เพราะในมิตรภาพมีแต่ความเป็นหนึ่งไม่มีสอง และมีมิตรภาพ

เช่นนี้ก็หาได้ไม่ยากนักในโลกนี้ มิตรภาพจะงงคางมและยืนยงอยู่ได้ก็เฉพาะแต่ในระหว่างบุคคลที่มีคุณสมบัติและหลักธรรมประจำใจเหมือนกัน มิตรภาพจะเว้นเสียมิได้ซึ่งการมีอิทธิพลต่อกันและกัน เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นมิตรแล้วโอกาสที่จะแก้ไขปรับปรุงจึงมีน้อยเหลือเกิน หนึ่งข้าพเจ้ามีความเห็นว่า มิตรภาพชนิดที่ลึกลับเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาเพราะมนุษย์เราเอาอย่างความชั่วได้เร็วมาก... (หน้า 19)

แนวคิดเกี่ยวกับความอดกลั้น

...ด้วยประการฉะนี้ จึงเกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นระหว่างเราทั้งสองหลายครั้งหลายหน แต่แทนที่จะเป็นผลร้ายกลับเป็นผลดี ในสถานการณ์เช่นนี้ กัสตุร์บาอีเป็นฝ่ายได้ชัยชนะเหนือข้าพเจ้าด้วยความอดกลั้นอย่างยอดเยี่ยมเสมอ... (หน้า 104)

แนวคิดเรื่องการปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อตรง

...ส่วนตัวข้าพเจ้านั้นไม่รู้สึกอะไรเลย กลับชมพนักงานอนามัยประจำรถไฟเสียอีก ที่ได้เคร่งครัดต่อหน้าที่ของเขา ประการแรกที่เกี่ยวข้องเขาไม่รู้จักข้าพเจ้า และถึงแม้ว่าจะรู้จัก ก็ไม่ควรจะเพิกเฉยต่อหน้าที่ที่เขาได้รับมอบหมายให้มาปฏิบัติ... (หน้า 257)

แนวคิดเกี่ยวกับการมองความผิดของตนเอง

...เมื่อใดที่เราสามารถมองเห็นความผิดอันใหญ่หลวงของผู้อื่นให้เท่ากับดวงซูลิได้ และมองความผิดอันเล็กน้อยของตนเองให้ได้เท่ากับภูเขา เมื่อนั้นแหละ เราจึงจะสามารถประเมินความผิดของผู้อื่น และของตนเองได้อย่างถูกต้องและเที่ยงธรรม... (หน้า 348)

แนวคิดเกี่ยวกับศาสนาและการเมือง

...การที่จะบรรลุสัจธรรมอย่างแท้จริงได้นั้น เราจะต้องสามารถรักสรรพชีวิตให้ได้เหมือนกับที่เรารักตนเอง ผู้ที่มีความปรารถนาเช่นนี้จะจำกัดตนเองให้อยู่ในขอบเขตหนึ่งขอบเขตใดของชีวิตไม่ได้... บรรดาผู้ที่พูดว่าศาสนาไม่เกี่ยวกับการเมืองนั้นเป็นผู้ที่

ไม่ทราบความหมายของคำว่า"ศาสนา"... (หน้า 371)

แนวคิดเกี่ยวกับการเอาชนะกิเลสในตนเอง

...การเอาชนะกิเลสอันสลบซับซ้อนในตัวของเราเองนั้น ยากยิ่งเสียกว่าการเอาชนะโลกทั้งโลกด้วยกำลังอาวุธ... (หน้า 372)

แนวคิดต่างๆคงปรากฏในชีวิตประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) เป็นแนวคิดของผู้มีคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติในยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ แต่เกิดความตกต่ำทางจิตใจเช่นในปัจจุบัน

3. กลวิธีในการแต่ง

กลวิธีในการแต่งเรื่องชีวิตประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) นั้น เนื่องจากเรื่องนี้เป็นเรื่องประเภทอัตชีวประวัติ ดังนั้นกลวิธีที่ใช้ในการแต่งจึงแต่งเป็นเรื่องเล่าถึงชีวิตที่ผ่านมาของตนเอง เช่น

การเล่าถึงชีวิตเมื่อวัยเยาว์

...จากโปรพันธุระ เมื่อคุณพ่อของข้าพเจ้าได้เป็นสมาชิกของ"คณะศาลประจำแคว้นราชสถาน" และได้ย้ายไปอยู่ราชโกฏนั้น ข้าพเจ้าเห็นจะมีอายุได้สัก 7 ขวบ และได้ถูกส่งไปเข้าเรียนในโรงเรียนเล็กๆแห่งชนบทราชโกฏ... (หน้า 7)

การเล่าถึงการรักษาโรคด้วยน้ำ

...ข้าพเจ้าได้เคยศึกษาและทดลองวิธีใช้น้ำรักษาโรคตามคำรับของมาบ่าง ข้าพเจ้าทราบดีว่าการอดอาหารมีความหมายมากในการบำบัดโรค ข้าพเจ้าได้จัดให้มณิลาลอาบน้ำแคสะโพกตามวิธีการของ Kuhne โดยให้นั่งแช่อยู่ในอ่างน้ำไม่เกิน 3 นาที ส่วนอาหาร ข้าพเจ้าก็คั้นน้ำผสมกับน้ำธรรมดาให้เขารับประทานเป็นเวลา 3 วัน ... (หน้า 119)

กลวิธีในการแต่งดังกล่าวนั้นเป็นวิธีการที่ไม่ซับซ้อน เป็นการเล่าอัตชีวประวัติ
 อย่างตรงไปตรงมาและแทรกแนวคิดในการดำรงชีวิตไว้อย่างพร้อมมูล ซึ่งเป็นลักษณะของ
 กลวิธีในการแต่งสารคดี ซึ่ง สิทธา พิณจิวกุล กล่าวว่า กลวิธีการแต่งสารคดีไม่
 คอยซับซ้อนเพราะลักษณะสารคดีบังคับอยู่ในตัว ถ้ามีความซับซ้อนของกลวิธีการแต่งมาก
 ความขลังของเนื้อหาจะลดลง ดังนั้นกลวิธีในการแต่งสารคดีจึงจำกัดมาก

และกลวิธีในการแต่งที่ไม่ซับซ้อนนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจเรื่องได้ง่าย โดยเฉพาะ
 เรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ซึ่งแปลโดยกรุณา กุศลาลัย ผู้อ่าน
 สามารถเข้าใจเรื่องไต่พันที่และเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน นับเป็นความสำเร็จในการ
 แต่งและการแปล เรื่องสารคดีทั้งของผู้แต่งและผู้แปล

4. วิธีเสนอเรื่อง

วิธีการเสนอเรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ใช้วิธีการเสนอ
 เรื่องต่างๆด้วยการเล่าตามกลวิธีการแต่งดังกล่าวนั้นแล้ว คือเจ้าของชีวประวัติเป็นผู้เล่า
 เรื่องประวัติชีวิตของตนเอง โดยใช้ส่วนการเล่าตั้งแต่เปิดเรื่องจนถึงปิดเรื่อง ดังนี้

เปิดเรื่อง

...บิคาของข้าพเจ้า กบา คานธี มีใช้เป็นคนพะวงในเรื่องทรัพย์เพราะฉะนั้น
 ทานจึงเหลือสมบัติไว้ให้พวกเราลูกๆไม่มากนัก... (หน้า 1)

ปิดเรื่อง

...บัดนี้ ถึงเวลาแล้วที่ข้าพเจ้าจะต้องยุติขอเขียนด้วยเรื่องส่วนตัวเหล่านี้ของ
 ข้าพเจ้า เรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตของข้าพเจ้านับแต่ขึ้นไปได้กลายเป็นเรื่องสาธารณะ ซึ่ง
 เป็นที่ทราบกันแพร่หลายที่อยู่แล้ว... (หน้า 369)

การดำเนินเรื่อง เรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
 ที่หลัง โดยเริ่มจากชีวิตในวัยเยาว์ และต่อมาเรื่อยๆจนเข้าศึกษาเนติบัณฑิตที่ประเทศอังกฤษ

การเริ่มทำงานที่แอฟริกาใต้ ชีวิตในระหว่างการต่อสู้เพื่อสิทธิและความเสมอภาคของชาวอินเดีย จนถึงบทส่งท้าย ซึ่งกล่าวไว้ว่า

...เรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตของข้าพเจ้านับแต่นั้นไปได้กลายเป็นเรื่องสาธารณะ ซึ่งเป็นที่ทราบกันแพร่หลายก็อยู่แล้ว... (หน้า 369)

แต่ในระหว่างการดำเนินเรื่องเรียงตามลำดับเหตุการณ์นี้ ถ้ามีสิ่งใดที่เป็นเรื่องสำคัญควรกล่าวพาดพิงถึง เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องใดก็ยิ่งขึ้นก็จะกล่าวถึงเรื่องที่ควรกล่าวถึงเสริมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น เช่น บทที่ 28 สัตยาเคราะห์ในบ้าน กล่าวถึงการทำสัตยาเคราะห์ในบ้านอันได้แก่การรับประทานอาหาร และปฏิบัติตนเฉพาะที่จำเป็นต่อความอยู่รอดของร่างกาย ใ้กล่าวถึงการปฏิบัติตนในคุกอันเป็นชีวิตที่มีการกินอยู่อย่างง่ายสมตามลักษณะของนักสัตยาเคราะห์ก่อน แล้วจึงกล่าวถึงการทำสัตยาเคราะห์ในบ้านครั้งนี้

...ข้าพเจ้าได้รับประสบการณ์ในการเข้าคุกเป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1908 ข้าพเจ้าเริ่มประจักษ์แจ้งว่ากฎเกณฑ์หลายประการที่ผู้ต้องโทษปฏิบัติกัน เป็นกฎเกณฑ์ที่พรหมจารีปฏิบัติอยู่แล้วโดยสมัครใจ... ไม่ว่าผู้ต้องโทษจะเป็นชาวนีโกรหรือชาวอินเดียจะคิมน้ำชาหรือกาแฟไม่ได้ หากต้องการรับประทานเกลือกก็ต้องการรับประทานต่างหาก จะรับประทานร่วมกับอาหารไม่ได้ เพราะถือว่าผู้ต้องโทษรับประทานอาหารเพื่ออยู่... แต่มีเหตุการณ์ตอนหนึ่งซึ่งทำให้ข้าพเจ้าหยุดรับประทานแม้แต่เกลือกเป็นเวลาติดต่อกันประมาณ 10 ปี ข้าพเจ้าเคยได้อ่านพบในหนังสือว่าควยการเสพอาหารดีกว่า เกลือกเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นแก่ร่างกายมนุษย์ และว่าการไม่รับประทานเกลือกกลับจะเป็นผลดีแก่พลานามัย ข้าพเจ้าก็เลยคิดเลยเถิดไปว่า ชีวิตพรหมจารีก็จะได้ประโยชน์จากการไม่รับประทานเกลือก... (หน้า 150)

ความต่อเนื่องของเนื้อหา ด้วยวิธีการดำเนินเรื่องดังกล่าวจึงทำให้เกิดความต่อเนื่องของเนื้อหาภายในเรื่องได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ในแต่ละบทผู้แต่งยังใช้ข้อความ

เชื่อมต่อกันเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องกัน เช่น บทที่ 25 การก่อตั้งนิคมพินิกส์ ต่อเนื่องกับบทที่ 26 กบฏซูลู

...ในระหว่างที่ข้าพเจ้ากำลังบำเพ็ญชีวิตอยู่กับตนเองและลูกๆทั้งที่ได้พรรณามา นี้ ได้มีเหตุการณ์อย่างหนึ่งเกิดขึ้น ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าต้องทอดทิ้งบ้านที่เมือง และต้องส่งลูกๆไปอยู่เสียที่นิคม Phoenix นาย Polak เองก็ต้องไปอยู่ในบ้านหลังเล็กอีกแห่งหนึ่ง เหตุการณ์อันนี้ก็คือ "กบฏซูลู"... (หน้า 142)

บทที่ 55 ทดสอบ ต่อเนื่องกับ บทที่ 56 ระบบจ้างคนงานที่มีสัญญาผูกมัด

...บัดนี้เมื่ออาศรมคอยปลดปล่อยจากมรสุมทั้งภายในและภายนอกขึ้นบ้างแล้ว ข้าพเจ้าจึงพอมีเวลาหันไปสนใจเรื่องปัญหาคนงาน หรือกฏที่มีสัญญาผูกมัดที่จะต้องออกไปทำงานในต่างประเทศ... (หน้า 280)

การแบ่งช่วงตอน เนื้อหาภายในเรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องผลงานของท่านมหาตมา คานธี ซึ่งได้กระทำไว้อย่างมากมาย การศึกษาผลงานของบุคคลเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายและยากที่จะเข้าใจสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา แต่สำหรับชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) นั้น มีวิธีการแต่งเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่านด้วยการแบ่งช่วงตอนของเรื่องเป็นช่วงสั้นๆ ให้ข้อความของเนื้อหานั้นๆจบลงเป็นช่วงตอน วิธีการนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจและความเพลิดเพลินในการอ่าน ถ้าข้อความในตอนใดมีความยาวมากจะใช้วิธีการแบ่งเนื้อหาในตอนนั้นๆออกเป็นตอนสั้นๆ เช่น บทที่ 34 เหตุการณ์ที่ฟังจดจำ (1) บทที่ 35 เหตุการณ์ที่ฟังจดจำ (2) และ บทที่ 39 ความร่วมมือของพี่น้องหญิง (1) บทที่ 40 ความร่วมมือของพี่น้องหญิง (2) ดังนั้นเรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) นี้จึงมีจำนวนบทถึง 70 บท การแบ่งช่วงตอนดังกล่าวผู้แต่งจัดแบ่งได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาภายในเรื่องได้เป็นอย่างดี

การเสนอเรื่อง การเสนอเนื้อหาของเรื่องภายในบทต่างๆ เสนอได้อย่างชัดเจน เนื้อหาในแต่ละบทมีความเด่นชัดในตัวเองตรงตามหัวเรื่องในแต่ละบท อ่านแล้ว

เกิดความเข้าใจในแต่ละตอนอย่างเด่นชัด

สรุปได้ว่าวิธีเสนอเรื่องชีวิตประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ผู้แต่งทำได้ดีมาก เหมาะสมตั้งแต่การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง ความต่อเนื่อง การแบ่งช่วงตอน และการเสนอเรื่องในแต่ละช่วงตอน รวมไปถึงการปิดเรื่อง ทำให้ชีวิตประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ซึ่งเป็นสารคดีอัตชีวประวัติมีความน่าอ่าน และเมื่ออ่านแล้วทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน

5. สำนวนภาษา

การใช้สำนวนภาษาในชีวิตประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ใช้สำนวนเล่าในการดำเนินเรื่อง โดยผู้เป็นเจ้าของชีวิตประวัติได้เล่าเรื่องของตนที่ผ่านมาในอดีต...ข้าพเจ้าอยู่ในแอฟริกาใต้มาเป็นเวลาได้สามปีแล้ว จึงเป็นที่รู้จักของคนที่นี่เป็นอย่างดี โดยทั่วไปแล้วอาชีพว่าความของข้าพเจ้าก็เป็นล่าเป็นสันติ ตัวของข้าพเจ้าเองก็เริ่มรู้สึกว่าคุณที่นั่นต้องการให้ข้าพเจ้าอยู่กับเขา เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงได้แสดงความประสงค์ว่า จะขอกลับไปประเทศอินเดียก่อน เพื่อมารับครอบครัวมาอยู่ด้วย ใน ค.ศ. 1896 ข้าพเจ้าจึงได้ขอลาหยุดงาน 6 เดือน แล้วเดินทางกลับประเทศอินเดีย... (หน้า 80)

ในการเล่าเรื่องราวที่ผ่านมาได้ใช้กลวิธีหลายประการที่ทำให้ข้อความชัดเจนและน่าอ่านขึ้น การอธิบายความให้ชัดเจนขึ้น เช่น

...ความหมายของคำว่า "พรหมจรรย์" คือ การควบคุมอินทรีย์ด้วย กาย วาจา และใจ ในที่นี้ควรจะเข้าใจเสียด้วยว่า "พรหมจรรย์" กับ "โภคี" นั้นแตกต่างกันอย่างไร ทั้งพรหมจรรย์และโภคีต่างก็มีนัยน์ตาสำหรับคุณ แต่พรหมจรรย์นั้นคุณพระเป็นเจ้าของ ส่วนโภคีคุณแต่หนังและละคร ทั้งพรหมจรรย์และโภคีต่างก็มีหูสำหรับฟัง แต่พรหมจรรย์ฟังเพลงสวดถวายพระเป็นเจ้าของ ส่วนโภคีนั้นฟังแต่เพลงโลกีย์ ทั้งพรหมจรรย์และโภคีต่างก็มี การตื่น แต่พรหมจรรย์ตื่นด้วยการระลึกถึงพระเป็นเจ้าของ ส่วนโภคีนั้นตื่นด้วยการร้องรำ

ทำเพลง ทั้งพรหมจารีและโภคีต่างก็รับประทานอาหาร แต่พรหมจารีรับประทานเพียงเพื่อ
ยังชีพด้วยคิดว่าร่างกายเป็นนิवासสถานของพระเป็นเจ้า ส่วนโภคีหาอะไรก็อมอะไรก็เข้าไป
ไปในห้องเพื่อความเอร็ดอร่อยแล้วก็ทำให้ท้องส่งกลิ่นบูคเนา... (หน้า 149)

นอกจากอธิบายความให้ชัดเจนอีกข้อความหนึ่งคือ

...ช่วงหนึ่งไม่ถึงหนึ่งในร้อยส่วนของเวลาที่ข้าพเจ้าใช้เขียนข้อความข้างต้นนี้
เสียอีก ที่ความคิดคงได้พรรณามาแล้วและความคิดอื่นๆอีกนานัปการได้ผุดเข้ามาผุดออกใน
สมองของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าต้องก้มศีรษะลงต่ำด้วยความอดสู... (หน้า 171)

บางครั้งจะใช้คำพูดของบุคคลที่กล่าวถึง เข้ามาประกอบเพื่อให้เห็นสภาพที่แท้จริง
และช่วยให้เกิดความน่าอ่านขึ้น ดังนี้

...ข้าพเจ้าตอบว่า "ถ้าเช่นนั้นก็เป็นอันตกลง เธอรู้เงื่อนไขและนิสัยของฉันดี
ถึงเดี๋ยวนี้ก็ยังมีเวลาอยู่นะขอให้พิจารณาดูให้รอบคอบก็แล้วกัน ยังไม่สายเกินไปหากเธอจะ
เปลี่ยนใจก็ยังเปลี่ยนได้ ไม่เสียหายอะไรเลยดีกว่าไปเปลี่ยนทีหลังเสียอีก"

"ฉันไม่มีอะไรที่จะพิจารณาเปลี่ยนแปลงหรอก ฉันไตร่ตรองและตัดสินใจมา
นานแล้ว" กัสตุร์บาธิตอบอย่างหนักแน่น... (หน้า 203)

นอกจากจะใช้สำนวนภาษาในการอธิบายข้อความได้อย่างชัดเจนทำให้เข้าใจได้
ง่ายแล้ว ผู้แต่งยังใช้สำนวนเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย และสำนวนภาษาที่ช่วยก่อให้เกิด
ความรู้สึกอันช่วยให้เนื้อเรื่องชีวประวัติอันเป็นเรื่องแห่งแล้งนั้นมีชีวิตชีวน่าอ่านยิ่งขึ้น ดังนี้

สำนวนเปรียบเทียบ

...เขาคงคิดว่าพี่ชายของข้าพเจ้าได้ส่งข้างเผือกไปให้เขาเลี้ยงเสียแล้ว จาก
เสื่อน้ำที่ข้าพเจ้าสวมใส่ นายห้างอับดุลลาตงจะเข้าใจว่าข้าพเจ้าเป็นคนพุ่มเพื่อเอาการ
... (หน้า 69)

...คำพูดของข้าพเจ้าแล่นเข้าเชือกเดือนหัวใจของกัสตุร์บาธิประหนึ่งลูกธนู...
(หน้า 103)

...คำพูดเหล่านี้เป็นเสมือนลูกขนุนอันคมกริบที่ตีแทงหัวใจของข้าพเจ้า...

(หน้า 114)

...ข้าพเจ้ารู้สึกอีกอึดใจมากที่ต้องอยู่ในท่ามกลางเสียงปืนและสภาพเช่นนั้น แต่ข้าพเจ้าก็จำใจต้องกลืนยาขมถ้วนึ้... (หน้า 145)

...ข้าพเจ้าไม่ปรารถนาจะขึ้นมาสองตัวในเวลาเดียวกัน หากภรรยาของข้าพเจ้าตั้งครรถ์ขึ้นมาในขณะนี้ ข้าพเจ้าก็ไม่สามารถจะกระโดดลงมารับใช้ประชาชนโดยปราศจากความกังวลใจได้... (หน้า 146)

...ความแตกต่างระหว่างนายราชกุมาร ศุกถ ผู้ชวานากับทนายความในเมืองคูจะอ้างอ้างห่างไกลกัน เช่นเดียวกับสองฝั่งของแม่น้ำคงคาในหน้าฝน... (หน้า 292)

สำนวนอุปมาอุปไมย

...สมรรถภาพอันใดที่บุคคลใดไม่มีในตัวเองในเมื่อเขาผู้นั้นได้เห็นสมรรถภาพอันนั้นในตัวของผู้อื่นเข้า ก็ย่อมเป็นธรรมดาอยู่เองที่เขาผู้นั้นจะเกิดความพิศวงงงงวย ที่ว่ามานั้นฉันใดในกรณีของข้าพเจ้าก็เป็นฉันนั้น ความพิศวงเป็นบ่อเกิดแห่งความตึกอกตึกใจ... (หน้า 21)

...และแล้วมันก็เข้าท่านองเรื่องฤาษีเลี้ยงแมว กล่าวคือ ฤาษีมีหนูชุกชุมในอาศรม จึงหาแมวมาเลี้ยงเพื่อจะให้ช่วยไล่หนู แต่แมวมันเป็นสัตว์กินนมจึงต้องหาวัวรีดนมมาเลี้ยงด้วย และเมื่อมีวัวแล้วก็ต้องมีอะไรต่ออะไรอื่น อีกจึงป่าเถะ สรรูปแล้วครอบครัวของฤาษีก็ทวีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นอีกมากมาย อุปมาที่กล่าวมานั้นฉันใด อุปไมยก็ได้แก่กรณีของข้าพเจ้าฉันนั้น... (หน้า 53)

...เมื่อข้าพเจ้าติศศัพท์ภาษาอังกฤษจำเป็นต้องหันหน้าเข้าพึ่งปทานุกรมเพื่อความกระจ่างแจ้งฉันใดเมื่อข้าพเจ้าจนปัญญาหาทางออกไม่ได้ในปัญหาอันเกี่ยวกับข้อประพฤติกฎปฏิบัติและความยุ่งยากที่เกิดขึ้นในชีวิต ข้าพเจ้าก็ต้องหันหน้าเข้าพึ่งคัมภีร์ภควัทคีตา ฉันนั้น... (หน้า 124)

...รูปร่างหน้าตาของลูกเกิดจากพ่อแม่ฉันใด อุปนิสัยใจคอตลอดจนบาปบุญคุณโทษของลูกก็เกิดจากพ่อแม่ของเขาด้วยฉันนั้น... (หน้า 142)

...การเดินทางจากเมือง Natal เข้าไปใน Transvall โดยไม่มีใบอนุญาต เป็นความผิดฉันใด การเดินทางจากเมือง Transvall เข้าไปใน Natal โดยไม่มีใบอนุญาตก็เป็นความผิดฉันนั้น... (หน้า 201)

...ในสมัยนั้นแม้ข้าพเจ้าจะเห็นความบกพร่องในระบบการปกครองของชาวอังกฤษอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ใช่สิ่งที่อดทนไม่ได้เหมือนในสมัยนี้ ทุกวันนี้ข้าพเจ้าหมดความศรัทธาในระบบการปกครองของอังกฤษอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น จึงไม่สามารถจะช่วยเหลือราชอาณาจักรอังกฤษได้แม้แต่น้อยฉันใด ในสมัยนั้นจะใหญ่ที่ไม่เพียงแต่หมดศรัทธาในระบบการปกครองของอังกฤษเท่านั้น หากหมดความเชื่อถือในบรรดาข้าราชการอังกฤษทั้งปวงอีกด้วย ช่วยเหลือชาวอังกฤษก็ย่อมจะไม่ได้เช่นเดียวกันฉันนั้น... (หน้า 237)

ส่วนนวนภาษาที่ก่อให้เกิดความรู้สึก

...ข้าพเจ้าจึงพยายามท่องบทเรียน แต่ใจก็มักจะท่องเหี่ยวไปในที่อื่นเสมอๆ ทำให้ผลของการดูหนังสือไม่ค่อยจะสมบูรณ์นัก... (หน้า 9)

...ระหว่างที่ข้าพเจ้าคบหาสมาคมกับเพื่อนผู้นั้น คลื่นแห่ง "การปฏิรูป" กำลังไหลเชี่ยวอยู่ในราชอาณาจักร... (หน้า 26)

...พระเป็นเจ้าได้ทรงวางศิลาฤกษ์ชีวิตในแอฟริกาใต้ให้แก่ข้าพเจ้าและได้ทรงหวานพิชแห่งการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของชาวอินเดียนในแอฟริกาใต้ให้แก่พวกเราแล้ว... (หน้า 79)

...ทุกๆสัปดาห์ข้าพเจ้าจะเทเอาหัวใจของข้าพเจ้าออกมาตีแผ่ในวารสาร "Indian Opinion"... (หน้า 126)

...แม้จะเต็มไปด้วยเจตนาดี ความพยายามของข้าพเจ้าก็คงจะยังไม่สมบูรณ์และดีพอ เพราะฉะนั้นแสงสลัวเพียงเล็กน้อยแห่งสังขารที่ข้าพเจ้าสามารถเห็นได้ฉันจึง

ไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้อื่นเห็นรัศมีอันเจิดจรัสและแรงกล้าของสัจธรรมซึ่งมีพลังยิ่งกว่าแสงพระอาทิตย์ ที่เราเห็นอยู่ทุกวันตั้งล้านเท่าได้... (หน้า 371)

การใช้ศัพท์ การใช้ศัพท์ใน "ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) นั้น เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประเทศอินเดียจึงมีคำศัพท์ที่เป็นศัพท์เฉพาะซึ่งใช้ในประเทศอินเดียและเรื่องราวของบุคคล สถานที่ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีเนื่องในประเทศอินเดียอยู่มาก ซึ่งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาไม่สามารถจะเข้าใจได้เอง แต่คำศัพท์เหล่านี้ก็มีเชิงอรรถเพื่ออธิบายข้อความให้เกิดความเข้าใจได้เป็นอย่างดี เช่น

รัฐกรุสาห์	คือ	ผู้ครองรัฐราชโกฏ
มาจีสาห์	คือ	แมนาย (พระชนนีหม่ายของรัฐกรุสาห์)
เมาะละวี	คือ	อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาเปอร์เซียหรืออูรดู
สุวราหุย	คือ	การปกครองด้วยตนเอง
โศลา	คือ	มาตราซึ่งนำหนักทองคำในประเทศอินเดีย
ชาวปาร์ซี	คือ	พวกนับถือศาสนา Zoroaster เป็นกลุ่มชนที่รับประทานเนื้อสัตว์
อปริครห	คือ	ความไม่ยึดมั่นถือมั่น
สมภาพ	คือ	ความเสมอกัน
เดือนรอมضان	คือ	เดือนที่อิสลามิกชนต้องถือศีลอดอาหาร อิสลามิกชนไทยเรียกเดือนนี้ว่าเดือนรอมคอน
ศีลโรซา	คือ	ศีลอดอาหารของชาวอิสลาม
ปุรโทษ	คือ	ศีลอดอาหารจนถึงเวลาเย็นของชาวฮินดู
คัมภีร์กวัตคิตว	คือ	คัมภีร์หัวใจของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู มีความสำคัญคล้ายกับคัมภีร์ธรรมบทของชาวพุทธ
สามัลภัญญ	คือ	นักการศาสนาที่มีชื่อคนหนึ่งในอินเดียภาคตะวันตก

มีคำบางคำที่ผู้แปลใช้ศัพท์ภาษาสันสกฤตเพื่อให้เกิดความเหมาะสมแก่เนื้อเรื่อง
เช่น

...ในชีวิตบั้นปลายของท่าน ท่านได้เริ่มศึกษาคัมภีร์ภควัทคีตา ด้วยคำแนะนำ
ของพรหมณ์ผู้คงแก่เรียนผู้หนึ่งซึ่งเป็นกัลยาณมิตรของครอบครัวของพวกเรา... (หน้า 1)

...ในระยะเวลา 4 เดือนแห่งการบำเพ็ญพรตจาตุรมาสน์ มีอยู่ไม่น้อยครั้งที่
สุรยเทพเจ้าไม่ยอมเสด็จออกจากกลุ่มเมฆมาให้เราได้เห็นกันเลย... (หน้า 3)

...ภาพนั้นยังคงปรากฏอยู่อย่างแจ่มชัดในมโนเนตรของข้าพเจ้าตราบเท่าทุกวันนี้
... (หน้า 33)

...มีนายแพทย์คนหนึ่งชื่อ Brisco เป็นผู้ที่มีมุทิตาจิตต่อการต่อสู้ของพวกเรามาก
... (หน้า 216)

คำศัพท์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ไม่ใช่คำศัพท์ที่ยากจนเกินไปนัก พอที่นักเรียนจะ
อ่านแล้วเข้าใจความหมายของคำได้จากความแวดล้อมคำศัพท์ดังกล่าวนั้น

นอกจากนี้ในการจัดพิมพ์เป็นภาษาไทยนี้ ได้ใช้ภาษาอังกฤษปะปนอยู่มาก คำที่
พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษนั้นเป็นชื่อเฉพาะของบุคคล สถานที่และชื่อหนังสือซึ่งแต่งเป็นภาษา
อังกฤษ ซึ่งผู้วิจัยเข้าใจว่าผู้แปลต้องการให้ผู้อ่านได้มองเห็นได้อย่างชัดเจน ถึงบุคคลหรือ
สถานที่ ถ้าบุคคลใดเป็นชาวอินเดีย หรือสถานที่ในประเทศอินเดีย จะแปลเป็นภาษาไทย
โดยยังคงรากคำเดิมอยู่ แต่ถ้าเป็นบุคคลต่างประเทศหรือสถานที่ในต่างประเทศจะใช้ภาษา
อังกฤษเพื่อให้ผู้อ่านได้อ่านออกสำเนียงได้อย่างถูกต้องโดยไม่ขัดต่อความรู้สึกของผู้อ่าน แต่
ในระดับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจจะอ่าน ยากอยู่บ้าง แต่ก็ไม่เกินความสามารถ
ของนักเรียนจนเกินไป

6. ความรู้

ความรู้ที่ได้รับจาก "ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)" นั้น กล่าวได้

ว่าเป็นความรู้ที่เป็นแก่นสารและเหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งอยู่ในวัยรุ่นวัยที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่โดยสมบูรณ์ เพราะสาระสำคัญที่ได้จากเรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) คือ ประวัติชีวิต และผลงานของท่านอันได้แก่ การนำสัตย์ และอหิงสา มาใช้ในการต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชและความเสมอภาค

...สัตยาเคราะห์เป็นอาวุธของผู้มีความสัตย์ นักสัตยาเคราะห์จะต้องยึดมั่นในหลักอหิงสา คือการไม่ใช้กำลังไม่ว่าจะเป็นด้วย กาย วาจา หรือใจ เพราะฉะนั้นหากพวกเราทอหึง "สัตย์" และ "อหิงสา" ข้าพเจ้าก็ไม่สามารถปฏิบัติการสัตยาเคราะห์ได้... (หน้า 345)

จากชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ไม่ใช่มีแต่ผลงานและคุณความดีของท่านเพียงอย่างเดียว แต่จะมีทั้งความดี และความชั่ว อันเป็นธรรมชาติของปุถุชน ดังนั้นความรู้ที่ได้จากเรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) จึงเหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งได้นำคำกล่าวของเสฐียรโกเศศมากล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าชีวประวัติของบุคคลสอนให้รู้ได้หลายสถาน เพื่อเป็นแบบอย่างของความประพฤติ และเพื่อเป็นครูในการหลีกเลี่ยงสิ่งผิดพลาดในชีวิตอันพึงบังเกิดขึ้นแก่เด็กในวัยนี้ เพื่อให้เขาดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามท่านองคคลองธรรม

ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) จัดได้ว่าเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ที่ถูกต้องเที่ยงตรง มีความเชื่อถือได้ เพราะผู้แปลมีความรู้ ความชำนาญในด้านนี้โดยตรง ไม่ว่าจะเป็นด้านกาแปลถอดความจากภาษาฮินดีมาเป็นภาษาไทย ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของอินเดีย หรือด้านความรู้สึกนึกคิดและหลักการของมหาตมา คานธี เพราะผู้แปลได้ศึกษาอย่างลึกซึ้ง และได้ประกาศนียบัตรโดยตรงทางด้านภาษาฮินดี และทางด้านอินโดโลยีรวมทั้งได้พบปะสนทนากับมหาตมา คานธีด้วยตนเองมาแล้วทำให้พอเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดของท่านได้พอสมควร และจากประวัติและผลงานของผู้แปลนี้ย่อมเป็นหลักฐานที่นำมาอ้างอิงถึงความเชื่อมั่นของหนังสือเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

ความรู้ที่ได้รับจากเรื่องชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) อาจกล่าวได้ว่าไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา นัก เพราะนักเรียนบางคนคงเคยได้รู้ชีวประวัติของมหาตมา คานธี มาบ้างแล้ว แต่ที่นักเรียนได้รู้มานั้นอาจจะเป็นเพียงผิวเผิน ซึ่งต่างออกไปจากการได้อ่านเรื่องนี้อย่างจริงจังๆ เพราะจะทำให้ทราบถึงแนวคิดต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตต่อไปในภายภาคหน้าของนักเรียนได้

นอกจากชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) จะให้คุณค่าแก่ชีวิตส่วนตัวของนักเรียนดังกล่าวมาแล้ว ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ยังให้สาระอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นความรู้เพิ่มเติมที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน ดังต่อไปนี้

สาระทางปรัชญา

ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ได้ให้หลักปรัชญาอันเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับหลักความจริงของชีวิต ดังต่อไปนี้

...ความอร่อยนั้นแท้จริงมิได้อยู่ที่ลิ้น หากแต่อยู่ที่ใจต่างหาก... (หน้า 61)

...ไม่ว่าแพทย์ชนิดไหนก็ไม่สามารถให้ชีวิตแก่ใครได้ทั้งนั้น อย่างดีที่สุดแพทย์ทุกคนก็ได้แต่ใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของตนเท่านั้น... (หน้า 119)

...ผู้ที่สามารถปลุกความนึกคิดที่หลับอยู่ในห้วงลึกแห่งจิตใจของเราให้ตื่นขึ้นได้นั้นคือกวี แต่อิทธิพลของกวีที่มีเหนือจิตใจของคนทั้งหลายนั้น ย่อมมีอยู่ไม่เท่ากัน เพราะคนทั้งหลายมีกุศลจิตไม่เท่ากัน... (หน้า 129)

...โลกตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความสัตย์จริง ที่ใดมีความสัตย์จริง ที่นั้นย่อมมีความสุขสงบ ที่ใดขาดความสัตย์ ที่นั้นจะมีแต่ความอลเวงวุ่นวาย ความสัตย์จริงเป็นสิ่งค้ำจุนโลก ไม่มีใครจะสามารถทำลายความสัตย์จริงได้... (หน้า 207)

...หากขาดความผูกพันทางด้านจิตใจเสียแล้วความสัมพันธ์ที่คนเราโดยทั่วไปมีอยู่ต่อกันก็เท่ากับร่างที่ปราศจากชีวิตนั่นเอง... (หน้า 271)

สาระทางสังคม

เกี่ยวกับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและการอยู่ร่วมกันในสังคม ชีวิตประวัติของ ซาฟเจ้า (มหาตมา คานธี) ได้ให้หลักการในการอยู่ร่วมกันภายในชุมชนเพื่อให้เกิดความ สุขสงบ และการบำเพ็ญประโยชน์ในสังคมไว้อย่างมากมาย และยังให้ความรู้เกี่ยวกับการ ปฏิบัติตนของผู้นำ อันเป็นหลักการที่ให้ความรู้ความคิดแก่ผู้นำเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอีก คือ

...มโนธรรมเตือนซาฟเจ้าว่า คนที่อยู่ในความปกครองดูแลของเรานั้น หาก เขาเกิดทำอะไรไม่ดีไม่งามขึ้น แน่แน่นอนความรับผิดชอบส่วนหนึ่งต้องตกอยู่กับเรา... (หน้า 196)

...ไม่ว่าจะเป็นงานอะไรก็ตามหากผู้นำเริ่มลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้วไซ้ งานนั้นก็ง่ายขึ้นเป็นอันมาก กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หากผู้นำยอมลำบากด้วยตนเองแล้ว คนอื่นก็จะยอมลำบากตามได้โดยไม่ยาก... (หน้า 212)

ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อให้หยูกในสังคมได้เป็นอย่างดี

...ซาฟเจ้าบอกไม่ได้ว่า การทดลองเช่นนี้ก่อให้เกิดผลที่เสียหาย และซาฟเจ้า ก็ไม่เชื่อว่า ลูกของซาฟเจ้าได้รับผลเสียหายจากการทดลองเช่นนี้ ตรงข้าม ซาฟเจ้ากลับ ได้เห็นแต่ผลดี นั่นก็คือ หากลูกๆของซาฟเจ้ามีความรู้สึกในทำนองถือเนื้อถือตัวอยู่บาง ความรู้สึกเช่นนั้นก็ได้ปลาสนาการไป และเขาได้เรียนรู้การอยู่กินร่วมกับผู้อื่นเพิ่มขึ้น... (หน้า 195)

...จากประสบการณ์อันนี้ และประสบการณ์อื่นๆในทำนองเดียวกัน ซาฟเจ้าก็ เกิดความรู้สึกว่า หากบิดามารดาเอาใจใส่ให้ดีแล้ว แม้เด็กๆที่ติจะไปอยู่ปะปนกับเด็กที่ไม่ดี อันตรายก็จะไม่เกิดขึ้นแก่เด็กที่ดีแต่ประการใด เด็กที่ตินั้นไม่จำเป็นต้องเป็นเด็กที่ เก็บตัวอยู่แต่ภายในบ้านไม่ออกไปสังสรรค์มีวสุ่มกับเด็กอื่นนอกบ้านเลย จริงอยู่หากเด็กชาย หรือเด็กหญิงอยู่เรียนร่วมกันเป็นจำนวนมาก และมีพื้นเพต่างกันด้วย ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่

บิดามารดาและครูบาอาจารย์จะต้องสวดสองคุณแลอย่างเข้มงวดกวดขัน ต้องระมัดระวังและ
 คำนึงตัวอยู่เสมอ... (หน้า 195)

สารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สารทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันของข้าพเจ้า (มหาตมา
 คานธี) นั้นมีปรากฏอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก ดังนี้

ให้ความรู้ทางด้านอนามัย และโรคติดต่อ

...คนโดยสารที่ เดินทางไปขึ้นตามเมืองท่าในแอฟริกาใต้ต้องได้รับการตรวจ
 อนามัยจากนายแพทย์อย่างเข้มงวด ระหว่างการเดินทางหากมีโรคติดต่อเกิดขึ้นแก่คน
 โดยสารในเรือ เรือจะถูกกักอยู่ที่ท่า ตอนที่เรือของเราออกเดินทางจากนครบอมเบย์มา
 นั้น กัปตันกำลังระมัดระวังในเมือง... เชื่อกัปตันจะมีชีวิตอยู่ได้ 23 วัน ดังนั้นเขาจึง
 ลงความเห็นว่าจะกักเรือของเราไว้ที่ท่าจนกว่าโรคจะถึงวันที่ 23 นับแต่วันที่เรือได้ออก
 เดินทางจากบอมเบย์แล้ว จึงจะเป็นที่ปลอดภัยแก่ทุกคน... (หน้า 84)

การใช้เทคโนโลยีในการรีดนมวัวควาย

...สาเหตุที่ข้าพเจ้าเลิกรับประทานน้ำมันนั้น เนื่องมาจากความรู้สึกทางศาสนา
 เป็นส่วนใหญ่ ภาพแห่งทารุณกรรมอันเกิดจากวิธีรีดนมวัวควายในเมืองกัลกัตตา ยังติดตา
 คิดใจข้าพเจ้าอยู่อย่างเหลือเกิน ข้าพเจ้าทนดูภาพเช่นนั้นไม่ได้ (การรีดนมวัวควายด้วย
 เครื่องไฟฟ้าในสมัยก่อนนั้น บางทีก็ทารุณถึงกับทำให้เลือดสดๆออกจากเต้านมของสัตว์)
 ... (หน้า 243)

สารทางศิลปะและวัฒนธรรมนี้ ชีวิตประจำวันของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)
 ได้ให้ความรู้ทางด้านนี้ไว้หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมในการนับถือศาสนา
 ของชาวอินเดีย เช่น

...ในเมื่อพระเป็นเจ้าประทานชีวิตให้แก่ข้าพเจ้าและลูกเมีย พระองค์ก็คงจะ
 ประทานความรักชาติให้แก่พวกเราเอง... (หน้า 125)

...ความสำเร็จของพฤติกรรมนั้นอยู่ที่ความบริสุทธิ์สะอาดของจิตใจ พระเป็นเจ้าทรงโปรดปรานสิ่งที่มีผู้ถวายพระองค์ด้วยความจงรักและเสียสละ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นเพียงใบไม้ ดอกไม้ หรือน้ำธรรมดาก็ตาม... (หน้า 206)

วัฒนธรรมในการเคารพนับถือผู้อาวุโสกว่า

...การไม่คุกคามบงการของผู้ที่แก่อาวุโสกว่า เป็นนิสัยประจำของข้าพเจ้า... คนควรจะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ท่านสิ่งอะไรก็ควรจะทำอย่างนั้น ท่านจะทำอะไร เราไม่ควรจะทำตัวเป็นผู้พิพากษาการกระทำของท่าน... (หน้า 8)

วัฒนธรรมทั้งสองประการดังกล่าวมาข้างต้นมีส่วนใกล้เคียงกับวัฒนธรรมของไทย ทั้งนี้เนื่องมาจาก ประเทศไทยติดต่อสัมพันธ์กับประเทศอินเดียมาแต่โบราณ และไทยรับวัฒนธรรมต่างๆของอินเดียมาปรับใช้ในประเทศไทยเป็นอันมาก วัฒนธรรมอื่นๆนอกจากนี้ ได้แก่

การประพฤติปฏิบัติระหว่างสามีภรรยา

ภรรยาที่เป็นชาวฮินดูเท่านั้นจึงจะอดทนต่อความทุกข์ยากต่างๆเหล่านี้ได้ และด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงมีความเชื่อมั่นเสมอว่า สตรีคือเทพเจ้าแห่งความอดทน

หากเรามีเรื่องสงสัยโดยไร้เหตุผลกับคนใช้ คนใช้ก็จะลาออกจากงานไป หากเรื่องเช่นนี้เกิดขึ้นกับลูก ลูกก็ต้องจากอกพ่อแม่ไป หากเกิดความกินแหนงแคลงใจขึ้นระหว่างเพื่อนฝูงความเป็นมิตรก็จะสลายตัวลง หากภรรยาเกิดสงสัยในความซื่อสัตย์ของสามี เธอก็จะไต่ถามถึงระทมทุกข์ แต่ถ้าหากสามีเกิดความแคลงใจในความซื่อสัตย์ของภรรยาขึ้นมาเมื่อใดละก็ เมื่อนั้นก็เห็นจะกล่าวได้ว่าภรรยาผู้น่าสงสารคนนั้นอัปโชคเสียแล้ว... (หน้า 28)

การถือชัณวาระในประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดียโบราณแบ่งชนชั้นในสังคมออกเป็น 4 วรณะ ได้แก่ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ และศูทร พวกที่นอกเหนือไปจาก 4 วรณะดังกล่าวนี้เรียกว่าเป็น

สกุลที่ 5 อันถูกเหยียดหยามไม่ได้รับการยกย่องจากวรรณะต่างๆทั้ง 4 วรรณะทั้งภรรยาต่างคน

...แต่เสมือนผู้เกิดในสกุลที่ห้าซึ่งกล่าวถึงนี้ เขาทำงานใหม่ ยังไม่คุ้นกับสภาพภายในสำนักงานของเรา ด้วยเหตุนี้เราสองสามีภรรยาจึงต้องยกหม้อปัสสาวะที่เขาใช้ไปทำความสะอาดให้ กัสตุร์บาอี พร้อมทั้งจะทำความสะอาดหม้อปัสสาวะใบอื่น แต่ไม่ใช่ใบนี้... (หน้า 102)

...แต่การเข้ามาอยู่ในอาศรมของนายตุรคาภาอีและครอบครัว ได้สร้างความอลเวงขึ้นในบรรดามิตรสหายและผู้มีอุปการะคุณของอาศรมแม่แต่การใช้น้ำในบ่อน้ำ ซึ่งพวกเรามีสิทธิโดยสมบูรณ์ในฐานะผู้อยู่อาศัยในอาคารหลังนั้นก็เกิดอุปสรรค กล่าวคือผู้ดูแลบ่อไม่ยอมให้นำน้ำที่เราคักกระเส็นกระสายไปถูกตัวแก่เลย และเริ่มคำทอกระทบกระแทกเราต่างๆนานา โดยเฉพาะตัวนายตุรคาภาอีนั้นโค่นหนักกว่าเพื่อน... (หน้า 276)

การถือชั้นวรรณะเช่นนี้ ในปัจจุบันลดน้อยลงไปมากแล้ว ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเพราะผลงานบางส่วนของมหาตมา คานธี

...แม้จะยึดมั่นในอุดมการณ์ไม่ถือชั้นวรรณะ ซึ่งชาวฮินดูโดยทั่วไปถือว่านอกวรริตนอกกรอยอย่างร้ายแรง และแม้ว่าอาศรมจะมีภาระที่จะต้องจับจ่ายใช้สอยเงินมากขึ้นทุกที แต่ก็ปรากฏว่าความช่วยเหลือส่วนใหญ่ในรูปเงินทองนั้น ก็ได้มาจากการบริจาคของสังคมฮินดูนั่นเอง ความจริงข้อนี้เป็นเครื่องพิสูจน์ได้เป็นอย่างดีว่า กิจกรรมของอาศรมอยู่ในความศรัทธาของประชาชน และอาศรมสามารถขยายระบบถือชั้นวรรณะให้สิ้นสะเทือนได้อย่างถึงรากถึงโคนทีเดียว... (หน้า 280)

นอกจากจะให้สาระเกี่ยวกับวัฒนธรรมอินเดียแล้ว ชีวิตประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ยังให้สาระเกี่ยวกับวัฒนธรรมการปฏิบัติตนของสังคมชาวยุโรปอีกด้วย

...และแล้วการศึกษามารยาทของสังคมชาวยุโรปก็เริ่มต้นแต่จุดนี้ทีเดียว ดอกเตอร์เมห์ตา ได้สอนอะไรต่อมิอะไรให้ข้าพเจ้าได้ทราบด้วยอาการหัวร่อราเริงอยู่เป็นนิจ เป็นต้นว่า "อย่าได้เที่ยวแตะต้องสิ่งของผู้อื่น พอเริ่มรู้จักกับใครอย่าได้ไต่ถาม

ถึงเรื่องราวต่างๆอย่างทีละท่อนในอินเดีย โดยเห็นเป็นเรื่องราวธรรมดาๆ อย่าผูกเสียงดัง คำว่า "sir" ที่ใช้พูดกับฝรั่งต่างๆไปในอินเดีย นั้นไม่จำเป็นต้องใช้พูดในประเทศอังกฤษ เพราะที่อังกฤษนี้ "Sir" เป็นคำที่คนใช้ใช้พูดกับเจ้านายของตน หรือมีเดื่อนั้นก็ผู้ที่อยู่ใต้อำนาจบัญชา ใช้พูดกับผู้บังคับบัญชา ฯลฯ ฯลฯ... (หน้า 44)

ทั้งหมดนี้เป็นความรู้ที่ได้รับจากชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) คือนอกจากจะรู้ถึงชีวประวัติส่วนตัวของท่านรวมทั้งการปฏิบัติตน ผลงาน และหลักการในชีวิตของท่านแล้ว ยังได้คุณค่าสาระอื่นๆอีก อันได้แก่ สาระทางปรัชญา สาระทางสังคม สาระทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาระทางศิลปะและวัฒนธรรม โดยเฉพาะสิ่งที่ได้มากที่สุดในเรื่องนี้คือ สาระทางสังคมและหลักการปฏิบัติตนต่อสังคมเพื่อให้เกิดความสุขสงบขึ้นภายในสังคม

7. สารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่าน

นอกจากเนื้อหาสาระของเรื่อง ซึ่งกล่าวถึงการทำนุชีวิตของบุคคลทั้งกล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีสารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่านอีกหลายประการดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อมั่นในหลักธรรม และการสร้างสมคุณธรรมบางประการขึ้นในคน เช่น "สัจจะ" และ "อหิงสา" ทำให้บุคคลสามารถเอาชนะอุปสรรคในชีวิตได้ ทั้งสามารถช่วยแก้ปัญหาของสังคมได้ด้วย
2. การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ ควรลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำ เพราะเมื่อผู้นำลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ย่อมทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม
3. การดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย เช่น การกินอยู่อย่างง่ายๆ การสวมเสื้อผ้าตามควรแก่สภาพย่อมจะทำให้มีเวลาปฏิบัติภารกิจต่างๆอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากยิ่งขึ้น
4. การกระทำที่ถูกต้องละแะยอมจะช่วยเหลือแก่สถานการณ์บางอย่างได้ การกระทำเช่นเดียวกัน ถ้าทำไม่ถูกต้องกับกาลเทศะ บางครั้งนอกจากไม่เป็นการช่วยเหลือแก่สถานการณ์แล้ว ยังเป็นโทษอีกด้วย
5. บุคคลที่มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ควรให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อบุคคลที่

ดีกว่า เพื่อช่วยยกระดับความประพฤติและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

6. หลักของกฎหมายย่อมมีหลักของศาสนารองรับอยู่
7. ความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง คือการปฏิบัติอย่างเสมอภาค กระทำตามหน้าที่ด้วยใจสมัคร และใช้สิทธิ์ที่ตนมีอยู่ด้วยพหุทธิปัญญา

8. การที่จะปฏิรูปขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างที่ไม่มีเหตุผลของสังคมนั้น ต้องอาศัยผู้นำที่มีบุคลิกภาพเข้มแข็ง และมีคุณธรรม

แนวคิดเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ได้มอบให้ กับผู้อ่าน ซึ่งนับว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าแก่ปัญญาของผู้อ่าน ทำให้เห็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไปในภายหน้า และสามารถหาหนทางแก้ปัญหาในชีวิตได้ด้วยสติปัญญา

วิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดี เรื่องชีวิตของฉันทลูกกระหัง

ชีวิตของฉันทลูกกระหัง เป็นผลงานของนายแพทย์บุญส่ง เลชะกุล ฉบับที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้เป็นฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2520 พิมพ์และจัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์โอเคียนบุ๊คส์ไตร์ ในราคาเล่มละ 45 บาท มีความยาว 448 หน้า

ประวัติผู้แต่ง¹

นายแพทย์บุญส่ง เลชะกุล เกิดที่จังหวัดสงขลาในตระกูลพ่อค้า เริ่มเรียนชั้นประถมศึกษาที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างเป็นนักเรียนชอบเดินทางไกลมาก ขณะที่เดินทางไกลเกิดความประทับใจในธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นก สัตว์ป่า และภูเขาลำเนาไม้ที่งดงาม ต่อมาได้เข้ากรุงเทพฯ มาเรียนมัธยมต่อที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร จนจบบริบูรณ์ (ม.8) แล้วจึงเข้าศึกษาต่อในคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ศิริราช (ขณะนั้นยังรวมกับจุฬาฯ) จนจบปริญญาออกดำเนินการอาชีพเป็นแพทย์ และเปิดคลินิก

¹สมบัติ จำปาเงิน, "นายแพทย์บุญส่ง เลชะกุล," ขัณฑ์พจนานุกรมวิทยาศาสตร์ 27 (23) (กรกฎาคม 2519), หน้า 27 - 29.

ส่วนตัวที่ถนนสุริวงค์ บางรัก พระนคร ชื่อสหการแพทย์

วิชาหลักที่นายแพทย์บุดูส่ง สนใจควบคุมมากับวิชาแพทย์คือวิชาสัตวศาสตร์ ได้พยายามศึกษาจากตำรา ค้นคว้าของจริงด้วยการออกไปเสมอ ที่มีเวลาว่างงาน และมักจะติดตามสัตว์เพื่อคุ้นเคย การกินอยู่หลับนอน วิธีการอยู่ในฝูงของสัตว์ นายแพทย์บุดูส่ง ได้รวบรวมสัตว์ต่างๆ เก็บเข้าพิพิธภัณฑ์ส่วนตัวเพื่อใช้ศึกษาและเขียนเป็นตำรา

ผลงานของท่าน ท่านเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้เกิดนิคมไพรสมาคม และนิคมไพรสมาคมนี้เองที่ได้เสนอให้รัฐบาลจัดตั้งวนอุทยานแห่งชาติ จนได้รับผลสำเร็จเมื่อ พ.ศ.2500 โดยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า หลังจากพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และอุทยานแห่งชาติมีผลบังคับใช้แล้ว สมาคมได้หันมาเสนอให้คุ้มครองธรรมชาติ ทิวทัศน์ ภูเขา ลำน้ำ ไม่ให้ทำลายให้เสียหายไปอีกด้วย

ผลงานทางด้านการศึกษาเขียน ในระยะหลังนี้ นายแพทย์บุดูส่งวางมือทางการแพทย์ หันมาทุ่มเทให้กับการศึกษาค้นคว้าสัตวศาสตร์ การอนุรักษ์ธรรมชาติและเขียนตำรามากขึ้น ผลงานมีดังต่อไปนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
2. ชีวิตของฉลามกระต๊อง
3. เทียบป่า
4. ธรรมชาตินานาสัตว์
5. นกต่างชนิดต่างๆในเมืองไทย
6. นกตามหนองนา
7. นิคมไพร
8. มาลาย
9. ยีราฟ
10. วงศ์นกกินปลาในประเทศไทย
11. วัณโรค โดย หมอบุดูส่ง เลชะกุล และ คนอื่นๆ

12. สัตว์ป่าในเมืองไทย
13. สิ่งทอ
14. เศษเสี้ยว แปรร่วมกับปู่เจ้าสมิงไพร
15. นกสวน
16. สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย
17. ผีเสื้อในเมืองไทย

โดยเฉพาะเรื่องนก ท่านเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ ได้พยายามศึกษารวบรวมทำมาตั้งแต่หนุ่มๆ ในสาธารณรัฐไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานท่านเป็นคนเขียนเรื่องนกโดยตลอด และเขียนเป็นหนังสือภาษาอังกฤษชื่อนกในเมืองไทยพิมพ์จำหน่ายทั่วโลก ปัจจุบันได้จัดทำเป็นภาษาไทยแล้ว

นอกจากจะมีผลงานทางด้านกรเขียนแล้ว นายแพทย์บุญส่งยังเป็นวิทยากรไปบรรยายตามโรงเรียน สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยต่างๆ สิ่งที่ท่านย้ำคือเรื่องความรักธรรมชาติ ท่านไปฝันที่จะได้เห็นพิพิธภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นในเมืองไทย ท่านได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับเด็กไทยว่า "มักจะมีใครพูดเสมอว่าเด็กไทยเราไม่รู้จักธรรมชาติ เหมือนกับเด็กต่างประเทศ เรื่องนี้เท่าที่พยายามศึกษาแล้วเห็นว่าไม่ใช่เช่นนั้น เหตุที่เด็กไทยไม่ค่อยสนใจเพราะเรายังขาดหนังสือที่ชวนอ่านเป็นภาษาไทย ที่มีบ้างแล้วมักเขียนไปทางนิยายเรื่องพิลึกกึกกือ ซึ่งผิดความจริงเลยทำให้เด็กเชื่อในทางผิดๆ ถ้ามีหนังสือเรียนหรืออ่านเล่นง่ายๆ แนะนำให้รู้จักแล้วจะทำให้เด็กของเราสนใจที่จะรู้จะเห็นธรรมชาติต่างๆมากขึ้น"

เรื่องชีวิตของฉันทลูกกระหิงมีลักษณะดังได้วิเคราะห์ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม

ภาพและสีของปก ปกหน้าเป็นภาพลายเส้นสีขาวดำของกระหิงแม่ลูกกำลังยืนกินหญ้า อยู่บนพื้นซึ่งเล่นสีหลายสี เช่น สีฟ้า สีเหลือง สีส้ม สีเขียว และสีชมพูอย่าง

สวยงาม คำนบนของภาพเป็นชื่อเรื่องชีวิตของฉลุกระดูกะทิง โดยเล่นสัทอักษร ชีวิตของฉลุเป็นสัทคำ ส่วนคำว่ากระดูกะทิง เป็นตัวอักษรสีขาว ขนาดใหญ่กว่าคำว่าชีวิตของฉลุเล็กน้อย คำนกลางของภาพเป็นชื่อผู้แต่งโดยเล่นสัทอักษร เป็นสีเหลือง สันหนังสือเป็นชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และเครื่องหมายสำนักพิมพ์โอเคียนบุ๊คสโตร์ ปกหลังเป็นพื้นสีขาวซึ่งใช้ประชาสัมพันธ์หนังสืออื่นๆซึ่งพิมพ์และจัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์เดียวกัน

การใช้ภาพและสีของปกสวยงาม ทำให้ดึงดูดความสนใจในการอ่านของนักเรียนได้พอสมควร

ขนาดและความแข็งแรงทนทาน ชีวิตของฉลุกระดูกะทิง มีขนาดกว้าง $5\frac{3}{4}$ นิ้ว ยาว $8\frac{1}{2}$ นิ้ว และหนาประมาณ $\frac{7}{8}$ นิ้ว เป็นหนังสือขนาด 8 หน้ายก มีจำนวน 448 หน้า ราคา 45 บาท การเข้าเล่มหนังสือเข้าเล่มด้วยวิธีหั่วทากาว

ขนาดของหนังสือไม่หนาจนเกินไปในการเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่จัดได้ว่าเป็นหนังสือที่ค่อนข้างหนาพอสมควร และราคาของหนังสือแพงเกินไปกำลังของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่จะซื้อหาไว้เป็นสมบัติส่วนตัว การเข้าเล่มหนังสือไม่แข็งแรงทนทานเท่าที่ควร กระดาษอาจจะหลุดจากเล่มได้อย่างง่ายดาย ถ้าเปิดอ่านมากๆ ควรใช้วิธีการเย็บเล่มจึงจะทำให้แข็งแรงทนทานขึ้น

กระดาษที่ใช้พิมพ์ ปกเป็นกระดาษแข็ง ส่วนกระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเป็นกระดาษปรู๊ฟ มีน้ำหนักประมาณ 50 กรัม/ตารางเมตร

กระดาษที่ใช้พิมพ์ปกมีความแข็งแรงทนทานดี แต่กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเป็นกระดาษที่มีคุณภาพต่ำไม่ทนทาน ขาดง่าย และเก็บไว้นานจะกรอบเป็นสีเหลือง ถ้าเพิ่มคุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์โดยใช้กระดาษที่มีคุณภาพดีขึ้นจะทำให้หนังสือเรื่องนี้มีความแข็งแรงทนทานดียิ่งขึ้น

ส่วนประกอบต่างๆ หนังสือเรื่องชีวิตของฉลุกระดูกะทิงนี้ มีส่วนประกอบคือ ปก หนารองปก คำนำ บทนำ และเนื้อเรื่อง

ส่วนประกอบต่างๆของหนังสือชีวิตของฉันทลูกกระหิงนับได้ว่ายังไม่สมบูรณ์พอสำหรับที่จะเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของนักเรียน เพราะมีส่วนประกอบที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องราวของหนังสือน้อยมาก รวมทั้งไม่มีสารบัญชี่เพื่อช่วยให้เกิดความสะดวกในการค้นหาเนื้อเรื่องบางตอน สำหรับผู้ที่ต้องการค้นหาสาระในหนังสือ ดังนั้นควรเพิ่มส่วนประกอบอื่นๆ เช่นสารบัญชี่ และประวัติผู้แต่ง รวมทั้งภาคผนวกท้ายเล่ม และดัชนี ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยค้นหาเรื่องราวของสัตว์บางจำพวก

ภาพประกอบ มีภาพประกอบทั้งหมด 59 ภาพ มีทั้งภาพวาดและภาพถ่าย ซึ่งภาพประกอบดังกล่าวมีมากพอควร และใช้ภาพได้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องพอสมควร แต่ภาพที่นำมาประกอบนี้บางภาพไม่ชัดเจน ทำให้เห็นลักษณะของสัตว์ที่กล่าวถึงได้ไม่ชัดเจน บางภาพเนื่องจากต้องการประหยัดเนื้อที่กระดาษมากเกินไปทำให้ส่วนประกอบของภาพบางส่วนขาดหายไป เช่น ภาพนกตาฟางในหน้า 20 ส่วนหัวของนกขาดหายไปทำให้ไม่เห็นลักษณะของนกได้อย่างชัดเจน ทั้งยังมีความบกพร่องเรื่องการอธิบายภาพ ภาพบางภาพไม่มีคำอธิบาย บางภาพคำอธิบายอยู่คนละหน้ากับภาพ ซึ่งเป็นความบกพร่องเรื่องการพิมพ์ด้วย คงจะกล่าวต่อไปในเรื่องคุณภาพของการพิมพ์

การจัดวางรูปหน้า วางเลขหน้าไว้กลางหน้ากระดาษคานบน การเว้นที่ริมกระดาษทั้งคานบน คานล่าง และคานข้างน้อยมากทั้งยังไม่เป็นระบบระเบียบเท่าที่ควรด้วย

เกี่ยวกับการจัดวางรูปหน้าดังกล่าวมาแล้วนั้น เนื่องจากเรื่องชีวิตของฉันทลูกกระหิงนี้เป็นสารคดีในรูปนวนิยายที่ยาวมาก ทั้งต้องมีภาพประกอบมากเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจและเห็นมโนภาพที่ชัดเจนขึ้น ดังนั้นทำให้การจัดวางรูปหน้าต้องจัดวางเพื่อความประหยัดให้ได้เนื้อหาระมากรมากในเนื้อที่จำกัด การจัดวางรูปหน้าจึงเกิดความบกพร่องมาก ทั้งการวางภาพและการเว้นเนื้อที่ริมกระดาษ

คุณภาพของการพิมพ์และขนาดของตัวอักษร ใช้ตัวอักษรขนาดค่อนข้างใหญ่ และใช้ตัวอักษรเป็นตัวพิมพ์แอนเมื่อกล่าวถึงชื่อของสัตว์ชนิดใหม่ที่จะกล่าวถึงต่อไป การใช้ตัวอักษร

ดังกล่าว ทำให้อ่านง่ายและไม่ต้องใช้สายตาเพ่งตัวอักษรจนเกินไป เหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ทางด้านคุณภาพของการพิมพ์ยังมีความบกพร่องอยู่มากสมควรที่จะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ข้อบกพร่องของการพิมพ์มีดังต่อไปนี้

1. พิมพ์ผิด

หน้า 20	ตกลง	ที่ถูกคือ	ตรง
หน้า 25	แปลง	ที่ถูกคือ	แปร่ง
หน้า 26	นกนี้ดี	ที่ถูกคือ	นกที่ดี
หน้า 36	หอยหุ	ที่ถูกคือ	หอยหัว
หน้า 38	ยุติธรรม	ที่ถูกคือ	ยุติธรรม
หน้า 67	เค็ดทิ้ง	ที่ถูกคือ	เค็ดทิ้ง
หน้า 120	ผสมพันธุ์	ที่ถูกคือ	ผสมพันธุ์
หน้า 143	กะกั	ที่ถูกคือ	ตะกั
หน้า 150	เผ่าร้าง	ที่ถูกคือ	เผ่าร้าง
หน้า 155	ใหญ่โต	ที่ถูกคือ	ใหญ่โต
หน้า 156	เอาแอะ	ที่ถูกคือ	เอาแอะอะ
หน้า 178	มัน	ที่ถูกคือ	มัน
หน้า 186	หมาไน	ที่ถูกคือ	หมาไน
หน้า 212	กิน	ที่ถูกคือ	บิน
หน้า 213	พูด	ที่ถูกคือ	ดู
หน้า 214	จับ	ที่ถูกคือ	จับ
หน้า 215	ตาฟาง	ที่ถูกคือ	ตาฟาง
หน้า 230	เหนีย	ที่ถูกคือ	เหน้อย
หน้า 233	รวมขริม	ที่ถูกคือ	รวมคริม
หน้า 244	เวหา	ที่ถูกคือ	เวลา
หน้า 245	เยื่อ	ที่ถูกคือ	เหยื่อ
หน้า 255	แมลงมุม	ที่ถูกคือ	แมงมุม

หน้า 255	มัว	ที่ถูกต้อง	มัน
หน้า 261	เสบียงรัก	ที่ถูกต้อง	เสบียงกรัง
หน้า 264	บินบือ	ที่ถูกต้อง	บินบรือ
หน้า 265	แกสร	ที่ถูกต้อง	แกสร
หน้า 273	โอภาส	ที่ถูกต้อง	โอภาส
หน้า 274	ปฏิบัติวัดถาง	ที่ถูกต้อง	ปฏิบัติวัฏฐาก
หน้า 299	ชัย	ที่ถูกต้อง	ชิง
หน้า 302	วา	ที่ถูกต้อง	วง
หน้า 304	โครนต์ไม้	ที่ถูกต้อง	โคนต์ไม้
หน้า 333	โลม	ที่ถูกต้อง	ไหล
หน้า 334	จาก	ที่ถูกต้อง	ซาง
หน้า 334	ลักษณะ	ที่ถูกต้อง	ละอง
หน้า 335	กลางป่า	ที่ถูกต้อง	กว้างป่า
หน้า 343	นางกุด	ที่ถูกต้อง	ทางกุด
หน้า 357	ไต	ที่ถูกต้อง	ไต
หน้า 361	อากาศ	ที่ถูกต้อง	อากาศ
หน้า 362	นาคูก	ที่ถูกต้อง	นาคู
หน้า 363	กอกไม้	ที่ถูกต้อง	คอกไม้
หน้า 372	บินไร	ที่ถูกต้อง	บินไล
หน้า 378	พยาง	ที่ถูกต้อง	พยาง
หน้า 380	พวกกลิง	ที่ถูกต้อง	พวกลิง
หน้า 381	มีวิชา	ที่ถูกต้อง	มีชีวิต
หน้า 381	โดย	ที่ถูกต้อง	โคน
หน้า 383	ปราย	ที่ถูกต้อง	ปลาย
หน้า 383	สวด	ที่ถูกต้อง	สอง
หน้า 387	ราก	ที่ถูกต้อง	จาก

หน้า 387	พราง	ที่ถูกต้อง	พราง
หน้า 394	พึงพิศ	ที่ถูกต้อง	พึงพิศ
หน้า 415	แกยว	ที่ถูกต้อง	แกยว
หน้า 416	ไซ	ที่ถูกต้อง	ไซ
หน้า 419	กระทั่ง	ที่ถูกต้อง	กระทั่ง
หน้า 421	พวา	ที่ถูกต้อง	พวก
หน้า 442	ฝูง	ที่ถูกต้อง	ฝูง
หน้า 445	รูปใหญ่	ที่ถูกต้อง	รูปใหญ่

2. พิมพ์ตก

หน้า 123	เซใหญ่	ที่ถูกต้อง	เซใหญ่
หน้า 139	ยง	ที่ถูกต้อง	ยง
หน้า 230	นอกจาก	ที่ถูกต้อง	นอกจาก
หน้า 252	พม	ที่ถูกต้อง	พม
หน้า 264	หยดไซ	ที่ถูกต้อง	หยดไซ
หน้า 273	ธี	ที่ถูกต้อง	วิธี
หน้า 280	เสี่ย	ที่ถูกต้อง	เสี่ยง
หน้า 304	แสบ	ที่ถูกต้อง	แสบตา
หน้า 387	อนๆ	ที่ถูกต้อง	อื่นๆ

นอกจากนี้ยังมีข้อความบางตอนที่พิมพ์ตกไปทั้งตอน เช่น หน้า 327 ต่อกับหน้า 328 - 329 ข้อความหน้า 327 คือ "ฉันออกมาหากิน" หน้า 328 เป็นภาพ และหน้า 329 เป็นข้อความต่อจากหน้า 327 ว่า "แสงไฟนั้นเพลินอยู่ แสงไฟทำให้ฉันตาฟาง" ถ้าอ่านข้อความนั้นติดต่อกันจะได้ใจความว่า ฉันออกมาหากินแสงไฟนั้นเพลินอยู่ แสงไฟทำให้ฉันตาฟาง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่จะหากินแสงไฟ ดังนั้นข้อความดังกล่าวเนื้อหาสาระของข้อความขาดหายไปทั้งตอน

3. พิมพ์ข้อความ

หน้า 202 เล่นเอาเอาเด็ก ที่ถูกคือ เล่นเอาเด็ก

หน้า 364 มั่นกินหัวของแมลงผีเสื้อ ซ้ำ 2 ครั้ง

4. พิมพ์สัปดาห์

หน้า 197 เขาไฟมีฉาย ที่ถูกคือ เขามีไฟฉาย

หน้า 244 วอค ที่ถูกคือ อวค

หน้า 337 พอเราเห็นเขา ที่ถูกคือ พอเห็นเราเขา

5. คำอธิบายภาพจะเป็นตัวอักษรพิมพ์บางกว่าตัวอักษรที่เป็นเนื้อเรื่องและเป็นตัวเอน เกี่ยวกับคำอธิบายภาพนี้มีข้อผิดพลาดหลายๆประการคือ คำอธิบายภาพและภาพอยู่คนละหน้า ซึ่งภาพอาจจะอยู่ก่อนถึงหน้าที่มีคำอธิบาย หรือ อาจจะอยู่หลังคำอธิบาย เช่น

ภาพหมีควาย หน้า 281 มีคำอธิบายภาพอยู่หน้า 285

ภาพตักแตน หน้า 365 มีคำอธิบายภาพอยู่หน้า 363

ภาพนกกระเต็น หน้า 420 มีคำอธิบายภาพอยู่หน้า 421

คำอธิบายอยู่หน้าเดียวกับภาพ แต่มีเนื้อเรื่องคั่นระหว่างภาพกับคำ

อธิบาย เช่น

ภาพเหยี่ยว หน้า 377

ภาพจิ้งโจ้ หน้า 388

มีคำอธิบายภาพแต่ไม่มีภาพ เช่นคำอธิบายเกี่ยวกับหมีหมา หน้า 286

มีคำอธิบายทั้งก่อนถึงภาพ และคำอธิบายใต้ภาพ แต่อยู่คนละหน้า เช่น

หน้า 425 บรรทัดสุดท้ายเป็นคำอธิบายภาพแมลงกะซอน "แมลงกะซอนมีขาหน้า

สั้นใหญ่ และแข็งแรง"

หน้า 426 เป็นภาพแมลงกะซอนและมีคำอธิบายต่อเนื่องจากหน้า 425 "สำหรับชุกคุ้ยไซซอนไปตามพื้นดิน"

6. พิมพ์ขึ้นบรรทัดใหม่ โดยไม่ได้ย่อหน้า และข้อความที่ขึ้นบรรทัดใหม่นั้นเป็นข้อความที่ไม่มีควมจำเป็นต้องขึ้นบรรทัดใหม่ เช่น หน้า 300

...ฉันเห็นวัวแดงบางตัวในหมุ่นั้น เขายืนจ้องดูเราเหมือนกัน เขาคู้อยู่สักครู่
หนึ่งแล้วก็มกลึงกินหญ้าระบัด พลังเดินใกล้เข้ามา
พอใกล้เข้ามา วัวแดงตัวเมียตัวหนึ่งซึ่งมีเขาเรียวยาวเล็กและทู่ๆไม่นานก็ เดินเข้ามาใกล้แม่
ของฉัน...

2. เรื่อง (ประเภทและแนวเรื่อง)

ชีวิตของฉันลูกกระทิงเป็นสารคดีที่แต่งออกมาในรูปนวนิยาย ซึ่งมีแนวเรื่องเป็น
เรื่องสัตว์วิทยา คือกล่าวถึงชีวิตของสัตว์โลกหลายชนิด กล่าวถึงลักษณะรูปร่าง ลักษณะ
นิสัย รวมทั้งการดำรงชีวิตอยู่ของสัตว์โลกนั้นๆ แนวของเรื่องชีวิตของฉันลูกกระทิงเป็น
แนวที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียน
ในโปรแกรมการเรียนที่เรียนหนักไปทางวิทยาศาสตร์ หรือนักเรียนโปรแกรมเกษตรเพื่อ
ให้เขาได้ศึกษาถึงชีวิตและความเป็นอยู่ของสัตว์ตลอดถึงคุณและโทษของสัตว์ชนิดนั้นๆด้วย

แนวเรื่องชีวิตของฉันลูกกระทิงไม่ใช่แนวเรื่องที่แปลกไปจากที่นักเรียนในระดับ
มัธยมศึกษาเคยเรียนรู้อะไร แต่เป็นแนวที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนเป็นอย่างมากยิ่งดังกล่าวนั้น
แล้ว และถึงแม้ชีวิตของฉันลูกกระทิงจะเป็นเรื่องสัตว์วิทยา แต่ก็ยังแฝงไว้ด้วยแนวคิดและ
เนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของปัญหาความความต้องการของท้องถิ่น เช่น

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ

... เราเดินมาไม่ช้า เราก็มาพบต้นไม้ใหญ่ๆถูกโค่นราบลง เราเห็นไฟยังลุกคุ
กรุ่นอยู่ตามคอไม้ มีถ่านลุกแดงๆ ทำให้สว่างวาวๆอยู่หลายคอ แม่บอกฉันว่ามันเป็นฝีมือ
ของนายสัตว์ร้ายสองขาที่เรียกกันว่าคน เขามาโค่นถางป่าและเผาป่า ซึ่งเคยเป็นที่อยู่
อาศัยของพวกเรา เพื่อปลุกต้นไม้ชนิดอื่นที่เขาชอบกินผลของมัน คนพวกนี้โค่นถางป่า
ที่โน้นบ้างที่นี้บ้าง บิละหลายๆแห่ง แห่งละมากๆ แม่มันเล่าให้ฉันฟังว่าเมื่อสมัยแม่ยังมี
เขาสั้นๆ คือเมื่อหลายฤดูฝนก่อนโน้น ป่านี้กว้างขวางมากจะเดินไปมาหากินทางทิศไหน
ตั้งหลายวันก็ไม่มิกินคน ไม่พบคน ไม่พบป่าที่ถูกโค่นเผา แม้ว่าแม่วิตกเป็นอย่างมากว่า
อีกหน่อยป่าไม้จะถูกทำลายหมด สัตว์ร้ายสองขาจะมีมากขึ้น พวกเราจะไม่มีที่อยู่อาศัยและ

จะถูกสัตว์ร้ายสองขาฆ่าหมก... (หน้า 439)

ปัญหาที่สำคัญในปัจจุบันคือปัญหาภาวะแวดล้อมเป็นพิษ ซึ่งเกิดขึ้นโดยน้ำมือของบุคคลในชาติ ดังนั้นแนวคิดที่ปรากฏในชีวิตของฉันทลูกกระหิง จึงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชาติเป็นอย่างยิ่ง

3. กลวิธีในการแต่ง

จากข้อคิดของนายแพทย์บุญส่งที่มีต่อเด็กไทยดังกล่าวไว้ในประวัติผู้แปลแล้วว่า "เหตุที่เด็กไทยไม่ค่อยสนใจ (ธรรมชาติ - ผู้วิจัย) เพราะเรายังขาดหนังสือที่ชวนอ่านเป็นภาษาไทย ที่มีบ้างแล้วมักเขียนไปทางนิยาย เรื่องพิลึกกึกกือ ซึ่งผิดความจริง เลยทำให้เด็กเชื่อในทางผิดๆ ถ้ามีหนังสือเรียนหรืออ่านเล่นง่ายๆแนะนำให้รู้จักแล้ว จะทำให้เด็กของเราสนใจที่จะรู้เห็นธรรมชาติต่างๆมากขึ้น" และจากข้อคิดนี้เองที่ทำให้เกิดหนังสือ "ชีวิตของฉันทลูกกระหิง" ขึ้นมา นายแพทย์บุญส่ง พยายามนำชีวิตของสัตว์ต่างๆมาเขียนเป็นสารคดีในรูปแบบนิยาย เพื่อให้เด็กได้อ่านเล่นได้อย่างเพลิดเพลิน และในขณะเดียวกันก็ได้รับความรู้เกี่ยวกับชีวิตของสัตว์ป่าในป่าดงพงไพรด้วย

ดังนั้นกลวิธีที่ใช้ในการแต่งเรื่องชีวิตของฉันทลูกกระหิง ซึ่งใช้กลวิธีในการแต่งในรูปแบบนิยายนี้ ได้ทำให้เรื่องชีวิตสัตว์เป็นเรื่องน่าอ่านขึ้น กลวิธีในการแต่งดังได้กล่าวมาแล้วนี้ นับว่าเหมาะสมสำหรับจะนำมาใช้กับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา

การนำสารคดีมาแต่งในรูปแบบนิยายนี้ เป็นกลวิธีที่แปลก ใหม่ นับเป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม เพื่อเด็กไทย วิธีการนั้นนอกจากจะทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่านแล้วยังทำให้เรื่องชีวิตสัตว์ ซึ่งเป็นสารคดีอันซับซ้อนนั้นอ่านเข้าใจง่ายขึ้นอีกด้วย นับว่ากลวิธีที่นายแพทย์บุญส่งนำมาใช้กับเด็กไทยเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน และเกิดความรู้อันเป็นเรื่องธรรมชาติด้วยการนำสารคดีมาทำเป็นเรื่องอ่านเล่นง่ายๆนั้น ได้รับผลสำเร็จอย่างงดงาม

4. วิธีเสนอเรื่อง

ดังกล่าวนั้นมาแล้วว่าชีวิตของฉันทูกรกระหิงมีกลวิธีการแต่งที่แปลกใหม่ ด้วยการนำสารคดีเกี่ยวกับชีวิตสัตว์อับชั้นซอนนั้นมาแต่งในรูปนวนิยาย เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่านและทำให้เป็นเรื่องที่อ่านเข้าใจง่ายขึ้นด้วย ดังนั้นวิธีเสนอเรื่องจึงเสนอเรื่องในรูปแบบของนวนิยายเช่นเดียวกับกลวิธีการในการแต่ง ด้วยการสร้างตัวละครขึ้นมาให้เป็นผู้เล่าเรื่องต่าง ๆ นั้นคือฉันทูกรกระหิง โดยฉันทูกรกระหิงจะเป็นผู้เล่าเรื่อง เป็นผู้เปิดเรื่อง และปิดเรื่องชีวิตของฉันทูกรกระหิงด้วยตนเอง

เปิดเรื่อง

...หนูจำ หนูเคยได้ยินท่านผู้ใหญ่เล่าให้ฟังบ้างไหมว่า คนเราในบางขณะก็ระลึกชาติได้ คือระลึกว่าชาติก่อนนี้เป็นมนุษย์หรือเป็นสัตว์อะไร เคยทำบุญทำบาปหรือเคยก่อกรรมทำเข็ญมาอย่างไรบ้าง ในตอนนี้ฉันก็คิดว่าฉันระลึกชาติได้ ฉันนอนหลับตาระลึกอยู่จนง่วงหลับไป ฉันจึงระลึกได้ในความฝันว่าเมื่อชาติก่อนฉันเป็นกระหิง ฉะนั้นฉันหรือกระหิงไพบรนี้ จะเล่าชีวิตอันพิศดารของฉันทั้งหมดให้พวกเธอฟัง...ฉันมีเรื่องเล่าให้เธอฟังแยะ เล่ากันตั้งหลายวันหลายคืนก็ไม่ใคร่จบ... (หน้า 1)

ปิดเรื่อง

...ฉันไม่อยากจะจากแม่ของฉันไป แต่เมื่อแม่ของฉันไม่มีวันที่จะฟื้นขึ้นมาได้อีกฉันก็ต้องละทิ้งจากไป เพื่อติดตามฝูงของฉัน ฉันรู้สึกวโลกลนี้อ้างว้างเปล่าเปลี่ยวเต็มทีฉันรู้สึกวฉันต้องพึ่งตัวของตนเอง...หากฉันไปพบฝูงของฉันเมื่อไร ฉันจะเล่าให้ท่านฟังถึงชีวิตพิศดารของฉันต่อไป... (หน้า 447)

การดำเนินเรื่อง ลูกรกระหิงจะเป็นผู้ดำเนินเรื่องราวต่างๆทั้งหมดโดยจะเล่าให้ฟังถึงชีวิตของตนเอง และนำผู้อ่านไปพบกับสัตว์ต่างๆทีละชนิดเรื่อยๆไป

พบกับกระต่ายป่า

...พอจวนพลบ คุณแม่ดิพาฉันเดินไปถึงทุ่งกว้าง มีหญ้าขึ้นสั้นบ้างยาวบ้างเป็น

ตอนๆ รกบ้างเตียนบ้างน่าดูเสียจริงๆ มีต้นไม้ขึ้นห่างๆ คุณแม่ท่านว่าท่านรู้สึกว่าได้กลิ่น
ที่พุ่งเกินผ่านไปนั้นไม่ไกลกันแล้ว อีกสักครู่ใหญ่ก็คงจะไปทันฝูง ฉันชอบความโล่งเตียนของ
ท้องทุ่ง ฉันวิ่งเล่นและกระโดดอยู่ไปมา ทุ่งที่เตียนเช่นนั้นมันน่าวิ่งเสียจริงๆ ไม่มีเงาวัลย์
ไม่มีกิ่งไม้พันขาฉันให้หกล้มบ่อยๆ วิ่งไปวิ่งมาก็ตกใจ ใจหายวับขึ้นมาทันที เพราะมีสัตว์
อะไรวิ่งพรวดๆออกมาจากพุ่มหญ้าที่นั่นตัวหนึ่ง ฉันรีบวิ่งมาอยู่ข้างๆคุณแม่ คุณแม่ท่านบอกว่า
"กระต่ายป่านะลูก ไม่ต้องตกใจหรอก เขาเป็นเพื่อนกับเรา"... (หน้า 8)

พบกับโกป่า

...ฉันตกใจตื่นขึ้นเมื่อได้ยินเสียงแกรกรากๆ ฉันตกใจนึกว่าสัตว์สองขาที่ตัว
ไม่มีขนนั้นมันติดตามมาจึงลุกขึ้นยืนเตรียมจะเดินหนี แต่คุณแม่ฉันรีบบอกและปลอบฉันว่า
"โกป่านะลูก เพื่อนของเราเอง เขาเที่ยวคุ้ยเขี่ยหากินไปตามประสาของเขาไม่เป็น
อันตรายต่อใครหรอก" ฉันจึงหายตกใจ... (หน้า 46)

ในกรคำเนนเรื่องนี้บางครั้งก็เกิดการสับสนกล่าวถึงสัตว์ที่กล่าวไปแล้วซ้ำเติมอีก
เช่น การกล่าวถึงหมูป่า

...หมูใช้จมูกเที่ยวคุ้ยเที่ยวค้นหาอาหารตามใต้ผิวดิน ฉะนั้นจมูกหมูจึงมีปลาย
คัดและแข็งแรงเช่นนั้น ปลายจมูกหมูเปิดออกไปตรงปลายสุดเช่นกัน ก็เพื่อจะไต่ดมให้รู้ว่า
อะไรบางอย่างที่มันกำลังเอาจมูกคุณอยู่... (หน้า 339)

...พวกเราหากินหัวเหั่ว หัวเผือก หัวมันและหัวผักกาดตามใต้ดินกิน เรา
ไม่ได้กินหญ้าอย่างพวกเจ้า เราจึงมีจมูกที่แข็งแรง หนึ่งส่วนบนของจมูกเป็นหนังหนาสำหรับ
คุ้ยคุ้ยดินแข็งๆ หนึ่งจมูกนี้เหนียวจนหนามตำไม่เข้า แต่ส่วนปลายจมูกที่คัดตรงอย่างเจ้า
ว่านั้นเป็นหนังอ่อนแต่เหนียว มีประสาทสำหรับไวแตะหรือคลำว่าตรงที่คุ้ยคุ้ยนั้นมีอะไรบาง
มีหัวเหั่วหรือหัวเผือกมันบ้างหรือเปล่า ประสาทสำหรับดมของฉันทันทีต้องดี มีรูจมูกเปิดออก
ที่ตรงสุดปลายจมูกสองรู ฉันทุคพลาฉันทันทีก็ไปพลา... (หน้า 383)

การกล่าวถึงประเภทของผึ้ง

...ฉันจะบอกให้คุณรู้ผึ้ง ผึ้งตัวโตๆอย่างฉันนี่ เขาเรียกว่าผึ้งใหญ่ หรือ ผึ้งหลวง แต่ผึ้งที่อยู่ในป่าเรานี้มีอยู่ด้วยกันหลายอย่างนะ เจ้าต้องจำไว้ให้ดี ผึ้งอีกอย่างหนึ่งตัวเล็กกว่าฉันตั้งครึ่ง ชื่อว่าผึ้งโพรง เพราะมันชอบทำรังในโพรงไม้ ผึ้งอีกอย่างหนึ่งตัวเล็กที่สุด ตัวขนาดแมลงวันตัวค่าๆธรรมดาฉันเขาเรียกว่าผึ้งมี... (หน้า 266)

...ผึ้งในป่าของเรานี้มีสามพวกด้วยกัน พวกฉันนี่ตัวใหญ่โตที่สุด ทำรังใต้โพรงโพรงใหญ่โตที่สุด เขาจึงเรียกฉันว่าผึ้งหลวง หรือผึ้งใหญ่ อีกพวกหนึ่งตัวขนาดเล็ก ขนาดสักครึ่งของฉัน ตัวโตกว่าแมลงวันธรรมดาหน่อย ผึ้งพวกนี้ชอบอยู่ในโพรงไม้ เราเรียกผึ้งพวกนี้ว่าผึ้งโพรง อีกพวกหนึ่งนั้นเล็กที่สุด ชอบทำรังเล็กๆห้อยอยู่ตามกิ่งไม้ในกอไม้ เราเรียกว่าผึ้งมี... (หน้า 277)

การที่ทำให้เกิดการอธิบายข้อความซ้ำเดิมวกวนเช่นนี้ เนื่องมาจากการวางเค้าโครงเรื่องที่สับสน เพราะการดำเนินเรื่องยอมดำเนินไปตามเค้าโครงเรื่อง การวางเค้าโครงเรื่องชีวิตของฉันทูลูกกระทิง เท่าที่สังเกตจะเห็นว่ามีการวางเค้าโครงเรื่องเป็น 3 ลักษณะคือ

1. วางเค้าโครงเรื่องตามสภาพภูมิประเทศ กาลเวลาที่เหมาะสมสำหรับสัตว์ชนิดนั้นๆ เช่น

พบกับนกคาฟาง

...ในขณะนี้แดดเริ่มอ่อนแสงลง แดดหายร้อนและ ไม่ส่องแสงจนเคื่องนี้เย็นตา มากอย่างเมื่อกลางวัน คุณแม่บอกฉันว่าจวนพลบค่ำแล้ว...เราเดินเรื่อยๆมาตามทางในป่า ชายทุ่ง...ฉันเดินชมดอกไม้จนเพลินมากใจจะสะดุ้งทั้งตัว เมื่อฉันเห็นตัวอะไร บินลอยขึ้นมา จากพื้นดินตรงหน้าของฉัน มันบินลอยขึ้นมาอย่างเงิบๆ... (หน้า 21)

การพบกับนาก

...ฉันก้มลงคืบหน้าในห้วยไค้เพียง 2 - 3 อีก แล้วไค้ยินเสียง "เย็บ เย็บ เย็บ" อยู่ทางข้างหน้าของฉัน ฉันก็เงยหน้าขึ้นดู แะนั่นตัวอะไรหน้าตาคล้ายพังพอนแต่ตัวยาวตัวโตกว่าพังพอน หางยาวแบนและเรียว ไม่มีขนเป็นพู่เป็นพวงอย่างปลายทางของฉัน... (หน้า 225)

2. วางเค้าโครงเรื่องตามลักษณะของสัตว์แต่ละประเภท เช่นการกล่าวถึงอันใหญ่ อันเล็ก และตุ่น ซึ่งเป็นสัตว์ประเภทเดียวกัน

การกล่าวถึงอันใหญ่

...อ้อ พวกของฉันนะหรือ นอกจากตัวฉันซึ่งใครๆเรียกว่าอันใหญ่หรืออันไฉแล้ว ฉันยังมีอันตัวเล็กๆอีกพวกหนึ่งซึ่งไม่ชอบกินเหง้าไฉมากอย่างฉัน... (หน้า 160)

การพบกับอันเล็กโดยการแนะนำของอันใหญ่

...เพื่อนก้มหัวลงไปเรียกอยู่ไม่ช้า ก็ทยอยหลังขึ้นมา แล้วบอกฉันว่า "เขากำลังจะขึ้นมาแล้ว อ้าวมันไฉละ ไฉขึ้นมาแล้วนั้น อ้อสวัสดิ์เจ้าอันเล็ก นี่คือลูกกระทิงน้อย เขาอยากพบเจ้า เขาอยากรู้จักกับเจ้า"

การพบกับตุ่นโดยการแนะนำของอันใหญ่

..."สวัสดิ์เพื่อนใหญ่ พี่เรียกฉันทำไม" เสียงใครเรียกอยู่ทางข้างหลังของพวกเรา เราก็พากันเหลียวไปดู ฉันเห็นตัวสัตว์อะไรเล็กๆตัวหนึ่งสีเทาๆ กำลังไฉหน้าขึ้นมาจากรู"

"อ้อเจ้าตุ่น สวัสดิ์เจ้าตุ่น เชิญขึ้นมาบนนี้" เพื่อนใหญ่เขาหักท่ายและเชื้อเชิญ... (หน้า 164)

3. วางเค้าโครงเรื่องตามความเกี่ยวพันของสัตว์ต่างชนิดกัน เช่นพังพอน

เป็นสัตว์ที่กินเนื้อสัตว์ด้วยกัน จึงวางเค้าโครงเรื่องให้รู้จักกับฟังพอนด้วยการใช้สุนัขเป็นสื่อ

... พี่ตุนว่าแล้วรีบคลานจะไปลงรู แต่ก่อนจะไปถึงปากรู ฉันเห็นตัวอะไร
กระโจนพรวดออกมาจากพุ่มไม้ข้างขวาของฉัน มันกระโดดเข้ามาเพียงก้าวเดียวก็คาบเอา
พี่ตุนไว้แน่น พี่ตุนจะคืนสะบักอย่างไร ก็ไม่หลุดออกจากปากอันมีเขี้ยวยาวและแหลมคม
ของมันได้... (หน้า 168)

เนื่องจากผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านได้พบและรู้จักกับสัตว์ป่าในประเทศไทยให้มาก
ชนิดที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงทำให้ต้องวางเค้าโครงเรื่องเพื่อเปิดตัวสัตว์แต่ละชนิดด้วยวิธี
การต่างๆกัน บางครั้งจึงทำให้เกิดการสับสนขึ้นดังได้กล่าวมาแล้ว

นอกจากความสับสนเกี่ยวกับการอธิบายข้อความซ้ำแล้ว ยังมีความสับสนผิดพลาด
ในการดำเนินเรื่อง อีกตอนหนึ่งที่หน้าสังเกตคือ ตอนกล่าวถึงปลากัด ลูกกระทิงได้พบ
และพูดคุยกับปลากัด เมื่อผู้แต่งต้องการให้เห็นลักษณะอาการของปลากัดอย่างละเอียด จึง
สร้างให้แม่กระทิงเป็นตัวละครในเรื่องต่อ

...แม่ของฉันเดินมาหยุดข้างตัวฉัน แล้วถามฉันว่ามีคูอะไรเพลินอยู่ ฉันก็บอก
ทาน แม่ก็อธิบายให้ฉันฟังต่อไป... (หน้า 414)

แม่กระทิงเล่าให้ลูกกระทิงฟังเกี่ยวกับปลากัด จนถึงตอนที่พอปลากัดว่ายน้ำพรวดพราด
เข้าไปในฝูงของลูก เพื่อสำรวจว่าลูกตัวไหนอ่อนแอ แล้วจับลูกตัวที่อ่อนแอกินเสีย ลูก
ปลากัดที่เหลือก็จะว่ายน้ำไป พอจบยอหน้าแล้ว ขึ้นยอหน้าใหม่ดังนี้

...ปลากัดคุยกับฉันอยู่นาน แล้วก็คำหายลงไปใต้น้ำ... (หน้า 418)

ข้อความนี้ทำให้เกิดความเข้าใจว่า ข้อความก่อนหน้าข้อความนี้เป็นข้อความที่
ปลากัดคุยอยู่กับลูกกระทิง ซึ่งเป็นความผิดพลาดประการหนึ่งของการดำเนินเรื่อง

ความต่อเนื่องของเนื้อหา ถึงแม้ว่าในบางครั้งจะเกิดการสับสนของโครงเรื่อง

หรือการดำเนินเรื่องบ้าง แต่จากการวางเค้าโครงเรื่องด้วยวิธีการดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ความต่อเนื่องของเนื้อหาไม่ขาดตอน และดำเนินเรื่องได้อย่างน่าติดตามโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ

การแบ่งช่วงตอน เรื่องชีวิตของฉันทลูกกระหิงง ไม่ได้แบ่งช่วงตอนไว้เป็นตอนๆ เช่นสารคดีเรื่องอื่นเพราะชีวิตของฉันทลูกกระหิงงใช้กลวิธีการแต่งแบบนวนิยาย คือมีการดำเนินเรื่องต่อเนื่องกันโดยตลอด ในตอนต้นมีการแบ่งช่วงตอนไว้ 2 ตอน คือ หน้า 13 เมื่อคุณแม่ฉันทสู้กับเสือ หน้า 20 เมื่อฉันทพบกับนกตาฟาง แต่ในช่วงหลังไม่มีการแบ่งช่วงตอน เพราะกลวิธีในการแต่งต่อเนื่องแบบนวนิยายดังกล่าวมาแล้ว

เกี่ยวกับวิธีเสนอเรื่องชีวิตของฉันทลูกกระหิงงนี้ มีการเสนอเรื่องได้อย่างชัดเจนในแต่ละช่วงตอนของการดำเนินเรื่อง แต่ไม่มีการแบ่งเป็นตอน เช่นสารคดีเรื่องอื่นเพราะกลวิธีในการแต่งแบบนวนิยาย และโครงเรื่องสลับสับบ้าง แต่จะอย่างไรก็ตาม ชีวิตของฉันทลูกกระหิงงมีความชัดเจนในเนื้อหาคณะของเรื่องเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของหนังสือประเภทสารคดี

5. สำนวนภาษา

สำนวนภาษาที่ใช้ในชีวิตของฉันทลูกกระหิงงเป็นสำนวนการเล่าซึ่งใช้คำง่าย ๆ

...ฉันทมองตามไก่อ่าที่คุ้ยเขี่ยหากินเลยไปทางป่ารกทางขวามือ ซึ่งเราเพิ่งผ่านมาไม่นานจนลับตา รู้สึกว่าเขามีความสุขในหมู่วงศ์ญาติ มีป่าเป็นที่หากินกว้างขวาง มีปีกสำหรับหลบหลีกหนีภัย พอเขาพากันเดินลับตาไปหน่อย ฉันทก็ได้ยินเสียงเจ้าตัวผู้ตีปีกพึบๆ แล้วก็ขึ้นเสียงใสขึ้นอีก "เอ๊กอ้อเอ๊กเอ๊ก" อย่างมีความสุข... (หน้า 54)

มีการบรรยายข้อความที่ชัดเจน อ่านแล้วเกิดความเข้าใจในเนื้อหาคณะของเรื่องได้อย่างชัดเจนและง่ายคาย เช่น การอธิบายอากัปภิกิริยาของโหลงช้าง

การบรรยายอาภัพกิริยาของโหลงซ่าง

...ฉันเห็นข้างอีก 2 - 3 ตัว ที่ยังหากินอยู่ตามริมหนองนั้น เอาจวงของมันชูสูงขึ้นไปหักกิ่งไม้ลงมาเป็นกิ่งเล็กๆ มีใบไม้ยอดไม้ติดอยู่เป็นช่อใหญ่ ฉันเห็นมันเอากิ่งไม้เล็กๆและใบไม้นั้นใส่หยาบเข้าไปในปาก แล้วก็เคี้ยวต่อไปอย่างน่าอร่อย ฉันเห็นข้างบางตัวหักกิ่งไม้ลงมาเป็นกิ่งค่อนข้างใหญ่ หักเอาลงมาแล้วมันไม่ใส่เข้าไปในปากเลย แต่มันเอากิ่งไม้ที่มีใบเต็มกิ่งนั้นพาดไล่แมลงไล่เหือบตามตัวตามสี่ข้าง และข้างๆคอของมันก่อน แล้วมันจึงวางกิ่งไม้นั้นลงกับพื้น ไซ้เท้าเหยียบไว้แล้วมันไซ้วงตั้งให้ขาออกมาเป็นกิ่งเล็กๆหน่อย แล้วก็ใส่เข้าไปในปากเคี้ยวกรวมๆต่อไปอย่างเอร็ดอร่อย ส่วนตัวที่อยู่ถัดไปทางขวามือโน้นมันไซ้ฟันแหลมๆขาวๆที่คูดแม่บอกว่า เป็นขนายนั่นแทงต้นไม้ให้เปลือกต้นไม้ที่ฉีกออก แล้วจึงไซ้ปลายวงจับตั้งลอกเปลือกไม้ที่ฉีกออกมานั้นออกมา แล้วใส่ปากเคี้ยวกินต่อไป...

(หน้า 67)

การบรรยายบรรยากาศภายในท้องทุ่ง

...พอฉันเดินล้าหลัง แมกรู้ว่าฉันเหนื่อย ท่านก็เดินเล็มหญ้าไปอย่างช้าๆเพื่อคอยฉัน ท่านบอกว่าหญ้าที่ทุ่งนี้กินเพราะเพิ่งแตกกระบัต คือ เพิ่งออกยอดอ่อนๆขึ้นใหม่ๆ ภายหลังที่ถูกไฟป่าไหม้พวกหญ้าแห้งไปเมื่อเร็วๆนี้ ท่านยืนมองไปยังริมทุ่งอีกทางหนึ่งแล้วก็บอกฉันว่า "นั่น คุชูลูก พวกเพื่อนๆของเราก็ออกหากินกระบัตในท้องทุ่งนี้เหมือนกัน คุชูลูกนั้นอีแกงสองตัวแม่ลูกและถัดไปโน้นเป็นกวางป่าตัวผู้เขายาว มันเดินนำฝูงตัวเมียตั้งสามสี่ตัวออกมากินหญ้าอ่อนๆในท้องทุ่งนี้เหมือนกัน หญ้าอ่อนๆเช่นนี้ สัตว์ป่าทุกอย่างชอบกิน นอกจากข้างซึ่งไม่มีใครชอบหญ้าอ่อนๆ เพราะข้างเอาจวงจับหญ้าทิ้งให้เป็นพ่อนเพื่อใส่เข้าปากยังไม่ได้ ข้างจะมาหาหญ้าเหล่านี้กินก็ต่อเมื่อมันงอกยาวขึ้นมาอีกหน่อย พอที่มันจะไซ้วงจับตั้งขึ้นมาเป็นพ่อนได้ มันจึงจะมากิน"... (หน้า 94)

การใช้สำนวนภาษาเช่นนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย และน่าอ่านยิ่งขึ้น การใช้ภาษาในเรื่องชีวิตของฉลุูกกระตังจึงเหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เพราะจะทำให้เขาเข้าใจในเนื้อหาสาระได้เป็นอย่างดีทั้งยังเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน

นอกจากนี้การใช้สำนวนภาษากึ่งกล่าวมาแล้วนั้น ยังมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง อีกด้วย ในเรื่องชีวิตของฉันทลูกกระหิง เป็นเรื่องราวของลูกกระหิงตัวน้อยที่เพิ่งลืมตาขึ้นมาดูโลก และดำรงชีวิตอยู่ใต้ควายน่านมของแม่ จนกระทั่งเริ่มกินใบหญ้าใบไม้จึงสูญเสียมื้อควายน่านมมนุษย์ ลูกกระหิงเป็นผู้เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองสู่ผู้อ่าน ดังนั้น สำนวนภาษาที่ลูกกระหิงใช้จึงต้องเป็นสำนวนภาษาง่ายๆ ให้เหมาะสมกับลักษณะผู้เล่า จึงกล่าวได้ว่าสำนวนภาษาที่ใช้ในเรื่องมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องดี นอกจากคำบางคำที่ใช้ ผิดพลาคบ้าง เช่น การเรียกแม่ของลูกกระหิง บางครั้งเรียกแม่ แต่บางครั้งเรียกคุณแม่

...แม่ของฉันทกินหญ้าพลางเล่าให้ฉันทฟังพลาง... (หน้า 94)

...ฉันทประหลาดใจในเพื่อนใหม่ของเรามาก เมื่อคุณแม่บอกฉันทว่า เขาเป็น สัตว์ที่ตีไม่มีอันตราย ฉันทก็หายกลัว... (หน้า 95)

การใช้ลักษณะนามเรียกช้าง

...ฉันทเห็นช้าง 2 - 3 ตัว ที่ยังหากินอยู่ตามริมหนองนั้น แอวงวงของมันชูสูง ขึ้นไปหักกิ่งไม้ลงมา... (หน้า 67)

แต่โดยสรุปแล้วการใช้คำศัพท์สำนวนในเรื่องใช้ได้เหมาะสมกับเรื่องและการ ดำเนินเรื่องได้เป็นอย่างดี

6. ความรู้

ชีวิตของฉันทลูกกระหิงให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ การ ดำรงชีวิตของสัตว์หลายชนิดในป่าประเทศไทย ทั้งสัตว์น้ำ สัตว์บก สัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบก สัตว์ปีก รวมทั้งชีวิตของสัตว์ที่อยู่ภายใต้พื้นดินอีกด้วย

ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ต่างๆที่มีอยู่ในชีวิตของฉันทลูกกระหิง ได้แก่ ความรู้เรื่อง ชีวิตของสัตว์ดังต่อไปนี้

1. วัฏกระทิง
2. ค้างคาวแม่ไก่
3. กระจ่าง
4. นกตาฟาง
5. แมลงวัน
6. ไก่ป่า
7. ช้าง
8. เต่า
9. เม่น
10. ลิ่น
11. นกเค้าแมว
12. แมลงปอ
13. ส้มเสี้ยว
14. กระจ่าง
15. กระจ่าง
16. กระจ่าง
17. กระจ่าง
18. จักจั่น
19. อ้นใหญ่
20. อ้นเล็ก
21. ตุ่น
22. พังพอน
23. งูเห่า
24. หมาใน
25. แร้ง
26. นกตะกราม
27. นาก
28. ค้างคาว
29. นกคู้เหว
30. ผีเสื้อ
31. ผึ้ง
32. หมึกควาย
33. หมึกคน
34. นกกาก้าง
35. หนู
36. ละออง, ละมั่ง
37. กวาง
38. หมูป่า
39. นกขุนทอง
40. นางอาย (ลิงลม)
41. นกยูง
42. เสือดำ
43. บ่าง
44. ต๊กแตน
45. กิ้งก่าบิน
46. นกกะลิงเขียด
47. เขี้ยวยาว
48. กบ
49. แมลงจิ้งจอก
50. จิ้งหรีด

51. นกกระจู๋
52. แมลงเมียง
53. แมลงคานา

54. ปลาปัก
55. นกกินปลา
56. แมลงกะซอน

โดยให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตสัตว์ การดำรงชีวิต คุณและโทษของสัตว์ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับแมลงปอ

ลักษณะของแมลงปอ

...ฉันมีปีกข้างละสองปีก เป็นปีกที่กว้างยาว แต่บางและเบา และแข็งแรงมาก ฉันจึงบินจับแมลงมาเป็นอาหารได้ ฉันต้องแหลมและต้องตาไว จึงจะเห็นตัวแมลงเล็กๆที่บินอย่างรวควิวอยู่ในอากาศได้ ตาของพวกฉันดีกว่าตาของเจ้ามากนัก เจ้าลูกกระทิง เจ้ามีแก้วตาข้างละอัน แต่ตาอันใหญ่โตของฉันนั้น มันโตกว่าหัวของฉันเสียอีก ตาแต่ละข้างของฉันประกอบด้วยแก้วตาเล็กๆตั้งหลายๆพันอัน มาเรียงประกอบขึ้นเป็นตาตาเดียว เพราะว่าฉันมีตาที่มีแก้วตาตั้งพันอันนี้แหละ ฉันจึงมองเห็นแมลงเล็กๆที่บินเร็วๆ อยู่ในอากาศได้อย่างถนัดฉัน ฉันจึงบินจับมันมาเป็นอาหารได้อย่างง่ายดาย... (หน้า 119)

การขยายพันธุ์

...เวลาตัวผู้กับตัวเมียได้ผสมพันธุ์กันแล้ว ตัวเมียก็จะปล่อยไข่ลงไปในน้ำ บางพวกก็ไปปล่อยไข่โดยบินไปใกล้ๆผิวน้ำ แล้วเอากันหย่อนไปและน้ำปล่อยไข่ลงไปในน้ำใกล้ๆต้นผักตบชวา ไข่นี้ต่อมาก็เป็นตัวอ่อนไม่มีปีก แต่ชอบอาศัยอยู่ในน้ำ ตัวอ่อนนี้หากินและลอกคราบอยู่ในน้ำในหนองในสระนั้นอยู่นาน ลูกแมลงปอบางพวกต้องลอกคราบครั้งแล้วครั้งเล่าตั้งหลายครั้ง จึงจะกลายมาเป็นตัวแก่มีปีกบินได้... (หน้า 120)

ประโยชน์ของแมลงปอ

...ฉันมองดูแมลงปอที่บินกวัดแกว่งจับแมลงเล็กๆอยู่ในท่ามกลางแสงแดดแล้ว ฉันชอบเสียเหลือเกิน น่าดูความว่องไวและความสวยงามของมันเสียจริงๆ แต่เป็นความ

สวยงามที่นำกลัวมาก เพราะมันคอยขยำแมลงอินจันมาเป็นอาหารวันละหลายๆทีเดียว นับว่า
มันเป็นศัตรูที่น่ากลัวอย่างมากของเหล่าแมลงเล็กๆทั่วไป... (หน้า 122 - 123)

ความรู้เกี่ยวกับเรื่องชีวิตสัตว์ที่ได้รับจากเรื่องชีวิตของฉลุกระหิงนี้กล่าวได้ว่า
เป็นความรู้ที่มีความเชื่อถือได้ จากหลักฐานที่ปรากฏคือ ประวัติของผู้แต่ง ผู้แต่งเรื่อง
ชีวิตของฉลุกระหิงได้แก่นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล ผู้ซึ่งมีข้อคิดเกี่ยวกับเด็กไทยว่า
เด็กไทยไม่รู้จักธรรมชาติเท่าเทียมกับเด็กต่างประเทศ เพราะเด็กไทยยังขาดหนังสือที่มี
สาระคุณค่าและให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติอย่างเพียงพอ จากข้อคิดดังกล่าวทำให้นายแพทย์
บุญส่งผู้สนใจและศึกษาวิชาสัตวศาสตร์มาเป็นอย่างคึกคักมาผลิตผลงานเรื่องนี้เพื่อเด็กไทย
โดยเฉพาะ คึงนั้นควยความตั้งใจจริงของท่าน และความรู้ความสามารถของท่าน ชีวิต
ของฉลุกระหิงจึงให้ความรู้ที่เชื่อถือได้ในความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหาสาระ

ความรู้ในเรื่องชีวิตของฉลุกระหิง บางเรื่องเป็นความรู้ที่ค่อนข้างแปลกใหม่
จากที่นักเรียนเคยเรียนรูมา แต่บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่นักเรียนเคยเรียนรูมาแล้ว เรื่อง
ที่แปลกใหม่จากที่เคยเรียนรูมาจะก่อให้เกิดความสนใจแก่นักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ความรู้ที่
แปลกใหม่สำหรับนักเรียน เช่น

ความรู้เรื่องเม่น

...ฉันยืนพิจารณาคุเม่นนี้แล้ว ก็เห็นแปลกมากทีเดียว เขามีพินสีเหลืองๆ
ใหญ่ยื่นออกมาจากปากบนคู้หนึ่ง ข้างล่างคู้หนึ่ง พินนี้สีใหญ่และคมมาก เป็นพินที่น่ากลัว
มาก ขนทั่วตัวของเขาเป็นหนามแหลมสั้นบางยาวบ้างทั่วทั้งตัว ขนตรงบนสันคอของเขา
นั้นเป็นเส้นอ่อนหนอยค่อนข้างยาวอ่อนโค้งไปทางข้างหลัง คล้ายๆกับจะเป็นแผงคล แต่ขน
บนหลังของเขานั้นยาวมาก ขนมีลายคำเป็นปล้องๆ คือตรงโคนและตรงส่วนปลายของขน
นั้นมักเป็นสีขาว แต่ส่วนกลางของขนนั้นมักเป็นสีดำ ขนตรงกลางตัวนี้ยาวมากกว่าส่วนอื่นๆ
ขนที่หางแต่ละเส้นนั้นใหญ่และสั้นคล้ายๆกับเป็นกรวยเล็กๆ... (หน้า 84 - 86)

การให้นมแก่ลูกของเม่น

...ตอนนั้นให้นม ฉันหุบขนของฉันให้แนบติดกับตัว มันก็ไม่ทำอะไรๆได้ และเวลาฉันจะให้นม ฉันชอบนอนตะแคง แล้วลูกๆก็มาคุกกินนมทางใต้ท้องฉันได้สะดวกเพราะใต้ท้องของฉันไม่มีหนาม... (หน้า 90)

อาหารของเม่น

...ฉันชอบแพะรากไม้หัวเผือกมันมาก...นอกจากจะแพะหัวเผือกมันได้แล้วฟันของฉันยังแข็งแรงมากจนกระทั่งแพะกระดูกสัตว์ต่างๆกินได้ด้วย ฉันจะบอกเจ้าตามจริง เจ้าก็แทบไม่เชื่อว่าฟันฉันนะแข็งแรง ฉันจะแพะงาช้างกินก็ยังได้... (หน้า 91)

วิธีการสูดนมของเม่น

...ฉันพองขนอันแหลมบนหลังของฉันขึ้น พอฉันเห็นมันหลวมตัวตามพรวดพราดเข้ามาใกล้ตัวฉัน ฉันก็หยุดกิน แล้ววิ่งถอยหลังไปหามันทันที ทันทีนั้นอายเสือใหญ่ใจร้ายนั้นก็วิ่งหลวมตัวเข้ามาชนขนแหลมๆบนหลังของฉันเข้าเต็มหน้าของมันเลย ทั้งที่หน้า ที่คอของมันถูกหนามฉันปักลึก... (หน้า 87)

...ใครๆเขาเชื่อกันไปว่ามันสลัดขนยิงไปถูกศัตรูไกลๆได้เก่งมาก แต่ความจริงมันสลัดขนทำอันตรายใครไม่ได้หรอก หากมันจะสลัดขนจริงๆ ขนก็คงกระเด็นไปตกห่างจากตัวได้ไม่ไกล และไม่แรงพอที่จะไปตีใครให้เจ็บปวดได้ เสือบางตัวมันฉลาดมาก แม่เคยเห็นอายเสือคาบมันไว้และฉลาดกว่าเสือใหญ่ พออายเม่นถอยหลังได้ มันก็กระโดดหลบแล้วก็ใช้เท้าหน้าของมันตบลงไปบนหน้าเม่น เม่นนี้ พอถูกตีที่หัวก็มักจะตายเองๆๆ หัวอ่อนเหลือเกิน... (หน้า 93)

ความรู้ที่แปลกใหม่สำหรับนักเรียนนอกจากความรู้เรื่องเม่นแล้ว ยังมีความรู้ในเรื่องชีวิตของสัตว์อื่นๆอีกมากมายที่แปลกใหม่ออกไปอีก เช่น ความรู้เรื่องอื่น เช่น กระรอก กระแต พังพอน นาก กวาง แมลงบางชนิด นางอาย ฯลฯ และความรู้

ใหม่ๆแปลกๆเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยจูงใจให้นักเรียนสนใจในการอ่านชีวิตของฉันทลูกกระหิง และเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน เพลิดเพลินกับความรู้แปลกๆในชีวิตของสัตว์โลก

ชีวิตของฉันทลูกกระหิง ให้ความรู้เกี่ยวกับสัตว์โลกอย่างน่าสนใจ และมีความถูกต้องในเนื้อหาสาระ เป็นเรื่องที่ทำให้คุณประโยชน์แก่นักเรียนทำให้เกิดความรู้ในการดำรงชีวิตของสัตว์โลกอีกมากมาย ดังนั้นชีวิตของฉันทลูกกระหิงจึงเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเหมาะสมแก่นักเรียนที่เลือกเรียนโปรแกรมการเกษตร เพราะความรู้ในเนื้อหาของชีวิตของฉันทลูกกระหิง เป็นความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติวิทยา และสัตววิทยา คุณและโทษของสัตว์แต่ละชนิด ซึ่งเป็นประโยชน์แก่การเกษตรกรรม เช่น

...แต่อาจหนูปากตะกละนี้ ถ้าปล่อยให้มันมีจำนวนมาก มันจะกัดกินอะไรต่ออะไรปนปี้จนสัตว์โลกอื่นๆเดือดร้อนมากทีเดียว เจ้าเห็นแล้วไม่ใช่รีว่า อ้ายหนูทุกตัวมันมีพื้นหน้าอันแหลมคม ค้วยพื้นหน้าของมันนี้แหล่มันชอบกัดต้นไม้ กัดกินต้นหญ้า และพืชเล็กน้อยไม่หยุดหย่อน หนูทุกที่อยู่ตามท้องนานั้นก็ทำลายข้าวของคนพวกชาวนาไม่น้อย นอกจากมันทำลายข้าวของเขาแล้ว มันยังรู้จักเก็บข้าวเปลือกไปซ่อนไว้ในยุ้งภายในรูของมัน เพื่อเอาไว้กินในหน้าแล้งต่อไปอีกหลายๆ มันทำความเสียหายให้แก่พวกคนมากทีเดียว... (หน้า 314)

...อ้ายหนูนี้มันมีพื้นหน้าอันแหลมคม สำหรับทำลายพืช หากเราไม่ปราบให้มันลดน้อยลงเสียบ้าง มันจะทำลายพืชต่างๆให้น้อยลง สัตว์ต่างๆที่อาศัยพืชเป็นอาหารอย่างพวกเจ้า พวกกวาง พวกนางเก้งจะเดือดร้อน ฉะนั้น ฉัน (นกเค้าแมว) จึงคอยกินคอยปราบไม่ให้จำนวนของมันมีมากขึ้นจนเกินไป... (หน้า 314)

...แต่พวกสัตว์ร้ายสองขาหน้าโง่ (มนุษย์) นั้นเขาไม่รู้จักประโยชน์ของฉัน (นกเค้าแมว) เขาตัดต้นไม้ที่ฉันเคยนอน เขาโค่นต้นไม้ที่มีโพรงให้ฉันทำรัง เขาทำลายป่าที่ฉันเคยอยู่อาศัยจนฉันหาที่อยู่ไม่ได้ ถ้าเขาเห็นพวกฉัน ถ้าเขาเห็นพวกอึเหยี่ยว เขาชอบเอาปืนมายิงเล่น พวกฉันและพวกเหยี่ยวจึงไม่สามารถจะทำลายหนูตามแถวๆหมู่บ้านได้

หนูตามท้องนาจึงมีชุกชุมจนกินพอกัดกัดคนข้าวและกินผักหญ้าของอายุสัตว์พวกคนเสียหายอย่างมากมาย พอหนูตามท้องนามีมาก หนูเห่าซึ่งชอบกินหนูเป็นอาหารก็มีมากขึ้นทั่วไปตามท้องนา ... (หน้า 315)

เมื่อนักเรียนมีความรู้อย่างถูกต้อง เขาจะได้นำความรู้เหล่านี้ไปสัมพันธ์กับวิชาการที่เขาเรียนมาโดยตรง และเมื่อเขาออกไปประกอบอาชีพทางการเกษตร จะทำให้เขารู้จักวิธีการนำธรรมชาติเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

นอกจากจะให้ความรู้ต่างๆในเรื่องชีวิตสัตว์แล้ว ชีวิตของฉันทลูกกระตังยังให้สาระทางปรัชญา ซึ่งเป็นหลักความเป็นจริงของโลกอีกด้วย ดังนี้

...สัตว์ในโลกนี้มีชีวิตอยู่ได้ด้วยการต่อสู้ สัตว์ใหญ่ยอมกินสัตว์เล็ก สัตว์ที่อ่อนแอกว่ายอมเป็นเหยื่อของผู้ที่แข็งแรงกว่า สัตว์ที่คีย่อมเป็นเหยื่อของสัตว์ร้าย สัตว์ที่โง่งยอมเป็นเหยื่อของสัตว์ฉลาด... (หน้า 17)

...ท่านสอนฉันว่า เราจะอยู่ได้โดยปลอดภัยไม่ถูกคนและสัตว์ร้ายอื่นรังแก ก็โดยความระมัดระวังตัวไม่ประมาท... (หน้า 27)

...ถ้ามีแต่สัตว์กินหญ้าไม่มีสัตว์กินเนื้อมาคอยฆ่าเสียบ้างแล้ว ไม่ช้าโลกเราจะเต็มไปด้วยสัตว์กินหญ้าแล้ว สัตว์โลกก็จะไม่มีหญ้ากินเพียงพอที่จะยิงร้ายใหญ่ ในกรณีที่ธรรมชาติสร้างสัตว์ร้ายให้มาคอยกำจัดจำพวกสัตว์ที่คึกคักบ้างนั้นก็นับว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องจะได้มีการรักษาความสมดุลกันไว้... (หน้า 55)

..โลกเรานี้ช่างเต็มไปด้วยปัญหาของชีวิต สัตว์ในโลกนี้ก็มิปัญหาของชีวิตผิดแผกแตกต่างกันอย่างห่างไกลกันมากแทบทุกชนิดสัตว์... (หน้า 107)

ชีวิตของฉันทลูกกระตังได้ให้หลักปรัชญาไว้ต่างๆดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นหลักปรัชญาเกี่ยวกับคำชีวิตอยู่ และการรักษาตัวให้รอดในสังคมทั้งสิ้น

7. สารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่าน

นอกจากเนื้อหาสาระต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น ชีวิตของฉันทลูกกระหิงยังให้แง่คิดอื่นๆ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์สำคัญสอดแทรกไว้ในเรื่อง ซึ่งในที่นี้เรียกว่า "สาร" สารที่ผู้ประพันธ์พยายามสื่อมาถึงผู้อ่านจากเรื่องชีวิตของฉันทลูกกระหิงนี้ ที่สำคัญคือ

1. การสอดแทรกความรู้สึกนึกคิดอันละเอียดอ่อน เช่น ความรัก และชื่นชมธรรมชาติ ความมีเมตตาจิตต่อสัตว์ไว้ในวรรณกรรม เป็นทางหนึ่งที่จะกลมกล่อมเกล้าจิตใจเยาวชนให้ประณีตและเกิดความเต็มใจที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติ

2. ลักษณะการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ของสัตว์ ก่อให้เกิดความคิดในการดำรงชีวิตของบุคคล

3. ธรรมชาติยอมสร้างความสะดวกให้เกิดขึ้นในตัวเอง เมื่อมีผู้สร้างยอมมีผู้ทำลาย สัตว์เล็กที่เป็นอาหารของสัตว์ใหญ่จึงต้องมีจำนวนมากเพื่อให้เกิดความสะดวกของธรรมชาติ

4. การจัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นแนวทางเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ

ชีวิตของฉันทลูกกระหิงเป็นสารคดีในรูปแบบนิยาย ที่ให้เนื้อหาสาระอันเป็นคุณประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่อเยาวชนไทย เพื่อให้เขามีความรู้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติและปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อธรรมชาติและการอนุรักษ์ธรรมชาติ

วิเคราะห์หนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดีเรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครอง

วิญญาณ (Spirit) นักปกครอง เป็นผลงานของพระภิกษุพรพิพิช ฉบับที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้เป็นฉบับพิมพ์ที่โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์และจัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์บรรณกิจ วิญญาณ (Spirit) นักปกครองที่จัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์บรรณกิจนี้มีรูปเล่ม 2 ลักษณะ คือ ปกอ่อนราคา 22 บาท และปกแข็งราคา 30 บาท ผู้วิจัยได้นำวิญญาณ (Spirit)

นักปกครองฉบับปกก่อนมาใช้ในการวิเคราะห์

ประวัติผู้แต่ง¹

พระยาสุนทรพิพิธ เคิมชื่อ เชย สุนทรพิพิธ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2434 ที่จังหวัด
ธนบุรี เริ่มการศึกษาด้วยการเข้าเรียนหนังสือกับพระที่วัด จากนั้นเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา
ที่โรงเรียนวัดบพิตรพิมุข จนจบชั้นมัธยมหนึ่ง แล้วย้ายไปเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียน
วัดนวลนรดิศจนจบชั้นมัธยมปีที่ 3 จึงได้เข้าเฝ้าถวายตัวเป็นมหาดเล็กสมเด็จพระบรม
โอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธสยามมกุฎราชกุมาร (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัว) และได้ศึกษาต่อในโรงเรียนมหาดเล็กในพระบรมมหาราชวัง โดยเรียนวิชา
มหาดเล็ก เลขานุการ กฎหมาย การปกครอง และเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม จน
ได้ประกาศนียบัตรวิชารัฐศาสต์ จึงออกฝึกหัดราชการอยู่มณฑลนครศรีธรรมราช

เริ่มต้นทำงานด้วยการเป็นเลขานุการมณฑลอิสาน และได้เลื่อนขึ้นเป็นปลัดจังหวัด
ชุนธุ์ (ศรีสะเกษ) รั้งตำแหน่งปลัดมณฑลอุบลราชธานี เป็นปลัดมณฑลอุบลราชธานี เป็น
ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดราชบุรี จังหวัดระยอง
จังหวัดพิษณุโลก เป็นข้าหลวงประจำจังหวัดพระนครและธนบุรี แล้วต่อมาได้รักษาการใน
ตำแหน่งอธิบดีกรมมหาดไทย เป็นอธิบดีกรมมหาดไทย รักษาการตำแหน่งปลัดกระทรวง
มหาดไทยและได้เป็นปลัดกระทรวงมหาดไทย ตามลำดับ

จากนั้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2488 ก็ลาออกจากราชการประจำ พ.ศ. 2489 ได้
รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดพิษณุโลก และได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สมาชิกสภาว่าราชการ รัฐธรรมนูญ กรรมการยกทรง
รัฐธรรมนูญของรัฐสภา สมาชิกวุฒิสภา ประธานกรรมการสามัญชุดการปกครอง ที่
พิจาราระเบียบบริหารของนายกรัฐมนตรี กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาวิทยาศาสตร์ และ

¹ "พระยาสุนทรพิพิธ" อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระยาสุนทรพิพิธ

รัฐประศาสนศาสตร์

เกี่ยวกับทางด้านการศึกษา เคยเป็นอาจารย์มาตั้งแต่แรกตั้งมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ โดยสอนวิชากฎหมายเลือกตั้ง ประวัติศาสตร์การปกครอง การปกครองและ
วัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเป็นอาจารย์สอนโรงเรียนเสนาธิการทหาร สอนโรงเรียนนาย
อำเภอ และได้เป็นกรรมการพิจารณาจัดตั้งคณะรัฐศาสตร์ขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จากผลงานทางด้านนี้ ท่านจึงได้รับแต่งตั้งให้ได้รับพระราชทานปริญญารัฐศาสตร์กิตติมศักดิ์
กิตติมศักดิ์เช่นเดียวกันจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2515

พระยาสุทนต์พิพิธถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคหัวใจ เมื่อปี พ.ศ.2516 แต่ก่อนที่จะถึง
แก่อนิจกรรม ท่านได้สร้างผลงานทางด้านหนังสือเกี่ยวกับการปกครองไว้ดังนี้

1. วิทยานักปกครอง
2. ลักษณะผู้ปกครอง
3. บันทึกความจำ (4 เล่ม) ได้แก่
 - เล่ม 1 เรื่องการศึกษา (และกีฬา) การฝึกงานหัวเมือง
 - เล่ม 2 เมื่อเป็นเลขานุการมณฑลอิสาน (อุบล)
 - เล่ม 3 เมื่อเป็นปลัดจังหวัดขอนแก่น
 - เล่ม 4 เมื่อเป็นปลัดมณฑลอุบลราชธานี

นอกจากนี้หนังสือเกี่ยวกับกฎหมายและวัฒนธรรมก็มีดังต่อไปนี้

กฎหมายการเลือกตั้ง

บททวนกฎหมายปกครอง บททวนกฎหมายการเลือกตั้ง บททวนกฎหมายทั่วไป

บททวนกฎหมายเศรษฐศาสตร์ (แต่งร่วมกับคนอื่น ๆ)

วัฒนธรรม (แต่งร่วมกับ พ.อ.บรรจบ อิศกุลย์)

ผู้วิจัยวิเคราะห์หนังสือวิทยาน (Spirit) นักปกครอง ตามเกณฑ์การวิเคราะห์
หนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดี ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม

ภาพและสีของปก ปกหน้าใช้สีม่วงเป็นพื้น ต่ำลงมาจากขอบบนประมาณ 2 นิ้ว เป็นกรอบสี่เหลี่ยมสีเขียวบนพื้นม่วง ภายในกรอบสีเขียว มีกรอบสี่เหลี่ยมสีแสดโดยอยู่ต่ำ และเยื้องไปทางเบื้องขวา ภายในกรอบสีแสดเป็นกรอบสี่เหลี่ยมสีขาวมีรูปตราสิงห์ ซึ่งเป็นตราของกระทรวงมหาดไทย ชื่อเรื่อง และชื่อผู้แต่งพร้อมทั้งตราสำนักพิมพ์อยู่บนพื้นสีม่วง ด้านบนของปก โดยชื่อเรื่องอยู่บนสุด โดยใช้ตัวอักษรสีเหลือง ชื่อผู้แต่งเป็นอักษรสีขาว และตราสำนักพิมพ์อยู่ด้านล่างมาจากชื่อผู้แต่งเป็นตราสีเหลือง สันหนังสือเป็นสีฟ้า มีชื่อเรื่อง และตราสำนักพิมพ์สีเหลือง ปกหลังเป็นพื้นสีฟ้า มีแผนผังที่ตั้งของสำนักพิมพ์บรรณกิจ

จากภาพและสีของปกดังกล่าวมาแล้วยังไม่สามารถเรียกร้องความสนใจในการอ่านของนักเรียนเท่าที่ควร แต่ช่วยให้เห็นสัญลักษณ์ของหนังสือว่าเป็นหนังสือเกี่ยวกับการปกครองได้เป็นอย่างดี

ขนาดและความแข็งแรงทนทาน วิทยุณาณ (Spirit) นักปกครองมีความกว้าง $5\frac{1}{8}$ นิ้ว ยาว $7\frac{3}{8}$ นิ้ว หนา $\frac{1}{2}$ นิ้ว เป็นหนังสือขนาด 16 หน้ายก มีจำนวน 266 หน้า ราคา 22 บาท การเข้าเล่มหนังสือเข้าเล่มด้วยวิธีหัวทากาว

ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่หนังสือขนาดนี้มีราคาถึง 22 บาท จักว่าแพงพอสมควร การเข้าเล่มหนังสือไม่แข็งแรงทนทานเท่าที่ควร ควรใช้วิธีเข้าเล่มด้วยการเย็บเล่มจะทำให้แข็งแรงทนทานขึ้น

กระดาษที่ใช้ในการพิมพ์ ปกเป็นกระดาษการ์ดน้ำหนักประมาณ 80 กรัม/ตารางเมตร กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเป็นกระดาษปรู๊ฟน้ำหนักประมาณ 50 กรัม/ตารางเมตร

กระดาษทำปกมีความแข็งแรงทนทานพอสมควร แต่กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือมีคุณภาพไม่ดีนัก ไม่ทนทาน ราคาย่อมเยา เมื่อเปียกน้ำจะซึมได้ง่าย เก็บไว้นานจะกรอบเป็นสีเหลือง ควรเพิ่มคุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์ จะทำให้แข็งแรงทนทานขึ้น

ส่วนประกอบต่างๆ วิญญาณ (Spirit) นักปกครองนี้มีส่วนประกอบคือ ปก
หน้ารองปก คำชี้แจงผู้จัดพิมพ์ สารบัญ และบทเสริมท้ายซึ่งเขียนโดย กานต์มดี
ศักดิ์เจริญ

ส่วนประกอบต่างๆเหล่านี้ ช่วยให้ทราบแนวทางของเนื้อหาในเรื่องและทำให้
ผู้อ่านที่ต้องการอ่านหนังสือเรื่องนี้ ได้ทราบถึงแนวทางของเรื่องและเนื้อหาสาระบางตอน
ของเรื่องได้ ส่วนประกอบนี้จัดทำขึ้นอย่างเหมาะสมกับเรื่อง เพราะมีจำนวนพอเหมาะ
ที่จะช่วยให้ผู้ที่ต้องการอ่านได้ทราบแนวทาง และเนื้อหาสาระอย่างย่อๆ

ภาพประกอบ เนื่องจากหนังสือเรื่อง วิญญาณ (Spirit) นักปกครองนี้
เดิมเป็นสารคดีซึ่งพิมพ์เป็นตอนๆในหนังสือพิมพ์คำรวจ เมื่อเป็นสารคดีที่เขียนขึ้นพิมพ์เป็น
ตอนๆ ในหนังสือพิมพ์ดังกล่าวมาแล้วนั้น จึงทำให้ไม่มีภาพประกอบในหนังสือเล่มนี้เลย
และจากเนื้อหาของหนังสือเรื่องนี้ ภาพประกอบก็ไม่มีควมจำเป็นนัก

การจัดวางรูปหน้า มีความเหมาะสมดี ทั้งการเว้นระยะคานบน คานกลาง
และคานข้าง การขึ้นบทใหม่แต่ละบท ขึ้นหน้าใหม่และจัดวางรูปหน้าได้อย่างเหมาะสม

คุณภาพของการพิมพ์และขนาดของตัวอักษร ใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่พอสมควร
เหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีการพิมพ์ตัวอักษรซึ่งต่างไป
จากตัวเรียงพิมพ์ธรรมดา คือ ตัวพิมพ์หนา และตัวพิมพ์เอน

ตัวพิมพ์หนาใช้เมื่อเป็นข้อความที่เป็นใจความสำคัญ หรือหลักการที่ต้องการ
เน้นให้เห็นเด่นชัดเป็นพิเศษ เช่น

หน้า 28 ท่านตรวจเอาหลักฐานของเหตุการณ์ทั้งหลายแล้ววินิจฉัยเอาผลได้
เป็นความรู้ เอามาบอกแก่ผู้ทำ คือเจ้าของท้องที่พร้อมทั้งทางแก้ไข

หน้า 53 แท้จริงตัวเลขนั้นแหละเมื่อรู้จักอ่านก็จะได้ประโยชน์ในทางให้เกิด
ความรู้ความคิยิ่งกว่าตัวหนังสือเสียอีก

หน้า 105 เมื่อผู้ปกครองมีใจเป็นธรรม มีความระลึกรู้คิดเป็นกุศลแล้ว ก็ยอมมีการปกครองโดยธรรม และมีการปฏิบัติเป็นกุศล โดยประการนี้เองธรรมะก็ย่อมเข้าถึงจิตใจประชาชนด้วย

ตัวพิมพ์เอน ใช้เพื่อต้องการสรุปความ หรือเสนอแนะในบางกรณี เช่น

หน้า 13 เป็นวิธีที่เอาหลักฐานขึ้นมาเป็นหลักพิจารณาหาเหตุผลแล้ววิเคราะห์วินิจฉัยไปตามข้อเท็จจริง (สรุปความ)

หน้า 92 พิจารณาตัวเองว่า บัดนี้เราสามารถจะดำเนินชีวิตอยู่ด้วยดีแล้วหรือยัง ขาดตกบกพร่องประการใด (เสนอแนะ)

หน้า 95 เมื่อเราเรียนรู้จักผู้อื่นเพื่อประโยชน์ดังกล่าว จึงจำต้องเรียนรู้จักตนเอง เพื่อประโยชน์ท่านเองเดียวกันด้วยฉนั้น (สรุปความ)

หน้า 100 ผู้ที่จะปกครองคนอื่นให้ดีได้ จักต้องปกครองตนเองให้ดีกว่าก่อน (สรุปความ)

หน้า 104 ธรรมศีลธรรมจึงเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครอง และผู้ปกครองจึงต้องมีศีลธรรม (สรุปความ)

หน้า 138 เมื่อเช่นนี้แล้วในการปฏิบัติบริหารทั้งหลาย ก็ต้องคำนึงถึงการผูกเชื่อมหัวใจคน (สรุปความ)

หน้า 155 การปฏิบัติอันเป็นศิลป์นั้นคืออย่างไร เรื่องเช่นนี้เป็นประเภทความรู้ไม่ใช่ประเภทวิชา ดังนั้นจึงจะกำหนดเป็นหลักลงไปไม่ได้ เพราะกรณีมีต่างๆนานา จึงต้องศึกษา ความสังเกต คิด วิเคราะห์โดยตนเอง และโดยผู้อื่นแนะนำ (สรุปความ)

การใช้ตัวพิมพ์หนา และตัวพิมพ์เอนนี้จักว่าเป็นข้อดีของการเรียงพิมพ์ เพราะทำให้เห็นส่วนสำคัญของข้อความได้ชัดเจนขึ้น แต่บางครั้งการใช้ตัวพิมพ์หนักก็ใช้ในกรณียกตัวอย่าง และพิมพ์ด้วยตัวที่หนาและใหญ่เป็นพิเศษจนเกินความจำเป็น ทั้งๆที่ข้อความนั้น

ไม่จำเป็นจะต้องใช้ตัวอักษรลักษณะเช่นนั้น เช่น หน้า 225 ยกตัวอย่างเกี่ยวกับบทกลอน
ในมุลบทบรรพกิจ เกี่ยวกับชื่อพรรณไม้ในแม่ ก.กา แต่ชื่อบทประพันธ์ก็มีเพียงหน้านี้เพียงหน้า
เดียวเท่านั้น

คุณภาพของการพิมพ์ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงดังนี้

1. พิมพ์ผิด

หน้า 40	กัต	ที่ถูกต้อง	กัน
หน้า 101	กี	ที่ถูกต้อง	กี
หน้า 114	บาย	ที่ถูกต้อง	บาง
หน้า 156	ลศิลป์	ที่ถูกต้อง	ศิลป์
หน้า 164	เกิดเหตุ	ที่ถูกต้อง	เกินเหตุ

2. พิมพ์ตก

หน้า 56	สนทนาวิสาส	ที่ถูกต้อง	สนทนาวิสาสะ
หน้า 56	ผู้จัดเลี้ยง	ที่ถูกต้อง	ผู้จัดเลี้ยง
หน้า 60	ถิติ	ที่ถูกต้อง	สถิติ
หน้า 86	หมเขา	ที่ถูกต้อง	หมเขา
หน้า 110	สอดส่อง	ที่ถูกต้อง	สอดส่อง
หน้า 118	ขอ	ที่ถูกต้อง	ขอ

3. พิมพ์แยกคำ

หน้า 56	คำว่า	เชิง-ญ
หน้า 165	คำว่า	ทูลพิก-ชกัย

2. เรื่อง (ประเภทและแนวเรื่อง)

เรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครองนี้ เป็นสารคดีประเภทความเรียงหรือ
บทความ ซึ่งถึงแม้ว่าสารคดีประเภทนี้จะไม่เป็นที่สนใจในหมู่นักเรียนมัธยมศึกษา นัก แต่

ผู้แต่งก็ได้พยายามใช้กลวิธีในการแต่ง เพื่อให้เนื้อเรื่องซึ่งเป็นเรื่องการปกครองที่ยากแก่
การทำทำความเข้าใจนั้นง่ายขึ้น

แนวเรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักการปกครองหรือจิตวิทยาผู้นำนั่นเอง กล่าวได้
ว่าแนวเรื่องเป็นเรื่องของการใช้จิตวิทยาในการปกครองคน ดังเช่นคำชี้แจงของผู้จัดพิมพ์
ได้กล่าวไว้ในตอนต้นดังนี้

...วิญญาณ (Spirit) แห่งนักปกครองเล่มนี้ แม้จะไม่สมบูรณ์ทีเดียว แต่ก็
มีหลักทางใจ หลักความคิด และหลักปฏิบัติรวมทั้งเกร็ดความรู้ย่อยรวม อันพอจะเป็นเครื่อง
ช่วยส่งเสริมให้นักปกครองให้เป็นผู้มีศิลป์ยิ่งขึ้นไปและแล้วการปฏิบัติบริหารก็จะสมบูรณ์ด้วยศิลป์
ตลอดไป...

และจากเนื้อเรื่องซึ่งมี 13 ตอนนั้น ก็กล่าวถึงหลักการปกครองอันว่าด้วย การ
รู้จักทองที่ รู้จักงาน รู้จักคน รู้จักตน รู้จักปกครองตน ศิลปะการปฏิบัติบริหาร หลัก
จิตวิทยา หลักสันนิษฐาน การผูกใจ รวมใจ ชะนะใจ การปกครองโดยธรรม การใช้
ความคิด ความรอบคอบ ความรับผิดชอบ และการทำคนให้เป็นคน ซึ่งเป็นหลักของการ
ปกครองอันจะต้องประกอบไปด้วยหลักจิตวิทยาทั้งสิ้น จึงสรุปได้ว่าแนวของเรื่องเป็นแนว
จิตวิทยาผู้นำนั่นเอง และถึงแม้ว่าเรื่องเกี่ยวกับจิตวิทยาผู้นำนี้จะเป็นเรื่องยากสำหรับนักเรียน
ในระดับมัธยมศึกษาแต่ก็เป็นเรื่องที่แปลกใหม่ไปจากเรื่องที่นักเรียนเคยเรียนรู้อยู่มา และเป็น
เรื่องที่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาควรรู้และเข้าใจ เพราะเกี่ยวกับการดำรงชีวิตต่อไปใน
ภายหน้า ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนี้ จึงต้องมีทั้งผู้นำและผู้ตาม ทั้งผู้นำและผู้ตามก็ต้อง
มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักจิตวิทยาในการปกครองคน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความ
สุขในสังคม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครองนี้ ผู้แต่งได้พยายาม
สอดแทรกแนวความคิดต่างๆ เช่น

...การฟังเล่าเป็นอุทาหรณ์เช่นนี้เปรียบเสมือนศึกษาอดีต อดีตย่อมเป็นครูของ

ปัจจุบัน ก็นั้นผู้รู้แจ้งอดิทย่อมเห็นทางที่จะก้าวไปสู่อนาคตได้อย่างถูกต้องและสะดวกปลอดภัย... (หน้า 156)

...ความจริงใครจะคิดบ้างว่า นโยบายกึ่งงบประมาณนั้นเป็นของคู่กัน งบประมาณเป็นเรื่องพิสูจน์นโยบาย... (หน้า 124)

...หัว หน้า ปาก คอ และหลังต่างกันฉันใด สถาปนามิศาสตร์และพฤติกรรมก็ย่อมแตกต่างกันฉันนั้น แต่ทุกภาคทุกส่วนจะต้องรวมกัน มิฉะนั้นก็จะไม่เกิดเป็นหน้ามนุษย์ขึ้นได้... (หน้า 114)

แนวคิดต่างๆดังกล่าว และเนื้อหาของเรื่องเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชาติเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นถึงแม้ว่าวิญญาณ (spirit) นักปกครองจะแต่งขึ้นนานแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499-2500 รวมทั้งเนื้อเรื่องที่น่ามาเล่าจะเป็นเรื่องที่เก่าและน่าจะทันสมัยไปแล้ว แต่แนวคิดที่อยู่ในเรื่องเป็นสิ่งที่ยังคงความใหม่และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชาติในปัจจุบัน

3. กลวิธีในการแต่ง

วิญญาณ (Spirit) นักปกครอง มีกลวิธีในการแต่งเพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้และในขณะเดียวกันก็เกิดความเพลิดเพลินในการอ่านด้วยการใช้วิธีเล่าเรื่อง โดยผู้เล่าสมมุติตนเองว่าเป็นผู้น้อยใคร่รู้ใคร่เห็นหรือใคร่รับฟังคำอธิบายต่างๆจากผู้เป็นใหญ่ หรือท่านภาคอีกที่หนึ่ง ดังข้อความต่อไปนี้

...เรื่องดังที่ใคร่รับบอกเล่ามา เป็นคำบอกเล่าของผู้น้อยที่ยังอยู่เมืองไกลโชน แต่คำของผู้น้อยก็จะเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ควรจะฟังเล่นได้ จึงลงถายทอดมาสู่กันฟังเล่นได้ แต่จะฟังหรือไม่ฟังเป็นธุระของผู้อ่านเอง... (หน้า 1)

ซึ่งกลวิธีการเล่าเรื่องดังนี้จะสามารถเล่าเรื่องวิชาการที่ยากให้เป็นเรื่องง่ายด้วยการใช้ภาษาพูดและยกตัวอย่างประกอบ เช่น

...ข้ออบรมเมื่อสรุปก็มีหลักใหญ่ๆดังนี้ ให้มีวัจนธรรม อยาโกง, อยาหากินทาง
ทุจริต, อยากอร์วัชชัน, ต้องทำตัวเป็นผู้รับใช้ราษฎร, อย่าทำตัวเป็นเจ้านายและใช้อำนาจ
บาตรใหญ่แก่ราษฎร และอย่าเป็นคอมมิวนิสต์... (หน้า 2)

...ท่านครับ, ผมจะไม่มีวัจนธรรมได้อย่างไร? ระเบียบวินัยก็มี ขนบประเพณีก็มี
เป็นผู้น้อยต้องระมัดระวังและประพฤติปฏิบัติมาจนเป็นนิสัยแล้ว ข้าเองยังไม่สามารถจะไป
กินเหล้าเมายา, เล่นบิลเลียด, เล่นไพ่ฝรั่งพนันกันที่สโมสรได้ทุกวัน, ดังเช่นท่านที่เป็น
ผู้น้อยผมอีกเสียด้วย เพราะสตางค์ผมไม่มี คังนี้จะว่าผมไม่มีวัจนธรรมได้อย่างไร?...
(หน้า 2)

...วันรุ่งขึ้นอีก เขาบอกว่าท่านทำงานอะไรของท่านอยู่กับเลขานุการ ณ ที่พักแต่
เช้า เรียกเอาเครื่องพิมพ์ที่ศาลากลางไปด้วย จน 10.00 นาฬิกาท่านจึงได้มายังศาลากลาง
แล้วหัวหน้าแผนกงานต่างๆ ก็มาประชุมกันตามกำหนด ผมอยากทราบว่าท่านประชุมกันอย่างไร
มีเรื่องอะไรบ้าง แต่ก็ไม่มีโอกาสจะฟังใครสักคนคังใจ ค้างถูกใช้ให้ทำโน่นบ้าง ทำนี่บ้าง
ไปทางโน่นบ้างทางนี้บ้าง จึงได้รู้ได้ฟังแต่เพียงกระต่อนกระแทน แต่ก็พอสรุปได้ว่าวิธีของ
ท่านนั้น เมื่อได้เรียนรู้งานตามที่เป็นอยู่ตลอดทั้งตัวเลขสถิติของแผนกการต่างๆแล้ว ท่านก็
เอาไปพิจารณาใคร่ครวญดู ว่าอะไรเป็นอย่างไร และทำไมเป็นอย่างนั้น อะไรสูง อะไร
ต่ำ อะไรดี อะไรไม่ดี เพราะเหตุอะไร แล้วท่านก็เอามาวิจารณ์ให้หัวหน้าแผนกงาน
ฟัง และฟังคำชี้แจงเหตุผลข้อเท็จจริงประกอบ แล้วจึงให้คำวินิจฉัยว่ากิจการใดเป็นอยู่อย่าง
ไร เหมาะสมแล้วหรือไม่ หรือจะต้องแก้ไขและควรจะทำฉันใด อะไรต่างๆคังนี้ มันเป็น
วิธีที่เอาหลักฐานขึ้นมาเป็นหลักพิจารณาเหตุผลแล้ววิเคราะห์วินิจฉัยไปตามข้อเท็จจริง เป็น
โอกาสได้คิดอ่านพร้อมกันร่วมกันทั้งฝ่ายผู้ทำและผู้ตรวจ อะไรผิดอะไรถูก อะไรดีอะไรไม่ดี
อย่างไรก็ได้รับความเห็นพ้องต้องกันแล้วก็ได้ผล เป็นความตกลงกันในวิถิต่างแก้ไขที่จะดำเนิน
ต่อไป... (หน้า 13)

วิธีการคังนั้นนอกจากจะทำให้ได้รับความรู้แล้ว ยังได้รับความเพลิดเพลินจากการ
อ่านอีกด้วย ซึ่งวิธีการคังกล่าวนี้เข้าใจว่าผู้แต่งได้นำวิธีการมาจากการเล่านิทานของคน

โบราณ คังท่านไค่กล่าวไว้ในเรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครอง คังนี้

...การเล่นิทาน อันเป็นวิธีของคนโบราณ ทำให้เกิดความรู้สึกขึ้นว่า วิธีของท่านดีจริงๆ เป็นการสั่งสอนอบรมโดยไม่มีบังคับ ไม่มีพิธี ไม่ให้รู้สึกตัว แต่เป็นความเพลินเพลิน ผู้ฟังอยากฟังเอง และฟังอย่างตั้งใจ อย่างรื่นเริงใจ ไม่รังเกียจไม่เบื่อหน่าย แล้วนิทานนั้นก็สอนให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกขึ้น รู้คิด รู้ตัว รู้สิ่งใดควรทางใดควร รู้สิ่งใดไม่ควรทางใดไม่ควร ตลอดจนรูปร่างรูปาบ ความรู้เหล่านี้สะสมอยู่ในสมอง เกิดเป็นสติปัญญา สะสมอยู่ในจิตใจ ทำให้เกิดความคิดสมบูรณ์ของตนเอง และ เกิด เป็นอุปนิสัยอันดีงาม ความรู้ ความคิดความดีซึ่งเกิดขึ้นท่านองนี้แหละ เรียกว่าวิวัฒนาการ คือค่อยๆมันศาลขึ้นเอง จึงเป็นคุณธรรมที่ฝังติดอยู่ในจิตใจ กลายเป็นอุปนิสัยที่มั่นคงและถาวร ยากที่กิเลสอาสวะใดๆ จะล้างจะถอนให้หลุดออกได้ ต่างกับการอบรมสั่งสอนท่านองจับยัด อัดๆเข้าไป อย่างจะให้กลับหน้ามือเป็นหลังมือในทันทีทันใด ซึ่งแท้จริงมีค้อยจะซึมซาบเข้าไปได้ เปรียบเสมือนรดน้ำต้นไม้ ถ้าค่อยๆรดรด น้ำก็จะค่อยๆซึมซาบลงไปในดินและลงไปถึงราก แต่ถ้าจะตักสาดหรือใช้กระบะรดรด ฉักฉักเข้าไปโดยแรง น้ำก็จะกลับสะท้อนออกมา ไม่ซึมซาบเข้าไปในดินจะเข้าไปบ้างก็แต่น้อย แต่ดินกลับจะเกิดทลาย หรือถ้าเป็นต้นไม้เล็กๆอาจเป็นอันตรายถึงตายเลยก็ได้... (หน้า 172)

กลวิธีการเล่าเรื่องซึ่งใช้เป็นกลวิธีการแต่งเรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครองนี้ นอกจากผู้แต่งจะให้ผู้น้อยเล่าเรื่องเกี่ยวกับหลักวิชา ซึ่งได้รับมาแล้ว ยังเล่าเรื่องอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องแทรกเสริมขึ้นมาด้วย เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียดอันอาจเกิดขึ้นจากการรับความรู้เรื่องวิชาการหนักๆได้ และเรื่องที่น่ามาแทรกนั้นนอกจากจะช่วยผ่อนคลายความเครียด ก่อให้เกิดความเพลินเพลินแล้ว ยังทำให้ได้รับความรู้ใหม่ๆอีกด้วย เช่น

การเล่าเรื่องการปั้นน้ำเป็นตัว

...ผมขอย้อนเล่า ถึงเรื่องการปั้นน้ำเป็นตัวของชาวบ้านนี้ให้ทราบละเอียด คือเมื่อเขาตักน้ำจากบ่อมาใส่กะทะแล้วก็ก่อไฟในเตาต้มน้ำในกะทะจนงวดแห้งกลายเป็นเกล็ด

...

...ที่ผมเรียกว่าปั่นน้ำเป็นตัว ก็มีใจแกล้งว่า คอยชาวบ้านนี้มีไค่เพียงแฉะเอาน้ำมันมาขย เป็นเม็ดเกลือเท่านั้น แต่น้ำที่จะกลายเป็นเกลือนั้น ยิ่งไค่ขยปั่นพวกชาวบ้านให้เป็นตัว อยู่ไค่ขย คือชีวิตของชาวบ้านนี้อยู่ไค่ขยเพราะเกลืออย่างเคี้ยวแท้ๆ...เมื่อถึงฤดูฝน น้ำขยขึ้นมาก แม้ไม่ทวมบอกก็ทำให้น้ำในบ่อจืดจางจนยากที่จะเคี้ยวให้เป็นเกลือไค่ ฉะนั้น เมื่อถึงคราวน้ำลดจึงต้องเริ่มคัก จะถือภาสิคโบราณที่ว่าน้ำขึ้นให้รีบตักนั้นไม่ได้ ถ้าไปตัก เวล่าน้ำขึ้น น้ำมันจะปนไม่เป็นตัว และผู้ที่คักก็อาจไม่เป็นตัวอยู่ไค่ เพราะไม่มีอะไรจะ เลี้ยงชีวิต... (หน้า 83)

การเล่าเรื่องการปรุงอาหาร

...เมื่อตอนบ่ายผมไปยืนอยู่ริมฝั่งห้วยก็เห็นที่ตรงน้ำซับปากห้วยข้างบ้านนั้น มีคน ผักชีฝรั่งเกิดอยู่เป็นพืดขนาดคั่นและใบกำลังงาม จึงถามชาวบ้านว่า เขาปลูกไว้หรือมันขึ้นเอง เขาบอกว่ามันขึ้นมาเองไม่มีใครปลูก ถามเขาต่อไปว่า ชาวบ้านชอบกินกันไหมฉันคั พรณนี้ เขาบอกว่า กินบ้างเหมือนกันแต่ไม่ชอบนักสู้กินผักยอคไม่ออนๆต่างๆไม่ได้ เป็นอันว่าไม่มีใครห่วงแหงอย่างไค่ ผมจึงเกิดความคิดที่จะเอาไปทำสลัดเลี้ยงกันค่ำวันนี้แล้ว ก็เลือกเก็บมาตามพอใจ สลัดของผมเป็นแบบฝรั่งเศส...วิธีทำก็คือ ใช้น้ำมันสลัดเป็นพื้น ผสมด้วยน้ำส้ม เกลือและพริกไทยปน เหยาะน้ำตาลนิดหนึ่ง คนให้เข้ากันคัแล้วก็เรียกว่า น้ำสลัด...พอใกล้เวลาจะกินจึงเอาผักมาปลิดออกเป็นใบๆเอามาขยในน้ำสลัดที่ผสมไว้ให้ทั่วถึง...สำหรับเนื้อที่จะกินกับผักสลัด ที่นี่ไม่มีไค่อบก็ใช้ไค่อย่างแทน เมื่ออย่างไค่พอสุกแล้ว ก็เอาน้ำมันสลัดนั้นแหละทาเข้าให้ทั่ว แล้วก็ยงต่อไปอีก จนหนังไค่มีสีแดงเรื่อๆเนื้อก็สุก ไค่ที่จนนุ่ม เอามาตักขึ้นโตะ วางลาคับทับใบผักลงไปก็เป็นการสำเร็จกินได้... (หน้า 89)

กลวิธีต่างๆที่กล่าวมานี้ เป็นกลวิธีที่ผู้แต่งใช้ในการแต่งเรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครอง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทั้งความรู้ ความเพลิดเพลิน และแง่คิดต่างๆ

4. วิธีเสนอเรื่อง

วิญญาณ (Spirit) นักปกครองใช้กลวิธีการแต่งด้วยการเล่าเรื่อง กังนั้น

การเสนอเรื่อง จึงเสนอด้วยการใช้คำบอกเล่าของตัวละครผู้เล่าเรื่องนั้นนำเสนอแต่ละฉาก แต่ละตอนตามเค้าโครงเรื่องซึ่งได้วางไว้อย่างชัดเจนเป็นลำดับ ตั้งแต่การเปิดเรื่องไปจนถึงการปิดเรื่อง ดังนี้

การเปิดเรื่อง

...เรื่องดังได้รับบอกเล่ามา เป็นคำบอกเล่าของผู้น้อยที่ยังอยู่เมืองไกลโพ้น แต่คำของผู้น้อยก็ดูเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ควรจะฟังเล่นได้ จึงลองถ่ายทอมาสู่กันฟังเล่นได้ แต่จะฟังหรือไม่ฟังเป็นธุระของผู้อ่านเอง... (หน้า 1)

การปิดเรื่อง

...ท่านที่เคารพ เหตุการณ์ทำให้ผมต้องขอจบคำบอกเล่าเพียงเท่านี้ เพราะบัดนี้ตำแหน่งผู้วาราชการภาคภาคถูกยุบเลิกไปแล้ว เรื่องของผมจึงควรสิ้นภาวะตามไปด้วย... (หน้า 261)

การดำเนินเรื่อง เรียงลำดับเค้าโครงเรื่องซึ่งได้วางไว้ตามลำดับความยากง่ายของเรื่อง เนื่องจากเรื่องวิญญาน (Spirit) นักปกครองนี้ เป็นเรื่องหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับผู้นำหรือผู้ปกครอง ดังนั้นจึงต้องวางเค้าโครงเรื่องเรียงตามลำดับ ตามเรื่องที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ไปสู่หลักจิตวิทยาที่ยากขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจเกิดสับสนขึ้นได้ ผู้แต่งได้วางเค้าโครงเรื่องเรียงตามลำดับสาระของเรื่อง ดังนี้ ตอนที่ 1 ทางแห่งวิญญาน กล่าวถึงทางที่จะดำเนินไปสู่ความเป็นนักปกครอง เป็นการกล่าวเพื่อนำเรื่อง และต่อไปเป็นเรื่องการรู้จักท้องที่ รู้จักงาน รู้จักคน รู้จักตน รู้จักปกครองตน และจากนั้นจึงเป็นเรื่องศิลปะของการปฏิบัติบริหาร ซึ่งเริ่มเป็นเรื่องจิตวิทยาที่ยากขึ้น หลักสันนิษฐาน ผูกใจ-รวมใจ-ชนะใจ ปกครองโดยธรรม ความคิด ความรอบคอบ ความรับผิดชอบ และลงท้ายด้วยเรื่องการทำคนให้เป็นคน ซึ่งการลำดับโครงเรื่องนี้เรียงตามลำดับความยากง่าย ทำให้เกิดความเข้าใจอันดี

ความต่อเนื่องของเนื้อหาในการดำเนินเรื่องได้เรียงไปตามลำดับเค้าโครงเรื่อง โดยใช้ข้อความลำดับเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องดังนี้

...ท่านเจ้าเมืองได้รับจดหมายของท่านภาคผู้มารับตำแหน่งใหม่ ว่าท่านจะมาเยี่ยมเมืองนี้เพื่อศึกษากิจการตามหน้าที่ของท่านในอาทิตย์หน้า ท่านจึงบอกล่วงหน้าให้ทราบเป็นส่วนตัว ท่านเจ้าเมืองก็นำความหารือกับกรรมการถึงการจัดรับรอง ก็ตกลงกันว่า ตำแหน่งภาคเป็นชั้นผู้ใหญ่ นับเป็นเตี้ยในหัวเมือง และท่านก็มาดำรงตำแหน่งใหม่เป็นครั้งแรกที่จะมาถึงเมืองนี้ ฉะนั้นก็ควรจัดรับรองให้เป็นพิธีสักหน่อย ตามที่เคยทำกันมาทำนองท่านผู้ใหญ่ในกรมกระทรวงเมื่อมาตรวจเมืองนี้ฯ แล้วท่านเจ้าเมืองก็ทำโปรแกรมรับรองส่งไปให้ท่านภาคเพื่อทราบ... (หน้า 4)

และกล่าวถึงการงานของท่านภาค กล่าวถึงวิธีการศึกษาท้องที่ของท่านภาค จากนั้นท่านภาคจะเริ่มศึกษางาน ศึกษาคน โดยดำเนินเรื่องด้วยการให้ผู้เล่าติดตามท่านภาคไปยังสถานที่ต่างๆและให้ท่านภาคเป็นผู้เล่าเรื่องต่างๆให้ฟังแล้วจึงนำมาเล่าอีกต่อหนึ่ง

...ท่านเริ่มกล่าวว่า การเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งมีหน้าที่ทั้งปกครองคน ปกครองท้องที่ และปกครองการงานนั้น การที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บังเกิดผลดีและมีความสงบเรียบร้อยได้ ก็ต้องอาศัยที่จะต้องเรียนรู้ถึงบุคคล กิจการและท้องที่ ซึ่งอยู่ในอาณาและควมรับผิดชอบของตนให้ดีเสียก่อน... (หน้า 29)

ในแต่ละตอนผู้แต่งใช้ข้อความเชื่อมโยงให้เกิดความสัมพันธ์ต่อเนื่องของเนื้อหาได้เป็นอย่างดี เช่น การเชื่อมโยงจากตอนรู้จักคนไปสู่ต่อนรู้จักตน เชื่อมโยงโดยใช้ข้อความดังนี้

...ผมขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านบอกมาว่า เรื่องที่ผมเล่ามาอย่างยืดยาวแล้วนั้น นอกจากทำให้รู้เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆแล้ว ยังได้รับความรู้อีกหลายประการ คือรู้ถึงวิธีการปกครอง วิธีการบริหาร การประพฤติกปฏิบัติ ตลอดจนวิธีการตรวจการและการอบรมสั่งสอนฯ... (หน้า 240)

...ผมยังอดที่จะเล่าให้ท่านฟังอีกสักเรื่องหนึ่งไม่ได้ คือท่านภาคกล่าว่าการปกครองคนนั้น หลักคิดก็อยู่ที่ว่า ทำคนให้เป็นคน คือให้เป็นคนดี... (หน้า 241)

การแบ่งช่วงตอนเนื้อหาในแต่ละตอน แบ่งได้เหมาะสมทำให้เกิดความเข้าใจ เนื้อเรื่องได้ดี แต่มีตอนหนึ่งที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร คือในบทที่ 5 รู้จักคน

เนื้อหาในตอนนี้มีว่า

...การรู้จักตนเองอาจแยกได้เป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเพื่อฐานะหน้าที่ และอีกส่วนหนึ่งเพื่อชีวิตของตนเอง... (หน้า 92)

ในบทนี้เนื้อหาที่แบ่งเป็นช่วงตอนมีน้อย ผู้แต่งจึงแทรกเรื่องเล่าอื่นๆมากถึง 3 เรื่อง คือ เรื่องการปั่นน้ำเป็นตัว การนอน และการทำอาหาร ซึ่งเมื่ออ่านแล้วเห็นได้ว่ามีเรื่องเล่าแทรกมากกว่าเนื้อหาของเรื่องที่แท้จริง

การเสนอเรื่องแต่ละบทแต่ละตอน เสนอเนื้อหาสาระได้อย่างชัดเจนรวมทั้งใช้ระบบการเรียงพิมพ์ช่วยทำให้เนื้อหาแต่ละตอนเด่นชัด แต่การเสนอเรื่องในบทที่ 11 การปกครองโดยธรรมยังไม่ชัดเจนพอ เนื่องจากแทรกเรื่องการทำหนังสือ และการเซ็นหนังสือซึ่งไม่เหมาะสมกับเนื้อหาในตอนนี้ การแทรกเรื่องการทำหนังสือและการเซ็นหนังสือนี้เป็นเรื่องที่ทำให้แนวคิดมากที่เดียว เช่นให้แนวคิดว่า

...รัฐมนตรีเลยกลายเป็นเสมียน นับแตร่าง - ตรวจรวง - แก่หนังสือ แล้วก็เซ็นหนังสือ ในที่สุดจึงดูเป็นว่ารัฐมนตรีกับเสมียนก็ทำงานอย่างเดียวกัน คืองานหนังสือ ฯลฯ... (หน้า 207)

เป็นเรื่องที่สมควรนำมาเสนอไว้ด้วย แต่การนำมาเสนอไว้ในบทที่ 11 ยังไม่เหมาะสม ทำให้เนื้อหาในบทที่ 11 ซึ่งกล่าวถึงเรื่องการปกครองโดยธรรมไม่เด่นชัดเท่าที่ควร

5. สำนวนภาษา

การใช้สำนวนภาษาในเรื่องวิฤตภาพ (Spirit) นักปกครอง ้วยการใช้กลวิธีการแต่งตัวการให้มีเลาเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้น ดังนั้นสำนวนภาษาในเรื่องนี้จึงเป็นสำนวนภาษาพุทธธรรมคาที่ใช้ในการเล่าเรื่องต่างๆ

...ท่านว่าคนเราเกิดมาแล้วตายใครๆก็รู้ ไม่มีใครหนีพ้นความตายไปได้ แต่คนเรามากลุ่มความตาย, เกิดตาเหลือกตาพองขึ้นมาถึงความตายก็ต่อเมื่อป่วยไข้ถึงล้มหมอนนอนเลื้อแล้วนั่นแหละ เมื่อความตายเป็นความจริงแน่นอนเช่นนี้ควรหมั่นระลึกถึงไว้ แต่ไม่ใช่กลัวตาย หากมันเป็นทางช่วยให้เกิดสติ ช่วยตัดกิเลสได้มากทีเดียว... (หน้า 16)

...ถ้าหากเมื่ออยู่ในราชการเรากลุ่มความจริง หลงตัวเองว่าเป็นเทวดาจึงไม่ไว้หน้าราษฎรเห็นว่าเป็นคนต่ำซ้ากว่าเรา บังคับกดขี่ทุจริตเบียดเบียนเล่นตามชอบใจนั่นแหละเมื่อเราต้องกลับเป็นราษฎรสามัญอีก จึงจะรู้อำนาจถึงผลการประพฤติกการปฏิบัติของเรา ว่ามันมีรสชาติขมขึ้นเพียงใด เพราะแม้ราษฎรทั้งหลายเขาจะไม่เป็นศัตรูต่อเรา แต่อย่างน้อยเขาก็จะไม่เป็นมิตรสมาคมกับเรา เราจะต้องเป็นคนหัวเน่าไปที่เดียว... (หน้า 19)

...แต่พวกเราริกันเสียแล้วที่จะนอนกับพื้นดิน พื้นฟากหรือพื้นกระดาน เพราะการนอนเตียงผ้าใบรู้สึกว่ามีอึดคืบแคบคล้ายนอนในถุงในเปล จะพลิกคว่ำพลิกหงายไม่สะดวกเลย จะเหวี่ยงแขนเหวี่ยงขาหรือออกท่ายักขะทำอะไรก็ไม่ได้... (หน้า 86)

...เมื่อได้ฟังหัวหน้าตุลาการเทศนาด้วยคาถาอันหนักเช่นนี้ ทำให้หุ้รอนดี ลมขึ้นหัวอื้อไปหมด จะโต้ตอบแก้ไขก็พูดไม่ออก... (หน้า 177)

การใช้ภาษาพูดเช่นนี้ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ผู้แต่งยังพยายามใช้ภาษาพูดที่ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายยิ่งขึ้นด้วยการใช้สำนวนเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบบ้านเมืองกับร่างกายของคน

...เมื่อพลเมืองทั่วไปอยู่ก็คิดแล้ว บ้านเมืองก็จะมีแต่ความสงบสันติสุข เปรียบเหมือนบุคคลเราเมื่อบำรุงรักษาร่างกายให้สมบูรณ์ด้วยพลาสมาแล้ว ร่างกายก็จะไม่บังเกิดโรคภัย แม้จะได้รับเชื้อโรคมายังโดยอุบัติเหตุบังเอิญ แต่ร่างกายก็จะมีกำลังต้านทานไม่ให้เจ็บป่วยและทำลายเชื้อโรคให้สูญสิ้นไปได้ ดังนั้นใด พฤติการณ์ทั้งหลายก็เป็นท่านองเดียวกันนั้น... (หน้า 18)

เปรียบเทียบไม้ยางกับไม้สัก

...ไม้สักนั้นกินเวลาดึงสองชั่วอายุคนจึงจะนำมาใช้ประโยชน์ได้ ส่วนไม้ยางเพียงชั่วอายุคนเท่านั้นที่ใช้ประโยชน์ได้แล้ว และการปลูกการรักษาก็ง่ายกว่าไม้สัก ดังนั้นไม้สักถึงจะเป็นเพชรเป็นทอง แต่ไม้ยางก็มีสรรพคุณเป็นยากลางบ้านประคองยาเขียว ยาหอม ซึ่งอย่างไรก็ยังคงการใช้กันอีกมาก... (หน้า 130)

เปรียบเทียบลักษณะการบริหารงานกับระบบภายในร่างกายของเรา

...ลักษณะบริหารงานนั้นผู้ใหญ่มองคิดว่าจะทำอะไรๆ ต้องการอะไร เปรียบได้กับ Policy ผู้รองลงมาเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานเทียบได้กับ Plan และผู้ลงมือทำงานทั้งหลายเทียบได้กับ Scheme หรือเมื่อเทียบกับร่างกายมนุษย์ก็มีสมองเป็นศูนย์กลางคอยรับรู้อะไรและสั่งการเมื่อท้องหิวต้องการอาหาร มันก็วิหุบบอกสมองเกิด Policy ขึ้น สมองสั่งปากให้ดำเนินการปฏิบัติ ปากคอก็รู้สึกอยากขึ้นด้วยเกิดเป็น Plan เมื่อตักอาหารใส่ปากย่อยแล้ว คอกลิ้นอาหารลงไปตามลำไส้สู่กระเพาะย่อยจนละเอียดแล้ว ก็ปล่อยกากออกไปตามทางของมัน เหล่านี้ก็คือ Scheme ... (หน้า 147)

การอธิบายความในแต่ละชั้นตอนนอกจากการใช้ภาษาง่ายๆ และมีการเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดความเข้าใจแล้วยังมีข้อความซึ่งสรุปความไว้อย่าง ชัดเจน เช่น

เกี่ยวกับการทำงานของข้าราชการท่านสรุปไว้ว่า

...สรุปว่าช่วยบริการให้เขาได้อยู่ดีกินดี เป็นการตอบสนองที่เราได้กินจาก

เขานั่นเอง... (หน้า 18)

ในการปกครองท้องถิ่นที่ต้องศึกษางานหลายๆด้าน ซึ่งสรุปไว้ว่า

...กล่าวสั้นๆเพื่อจาง่ายว่า เมื่อเราเป็นนายอำเภอต้องศึกษาให้รู้ถึงคน, งาน
ฐานที่ของอำเภอนี้ เพราะถ้าเราไม่มีความรู้แล้ว เราก็จะทำอะไรไม่ถูกทำอะไรให้ดีไม่
ได้เลย แล้วกิจการตลอดจนตัวเราเองจะเป็นอย่างไรไม่จำเป็นต้องกล่าว ความจริงหลัก
นี้ใช้ได้ไม่เฉพาะแต่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง อาจพิจารณาใช้เป็นประโยชน์ได้ทั่วไปสำหรับ
ผู้มีหน้าที่ปกครองควบคุมคนและการทำงาน... (หน้า 29)

วิธีการทำงานในสำนักงานและในท้องถิ่น

...ผมขอสรุปอีกครั้งว่า ลักษณะปฏิบัติงาน สำหรับงานออฟฟิศ เราก็ปฏิบัติ
ตามกฎหมาย คำสั่งและระเบียบแบบแผน ส่วนงานในท้องถิ่นที่ปฏิบัติตามเหตุการณ์ที่ปรากฏ
ขึ้นและปฏิบัติตามความคิดที่เราได้เรียนรู้มาแล้ว... (หน้า 53)

คำศัพท์ที่ใช้ในเรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครอง เป็นคำศัพท์ง่ายๆที่ใช้
ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงมีคำโบราณที่ยังคงใช้อยู่ในสมัยนั้น เช่น

...กล่าวต่อไปด้วยเสียงครีมีครือว่า พวกเรานี้แหละ พวกเรานี้เองที่ตั้งใจ
มุ่งหมายว่าจะมาสร้างความสะอาดความเจริญให้แก่ชาวอยุธยา โดยการคิดทำทางรถยนต์
ขึ้นมา แต่ขณะเดียวกันมันเป็นการนำความหายนะมาสู่เขาด้วย... (หน้า 62)

...ถ้าจะรุกรนรนาความสุขสนุกสบายด้วยความฟุ้งซ่าน โลกใบน้อยๆไม่นึกถึง
ความตายแล้วก็อาจเป็นผลร้ายในวันข้างหน้า... (หน้า 93)

...เดี๋ยวนี้ท่านดูแผนที่ประเทศไทยไม่เห็นเป็นชวานชัคเจนคังเมื่อสมัยเด็กๆเสีย
แล้วกลับเห็นสมไปในลักษณะเป็นหน้าคน... (หน้า 117)

นอกจากนี้ยังมีภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้กันจนติดปากในสมัยนั้นแทรกอยู่ ดังนี้

...ผมจะสั่งทำจากร้านในตลาดสักอย่างเป็นส่วนของผม นั่งกินกับพี่น้องอย่างหัวเข่าชนกัน ได้กินอาหารแปลกๆอร่อยกว่ากินโฮเต็ลเสียอีก, กินเช่นนี้กันอย่างครอบครัว กินกันอย่างสบาย ได้กินอิ่มจริงๆ เรียกว่าเลี้ยงกันจริงๆ ทั้งยังจะได้คุยกันสนุกอีกด้วย มีรสหลายรสได้ประโยชน์หลายอย่าง รวมทั้งสามัคคีรสซึ่งเป็นยอครส, ผิดกับคินเนอร์ ซึ่งเป็นพิธีกินไม่อร่อยกินไม่อิ่มคุยกันไม่ได้ไม่สนุกต้องระวังมารยาท ต้องระวังเล่ห์เหลี่ยม ... (หน้า 10)

...ผมขอสรุปอีกครั้งว่า ลักษณะปฏิบัติงาน สำหรับงานในออฟฟิศ เรายังปฏิบัติตามกฎหมาย คำสั่ง และระเบียบแบบแผน... (หน้า 53)

...ศิลป์ในการปฏิบัติ เกี่ยวกับไซโคอยู่บ้างไม่น้อย... (หน้า 175)

...รัฐมนตรีบางท่านต้องการงานในกระทรวงนั้นทั้งสิ้น ไม่ว่ารุทึนหรือเทคนิก ... (หน้า 207)

นอกจากจะใช้การเปรียบเทียบแปลกๆ คำศัพท์ต่างๆกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นแล้ว ยังช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่านด้วยวิธีการเล่นคำเล่นสำนวนในประโยค เช่น

...ที่ผมเรียกว่าปั่นน้ำเป็นตัวก็มีโชแกลงว่า ด้วยชาวบ้านนี้มิได้เพียงแต่เอาน้ำมาต้มเป็นเม็คเกลือเท่านั้น แต่น้ำที่จะกลายเป็นเกลือนั้น ยังช่วยปั่นให้พวกชาวบ้านเป็นตัวอยู่ได้ด้วย... (หน้า 83)

...เมื่อถึงคราวนำลคจึงต้องรีบตัก จะถือภาชนะโบราณที่วน้ำขึ้นให้รีบตักนั้นไม่ได้ ถ้าไปตักน้ำเวลาน้ำขึ้น น้ำนั้นจะปนไม่เป็นตัว และผู้ที่ตักก็อาจไม่เป็นตัวอยู่ได้ เพราะไม่มีอะไรจะเลี้ยงชีวิต... (หน้า 84)

6. ความรู้

ความรู้ที่ได้รับจากวิญญาณ (Spirit) นักปกครอง แยกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ความรู้ที่เป็นเนื้อหาสำคัญของเรื่อง ได้แก่ความรู้เรื่องหลักจิตวิทยาในการปกครองคน

2. ความรู้อื่นที่สอดแทรกเข้ามาภายในเรื่อง ได้แก่ ความรู้ทางภาษาศาสตร์และการบัญญัติศัพท์ ความรู้เรื่องการทำอาหารอย่างง่าย ๆ ฯลฯ

ความรู้ที่เป็นเนื้อหาสำคัญของเรื่อง

เรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครองเป็นเรื่องหลักจิตวิทยาในการปกครอง เนื้อเรื่องแบ่งเป็นตอนย่อยๆ 13 ตอน และมีเนื้อหาสาระซึ่งเป็นหลักในการปกครองคน ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 ทางแห่งวิญญาณ เป็นต้นเรื่องซึ่งกล่าวถึงที่มาของเรื่องและหลักการทำงาน

...วิธีของท่านนั้น เมื่อได้เรียนรู้ตามที่เป็นอยู่ตลอดทั้งตัวเลขสถิติของแผนการต่างๆแล้ว ท่านก็เอาไปพิจารณาใคร่ครวญ ว่าอะไรเป็นยังไง และทำไมเป็นอย่างนั้น อะไรสูง อะไรต่ำ อะไรดี อะไรไม่ดี เพราะเหตุอะไร แล้วท่านก็เอามาวิจารณ์ให้หัวหน้าแผนงานฟัง และฟังคำชี้แจงเหตุผลข้อเท็จจริงประกอบ แล้วจึงให้คำวินิจฉัยว่ากิจการใดเป็นอยู่อย่างไร เหมาะสมแล้วหรือไม่ หรือจะต้องแก้ไขและควรจะทำมันใด อะไรต่างๆดังนี้ มันเป็นวิธีที่เอาหลักฐานขึ้นมาเป็นหลักพิจารณาหาเหตุผล แล้ววิเคราะห์วินิจฉัยไปตามข้อเท็จจริง เป็นโอกาสได้คิดอ่านพร้อมกันร่วมกันทั้งฝ่ายผู้ทำและผู้ตรวจ อะไรดีอะไรถูก อะไรดีไม่ดีอย่างไร ก็ได้รับความเห็นพ้องต้องกัน แล้วก็ได้ผลเป็นความตกลงกันในวิธีทางแก้ไขที่จะดำเนินการต่อไป อันเป็นความเห็นดีเห็นชอบพร้อมกัน... (หน้า 13)

บทที่ 2 รู้จักห้องที่ กล่าวถึงหลักการปฏิบัติงานอย่างหนึ่งซึ่งจำเป็นสำหรับผู้ปกครอง ที่จะต้องรู้จักห้องที่เพื่อทำนุบำรุงห้องที่ให้เจริญขึ้น

...การศึกษามีประเทศห้องที่มีไต่จะต้องเอาให้ละเอียดถี่ถ้วน เราต้องการรู้

เพียงหลักใหญ่ๆ เพื่อให้เกิดปัญญาความคิดและเป็นหลักวินิจฉัยดังกล่าวแล้วเท่านั้น เช่น เบื้องต้นเราควรรู้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดอน, ราบ, ลุ่ม, อย่งใด พื้นดินเป็นดินชนิดใด พื้นที่เสมอๆกันหรือมีลาดสูงต่ำไปทางใด มีป่าดง มีเขา มีเนิน มีลำธารที่ใช้เป็น คมนาคมหรือจะเป็นประโยชน์ในการชลประทานได้ที่ใด อย่งไร ในที่สุดก็ให้รู้ว่าอาณา เขตทั้งหมดเป็นเนื้อที่เท่าใด, เป็นที่ทำประโยชน์แล้วเช่นเป็นที่ตั้งบ้านเรือนเป็นนาเป็นไร่ เป็นสวน เป็นจำนวนเท่าใด เป็นป่าไม่มีประโยชน์และมีประโยชน์เท่าใด เป็นเขา เป็นเนินอันจะทำประโยชน์ได้ไม่ได้อย่งใดเท่าใด ทั้งนี้ก็สำรวจโดยประมาณเพื่อทราบ เป็นสถิติไว้สำหรับเป็นหลักประกอบพิจารณา... (หน้า 31)

บทที่ 3 รู้จักงาน การรู้จักงานคือการศึกษางานในหน้าที่อย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

...การรู้จักงานตามความหมายของผมจึงมีเพียงว่า เมื่อเรารับตำแหน่งหน้าที่ อย่งใด, ก็ควรต้องศึกษาให้รู้ถึงงานในความรับผิดชอบของเราโดยทั่วไปว่า งานใดมี ความสำคัญมาก สำคัญน้อย และงานใดมีปริมาณมากน้อยอย่งใด ทั้งนี้เพื่อเราจะได้ใส่ใจ ปฏิบัติและระมัดระวังให้เป็นการเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณของงาน... (หน้า 50)

...ลักษณะปฏิบัติงาน สำหรับงานในออฟฟิศ เราก็กฎปฏิบัติตามกฎหมาย คำสั่ง และระเบียบแบบแผน ส่วนงานในท้องที่ก็ปฏิบัติตามเทศกฏารกที่ปรากฏขึ้น และปฏิบัติตาม ความคิดที่เราได้เรียนรู้มาแล้ว... (หน้า 52)

...กล่าวรวมความได้ว่า งานอย่างหนึ่งเราต้องทำด้วยมือเอง งานอย่างหนึ่ง ทำด้วยปาก โดยสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ทำ และงานอีกอย่างหนึ่งจะต้อง ทำด้วยสมองคือความคิด ซึ่งเป็นประการสำคัญ... (หน้า 53)

บทที่ 4 รู้จักคน

...การรู้จัก"คน"นั้น สำหรับพวกเราซึ่งเป็นผู้ปกครอง อย่างเช่นนายอำเภอ คนที่เราจะต้องรู้จัก ก็น่าจะแยกออกได้เป็น 2 จำพวก คือข้าราชการที่อยู่ในบังคับบัญชา

ทำงานร่วมกันกับเราพวกหนึ่ง และราษฎรชาวบ้านในปกครองของเราอีกพวกหนึ่งสำหรับ ข้าราชการนั้น ข้อที่เราควรจะต้องศึกษาหรือสังเกตให้รู้ไว้ก็คือ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติของเขาย่างหนึ่ง ความประพฤติตนอย่างหนึ่ง อุปนิสัยอย่างหนึ่ง และความคิดจิตใจของเขาย่างหนึ่งรวม 4 ประการ เท่านั้นที่จะพอเพียง เมื่อเราได้รู้จักคุณสมบัติ 4 ประการของเขาโดยถูกต้องแล้วก็เรียกได้ว่าเรารู้จักเขาดีแล้ว, หวังน้อมเป็นประโยชน์ ในการสั่งเสียปฏิบัติงานในการคบหาสมาคม และในการที่จะปกครองดูแลเขา... (หน้า 68)

...ส่วนสำหรับราษฎรในปกครองทั่วๆ ไปนั้น เราต้องเล็งไปถึงความประพฤติ เป็นสำคัญ... (หน้า 73)

บทที่ 5 รู้จักตน

...เมื่อเรียนรู้จักคนอื่นอันใด ก็ต้องเรียนรู้จักตนเองอันนั้น การรู้จักผู้อยู่ใน ปกครองก็เพื่อประโยชน์แก่การงาน การสังคม ตลอดจนการติดต่อกับครอบครัวของเขา เราจึง ต้องรู้จักตนเองเพื่อผลดีแก่การนั้นๆ การรู้จักตนเองอาจแยกได้เป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง เพื่อฐานะหน้าที่ และอีกส่วนเพื่อชีวิตตนเอง... (หน้า 92)

บทที่ 6 รู้จักปกครองตน

...หลักปกครองตน ซึ่งผู้มีอำนาจหน้าที่ปกครองตนจักปกครองตนให้ดีกว่าอื่น การปกครองตนให้ดีได้ก็อยู่ที่การควบคุมใจให้เป็นกุศลพ้นจากอกุศล เครื่องควบคุมใจไม่มี กฎหมายและสิ่งอื่นใดจะเข้าถึงได้ มีแต่ธรรมะอย่างเดียวนั้น ธรรมะจึงเป็นกฎสูงสุด ในการปกครอง... (หน้า 104)

บทที่ 7 ศิลปการปฏิบัติบริหาร

...หลักการปฏิบัติบริหารนั้นก็คือ เบื้องต้นกำหนดเป็นนโยบาย (Policy) คือความประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ว่าจะทำอะไรเพื่อประโยชน์อย่างใดนั่นเอง ขึ้นต่อกำหนด กำหนดแผนการ (Plan) คือวางแผนที่จะทำนั้นให้เป็นรูปขึ้นว่าจะทำอย่างไรจึงจะ เหมาะสมและสำเร็จผลถึงความประสงค์ ขั้นสุดท้ายก็กำหนดโครงการงาน (Project) ... (หน้า 118)

บทที่ 8 จิตวิทยา

...ท่านภาคใดกล่าวไว้ว่า อุดมคติในการทำงานของท่านนั้นคือ ให้ได้ทั้งงาน (ราชการ) และน้ำใจคน เมื่อเช่นนี้แล้วในการปฏิบัติบริหารทั้งหลาย ก็ต้องคำนึงถึงคนผูกเชื่อมน้ำใจคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ร่วมงานกันเป็นสำคัญ... (หน้า 138)

...ลักษณะการทำงานนั้น ผู้ใหญ่เป็นผู้ให้ความคิด คิดแล้วก็บอกกล่าวปรึกษากับผู้รองลงไปที่จะเป็นผู้ปฏิบัติ เพื่อให้ทราบความคิดความประสงค์ ตลอดจนเหตุผลและแนวทางปฏิบัติ หากใครเห็นมีอะไรขัดข้องไม่เหมาะสมก็จะได้พิจารณาแก้ไขให้ตรงแท้ แก้ไขให้เป็นที่เรียบร้อยและเข้าใจดีด้วยกัน แล้วก็วางกำหนดการลงไปให้ชัดเจน ผู้รับปฏิบัติก็จะมีความสะดวกใจและดำเนินการปฏิบัติต่อไปด้วยความตั้งใจและเต็มใจ... (หน้า 114)

บทที่ 9 หลักสันนิษฐาน

...จะกล่าวต่อไปได้ว่าความรู้เบื้องต้นของท่านก็คือวิชาภูมิศาสตร์ที่เรียนมาแล้ว รู้จักเอามาใช้ การดูแผนที่ท่านก็มีได้ดูเพียงด้วยตา แต่ท่านอ่านแผนที่ด้วยสมอง จึงเห็นเหตุการณ์ไปถึงนอกแผนที่ คือเห็นถึงภูมิประเทศจริงๆ และเมื่อได้อ่านตัวเลขสถิติที่น่าขนานน้ำตาประกอบด้วยแล้ว ท่านก็ใช้ความคิดประกอบด้วยการคำนวณ จึงเกิดผลเป็นการสันนิษฐานขึ้นว่า อะไรจะเป็นอะไรต่อไป การสันนิษฐานนั้น เมื่อประกอบกับข้อเท็จจริงต่อมา คือรายงานน่าขนานน้ำตาที่ปรากฏในระยะหลังนี้ ย่อมเป็นสูตรให้วินิจฉัยตัดสินใจได้ว่า อุทกภัยเกิดแน่ แล้วก็เปิดโอกาสให้ปฏิบัติการล่วงหน้าก่อนที่เหตุการณ์จะมาถึงคือเกิดขึ้นจริง... จึงทำให้ประจักษ์ชัดแจ้งว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนั้นจำต้องศึกษาวิชาภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์จะขาดเสียมิได้... (หน้า 167)

บทที่ 10 บุญใจ-รวมใจ-ชนะใจ

...เราเป็นผู้ปกครองคน เราจะต้องพยายามเอาชนะน้ำใจคน และเราจะชนะน้ำใจคนด้วยความเสียสละและความอดทน ความแน่วไม่ตรีจิต พร้อมกับเมตตากรุณา อุเบกขา อันเป็นทางให้เขาเห็นน้ำใจอันดีของเรา และเมื่อเราชนะใจคนแล้ว ก็กิจการ

ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะดำเนินไปตามที่ปรารถนา สิ่งร้ายจะกลับกลายเป็นดี ในที่สุดหัวใจทั้งหลายก็จะมารวมอยู่กับหัวใจเราและเดินไปตามหัวใจเรา... (หน้า 187)

บทที่ 11 ปกครองโดยธรรม

...การปกครองนั้นประการสำคัญที่สุด ก็คือการปกครองใจนั่นเอง... การที่ผู้ใหญ่จะจับใจผู้น้อยไว้ได้ก็ด้วยการรู้จักใจ โดยเอกใจเขามาใส่ใจเรา แล้วผู้น้อยก็คอยไม่ตรีคือคุณธรรม... ดังนั้นเมื่อผู้ใหญ่ประพฤติโดยธรรมปฏิบัติโดยธรรม ผู้น้อยก็จะตามไปเอง... (หน้า 198)

บทที่ 12 ความคิด-ความรอบคอบ-ความรับผิดชอบ

...ท่านอนามัยจังหวัดทำกราฟโรคระบาดทุกชนิดในแผนกระดาษเดียวกัน สอดไว้ใต้กระจกรองเขียนบนโต๊ะทำงาน... ทำไว้เพื่อรู้ เมื่อรู้แล้วจะได้ป้องกันล่วงหน้า และเมื่อป้องกันเสียก่อนโรคก็จะไม่บังเกิด... การป้องกันเป็นการทำลายเชื้อทำลายแหล่งให้โรคหมดไปจากท้องถิ่นที่เดียว ฉะนั้นผมจึงทำกราฟขึ้นเพื่อเป็นเครื่องเตือนตาเตือนใจและเตือนให้ทำการป้องกันได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะต่างๆโรค... (หน้า 231)

บทที่ 13 ทำคนให้เป็นคน

...การปกครองคนนั้น หลักคิดก็อยู่ที่ว่า ทำคนให้เป็นคนคือให้เป็นคนดี... (หน้า 241)

ความรู้หน้าที่สอดแทรกเข้ามาภายในเรื่อง

นอกจากความรู้อันเป็นเนื้อหาสาระสำคัญของเรื่องแล้วยังมีความรู้ต่างๆซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจไว้แทรกเนื้อหาสาระของเรื่องเพื่อให้เกิดแนวคิดและความเพลิดเพลินในการอ่านได้แก่

ความรู้เกี่ยวกับการเดินทางในป่า

...การเดินทางเดินคงอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเขาทำเครื่องหมายชี้ทิศทางและกันหลงไว้ นั้น ผมก็คิดเลยไปถึงว่ามันเป็นเครื่องเตือนใจให้บุคคลคิดถึงชีวิตได้ก็เหมือนกัน เราเข้าไปในดงในป่า โดยไม่มีทางเดินเป็นเครื่องสังเกต และแลไม่เห็นทิศทางใดถนัดถ้าเราไม่ทำเครื่องหมายตามทางที่เราเดินเข้าไปไว้เป็นเครื่องสังเกต แล้วก็จะเกิดไปหลงอยู่ในป่าคงโดยจะกลับทางเดิมก็กลับไม่ถูก จะบุกต่อไปก็ไม่รู้ทิศทาง... (หน้า 45)

ความรู้เกี่ยวกับการทำเกลือ

...การทำเกลือตามเมืองชายทะเลนั้น เขาทำพื้นดินคล้ายแปลงนาแล้วไขน้ำทะเลเข้ามาขังไว้ให้แดดเผา น้ำกลายเป็นไอไปหมด จนเหลือแต่ธาตุเกลือแข็งเป็นก้อน เป็นเกล็ดอยู่กับพื้นดิน จึงเรียกว่าทำนาเกลือ และเรียกว่าเกลือทะเล ส่วนทางภาคอีสานและทางภาคพายัพไม่มีน้ำทะเล เขาก็ทำเกลือกันอีกวิธีหนึ่ง โดยที่โคมีดิน"เอือด"คือดินที่มีธาตุเกลือปนอยู่มากซึ่งจะมองด้วยตาเปล่าได้ เขาก็ขุดเอาหน้าดินนั้นมาใส่ราง ซึ่งทำด้วยไม้จะเป็นไม้ตอหรือไม้ซุงก็ได้ และที่ง่ายที่สุดก็โดยเอาต้นตาลมาผ่าซีกขุดเอาเยื่อในออกเสีย เหลือไว้แต่คอนสั๊กหัวท้าย กลายเป็นรางขนาดยาวสัก 3 ศอก เจาะรูสำหรับน้ำไหลตรงกลาง 1 รู เมื่อเอาดินเอือดใส่ลงในรางคั้งกล่าวจนเต็มแล้ว ก็เอาน้ำรากรดดินในราง และเอาภาชนะที่ไม่รั่วรองรับน้ำที่ไหลออกจากรูราง ซึ่งน้ำนั้นจะชะเอาธาตุเกลือออกไปจากดินแล้วก็เอาน้ำนั้นไปต้มจนแห้งก็กลายเป็นเกล็ด ซึ่งเรียกว่าเกลือสินเธาว์ สีหม่นมัวไม่น่ากินเหมือนเกลือทะเลซึ่งมีสีขาวและเม็ดใหญ่ แต่บัดนี้ผมได้พบวิธีทำเกลืออีกอย่างหนึ่งซึ่งเหมาะที่จะเรียกว่า"บั้งน้ำเป็นตัว"

การบั้งน้ำเป็นตัวนั้น กล่าวคือ มีหมู่บ้านหนึ่งมีบ่อซึ่งมีธาตุเกลือปนอยู่กับน้ำในบ่อนั้น ชาวบ้านจะมาตักน้ำในบ่อนี้มาใส่กะทะ แล้วก็ก่อไฟต้มน้ำจนงวดแห้งกลายเป็นเกลือ แต่เกลือที่ต้มจากน้ำบ่อนี้มีสีขาวน่ากินกว่าเกลือสินเธาว์ และเป็นเม็ดเล็กๆไม่ใคร่ใหญ่เหมือนเกลือทะเล... (หน้า 78-83)

ความรู้เกี่ยวกับการทำอาหารอย่างง่าย

...การทำสลัดฝรั่ง วิธีทำก็คือ ใช้น้ำมันสลัดเป็นพื้น ผสมด้วยน้ำส้ม
เกลือ พริกไทยป่น เหยาะน้ำตาลนิดหนึ่ง คนให้เข้ากันดีแล้วก็เรียกว่าน้ำสลัด...เอา
ผักมาปลิดออกเป็นใบๆ เอามาชุบในน้ำสลัดที่ผสมไว้ให้ทั่วถึง แล้วก็ลวกด้วยไฟอ่อนๆ...
ส่วนเนื้อที่จะกินกับผักสลัดที่นี้ไม่มีกอบกั้ใช้ไก่ย่างแทน เมื่อย่างไก่พอสุกแล้ว ก็เอาน้ำ
มันสลัดนั้นแหละทาเข้าให้ทั่ว แล้วก็ย่างต่อไปอีก จนหนังไก่มีสีแสดเรื่อๆ เนื้อก็สุกได้ที่
จนนุ่ม เอามาตัดชิ้นโตๆวางลวกด้วยใบผักลงไปก็เป็นการสำเร็จกินได้... (หน้า 89)

เคล็ดลับในการทำอาหารไม่ให้เกิดควัน

...วิธีต้มแกงหรือแม่การผักการทอดของแม่ครัวไทยเราผิดกับวิธีของจีน คือ
ไทยเราเวลาแกงหรือทอดปลาที่มักใส่ปลาลงไปแกงไปทอด โดยที่น้ำในหม้อหรือกระทะยังไม่
ร้อนจัด จึงทำให้เกิดกลิ่นควัน วิธีของจีนจะเห็นว่าแกงเขาก็ต้มน้ำแกงให้ร้อนจัด
เสียก่อนแล้วจึงใส่สิ่งที่แกงลงไป เวลาทอดหรือผัดเขาก็เอาน้ำมันใส่กระทะตั้งไฟจนร้อน
น้ำมันเดือดพล่านเสียก่อน เขาจะไม่เสียคายน้ำมันเลย เช่น ทอดปลาที่ใส่น้ำมันเสีย
เกือบท่วมตัวปลาทีเดียว จนบางครั้งจะเห็นไฟแลบลงไปในกระทะทีเดียว...ฉะนั้นการต้ม
แกงหรือผัดทอดปลาของเขาจึงไม่มีควัน และสุกกรอบยุ่ยดี... (หน้า 131)

ความรู้ เรื่องภาษาศาสตร์และการบัญญัติศัพท์

...และโดยหลักทุกภาษาคำเก่าจะลึ่มเลือนเล็กลงไปบ้างและคำใหม่ก็จะ
เกิดขึ้นมา เป็นวิวัฒนาการแสดงความจริงแท้แห่งภาษาของชาติ หากภาษาของชาติใดไม่
วิวัฒนาการก็แสดงความจริงไม่แท้และจะต้องเสื่อมลง ตัวอย่างเช่น คำว่ารถของไทยเรา
ก็หมายถึงยานอันมีล้อ และแต่โบราณก็มีรถรบ รถทรง ภายหลังประเภทของรถมีเพิ่มขึ้น
มากมายหลายชนิด เราก็มักมีคำเรียกขานให้เป็นที่รู้จักแจ้งได้แก่ละชนิดในปัจจุบัน เป็น
วิวัฒนาการของภาษาซึ่งจะกล่าวได้ว่าเริ่มมาแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
อันเป็นยุคที่อารยธรรมยุโรปแผ่เข้ามาสู่เมืองไทยอย่างจะกีดกันมิได้แล้ว เมื่อเกิดมีรถไฟ

ขั้นต้นแรก **Station** เราก็เรียกว่า สเตชัน ภายหลังในหลวงรัชกาลที่ 5 ทรงเปลี่ยนเป็นคำไทยว่าสถานี เปลี่ยน **Telegram** เป็นโทรเลข และ **Telephon** เป็นโทรศัพท์ ในหลวงรัชกาลที่ 6 ก็ทรงเปลี่ยน **Radio** เป็นวิทยุ และอื่นๆอีกมาก... (หน้า 219-220)

ความรู้เกี่ยวกับหนังสือเรียนโบราณ

...กล่าวถึงหนังสือเรียนโบราณที่ผมเคยเรียนมาคือ มุลบทนั้น เป็นหนังสือที่ให้ความซาบซึ้ง ในภาษาและอักขรวิธีเพียงใด แม้ปัจจุบันนี้ก็ยังไม่มีเล่มมรดกหรือยังไม่มีรศใดเทียม ผมเล็งเห็นในความเป็นปราชญ์เลิศ ของท่านปรมาจารย์ผู้แต่งตำรานั้นอย่างไม่มีวันเสื่อมศรัทธาที่ท่านมีวิเศษชวนให้เรียนให้คิดเป็นอย่างวิเศษ...ตำราเรียนหนังสือของท่านพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ปรมาจารย์อักษรศาสตร์ไทยผู้นี้ปรากฏว่ามีเป็นชุดโดยแยกแยะการสอนออกเป็นส่วนๆอย่างละเอียดครบถ้วน ตำราแต่ละเล่มมีชื่อสัมพันธ์กันตามลำดับ นับแต่เล่มต้น คือ มุลบทบรรพกิจ, วาหนิธิกร, อักษรประโยค, สังโยคภิธาน, ไวพจน์พิจารณ์, พิศาลการ์ณฑ์ รวม 6 เล่มด้วยกัน กล่าวกันว่าสมัยก่อนนั้น ผู้ใดศึกษาจบตำรา 6 เล่มนี้แล้ว ก็เสมือนสำเร็จปริญญาหนังสือไทย... (หน้า 223-224)

ความรู้เกี่ยวกับการปกครองหัวเมืองอย่างสั้นๆ

...ท่านที่เคารพ เหตุการณ์ทำให้ผมต้องขอจบคำบอกเล่าเพียงเท่านี้ เพราะบัดนี้ตำแหน่งผู้ว่าราชการภาคถูกยุบเลิกไปแล้ว เรื่องของผมจึงควรสิ้นภาวะตามไปด้วย คิดคุณก็น่าอนาถ ตำแหน่งนี้มีอายุสั้นเต็มทีในประวัติการปกครอง การยุบการตั้งเป็นไปอย่างฉับไว ง่ายคายนั้ แต่ก็ได้บทศึกษาในการปกครองชั้นหนึ่ง ในหลวงรัชกาลที่ 5 ทรงตั้งมณฑลเป็นหน่วยปกครองภูมิภาคชั้นสูงสุด มีสมุหเทศาภิบาลเป็นผู้บังคับบัญชา เมื่อเปลี่ยนระบอบการปกครองประเทศแล้วมณฑลเลิกไป สมุหเทศาภิบาลถูกยุบต่อมามีความดำริกันว่า จะตั้งมณฑลและตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลขึ้นอีก แต่ไม่เป็นที่ตกลงกัน

ได้จึงระงับไป ครั้นแล้วก็มาเกิดภาคขึ้นแทนมณฑล และตำแหน่งผู้วาราชการภาคแทน
สมุหเทศา... (หน้า 261)

จากความรู้ที่ได้รับจากวิญญาณ (Spirit) นักปกครอง จะเห็นได้ว่าให้
ความรู้ที่เป็นแก่นสาร มีคุณค่าสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นอน่างยิ่ง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งจากการศึกษาประวัติของบุคคล จะเห็นได้ว่าท่านพระยาสุนทรพิพิธ ท่านเป็นนัก
ปกครองอย่างแท้จริง อาจกล่าวได้ว่าเกือบตลอดชีวิตการทำงานของท่าน ท่านเป็นนัก
ปกครองมาโดยตลอด ดังนั้นนอกจากท่านจะศึกษาเรื่องหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับการปกครอง
อย่างแท้จริงและอย่างลึกซึ้งเป็นยิ่งนักแล้ว ท่านยังนำหลักการนั้นๆ ไปปฏิบัติจนเกิดผลดี
และท่านเขียนเรื่องนี้ขึ้นจากประสบการณ์อันแท้จริงของท่าน จึงกล่าวได้ว่าเรื่องวิญญาณ
(Spirit) นักปกครองนี้ มีหลักฐานอ้างอิงความน่าเชื่อถือของเรื่องจากประวัติผู้แต่ง
นั่นเอง

นอกจากนี้เนื้อหาสาระภายในเรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครองนี้ยังเป็น
เรื่องแปลกใหม่นอกเหนือไปจากหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษา จัดว่าเป็นความรู้เสริมที่สม
ควรนำมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ไว้เพื่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากเนื้อเรื่องจะเห็น
ได้ว่าวิญญาณ (Spirit) นักปกครอง ให้ทั้งสาระทางปรัชญาซึ่งเป็นเรื่องหลักความจริง
ในชีวิตประจำวัน และสาระทางสังคม เพื่อการปฏิบัติคนในสังคม เช่น

สาระทางปรัชญา

...คนเราโดยมากมักมีใคร่คำนึงถึงความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้อื่น ฟังพอใจ
อยู่แต่ความสุขสมบูรณ์และอำนาจวาสนาของตน จนลืมนึกถึงเหตุการณ์อันเป็นอันกรายร้าย
แรงทั้งหลายว่าจะเกิดขึ้นได้ หลงประพฤติปฏิบัติในทางที่เกิดทุกข์เกิดโทษแก่ผู้อื่นจนเพลิน
ไป แต่พอเหตุร้ายเกิดขึ้นแล้วนั้นแหละจึงสำนึกตัว และก็สายเสียแล้ว... (หน้า 21)

...มนุษย์เราเกิดมาต่างก็ต้องมีอาชีพไม่ว่าอย่างใดก็อย่างหนึ่ง เพราะมนุษย์
ต้องกิน ความไม่มีกินยอมเป็นทุกข์ ดังนั้นผู้มีอาชีพอันดีสมบูรณ์ ก็นับได้ว่ามีการกินดีเป็น

ความสุขสำหรับโลกนี้ประการหนึ่ง

แต่มนุษย์ต่างกว่าสัตว์อื่นทั้งหลาย โดยมีความมุ่งหมายสิ่งที่สูงไปกว่าโลกก็ยสุข
คือ "เกียรติ" อีกประการหนึ่ง... (หน้า 244)

...การดำเนินของบุคคลเพื่อความราบรื่นและกันหลง จึงควรหมั่นหลีกเลี่ยง
เบื้องหลัง คือรำลึกถึงอดีตของตนไว้เสมอๆจะได้ไม่ตกอยู่ในความหลง... (หน้า 47)

สาระทางสังคม

...ข้อนี้จึงต้องพึงระวังใช้ความพิจารณาให้ได้ผลในที่สุดเป็นความสมบูรณ์ถึง
กล่าว คือได้ทั้งราชการและน้ำใจคน แต่อย่างไรก็ดีถ้าต้องเผชิญกับปัญหาทั้งกล่าว ซึ่ง
จะต้องเลือกเอาว่าจะเอาทางไหนแล้ว สำหรับผมมีความคิดว่าเอาทางให้ข้าราชการ เกิด
แม้จะชักนำใจคนบ้างก็ทำเนา เพราะผมถือว่า ราชการเป็นผลแก่บ้านเมืองเป็นส่วนรวม
ย่อมมีความสำคัญกว่าบุคคลหรือคณะบุคคลใดๆทั้งสิ้น ฯ... (หน้า 54)

...เมื่อท้องถิ่นจะมีความเจริญสะดวกสบายขึ้นด้วยการมีถนน และรถยนต์วิ่ง
ไปมา ผู้คนแปลกๆ หน้า สีหน้าแปลกๆอย่าง ตลอดจนสิ่งสะดวกสบาย สิ่งสนุกเพลิดเพลิน
เพลินทั้งหลายจะหลั่งไหลเข้ามา เราจึงจำต้องมีการติดต่อกันสามัคคีรวมกำลังกัน, ปฏิบัติ
ประพฤติกีตมั้นไม่ให้อารยธรรมและวัฒนธรรมอันดีของเราถูกทำลายไป เพราะบุคคลและสิ่งของ
หลั่งไหลเข้ามาใหม่ และรีบปรับปรุงลักษณะอาชีพ การทำมาหากิน ในสิ่งและวิถีทางที่
เหมาะสมและพอพูน อันจะเกิดประโยชน์แก่พวกเราเจ้าของท้องถิ่นขึ้นไว้เพื่อส่งออกไป
ไปขายเป็นสินค้า แทนที่จะทำเพียงเฉพาะสิ่ง เพื่อความจำเป็นแก่การอยู่กินเช่นทุกวันนี้

แต่...ท่านปรารถนาต่อไปว่า เมื่อท่านหนีให้รถยนต์ เดินไปมาได้แล้วเกิด,นั้น
แหละพฤติการณ์ทั้งหลายก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป ธรรมชาติและเดิมอันเป็นอารยธรรมและ
ความสงบสุขก็ต้องถูกทำลายไป โดยวิถีสังคมอย่างใหม่นั้นเองเป็นมูลเหตุสำคัญ ไม่
แต่เพียงความสงบสุขและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามจะเปลี่ยนแปลงไป แม้ลักษณะการ
ทำมาหากิน การประพฤติปฏิบัติ รวมตลอดถึงการอยู่กินทั้งหลายก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป

ควย เรียกว่าชีวิตของชาวอำเภอยกย่องจะทรงอยู่ในสภาพเดิมเช่นนี้ไม่ได้ จะต้องปรับปรุงชีวิตจิตใจ ตลอดจนความประพฤติปฏิบัติและการทำมาหากินทั้งสิ้น ให้คล้อยตามไปกับวิถีชีวิตแห่งสังคมใหม่ มิฉะนั้นก็จะหาความสุขกายสุขใจได้ยากเต็มที... (หน้า 62)

7. สารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่าน

สารคดีเป็นหนังสือประเภทที่ส่งสารถึงผู้อ่านทางคำนำเนื้อหาของเรื่อง แนวเรื่องวิพากษ์ (Spirit) นักปกครอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักจิตวิทยาในการปกครองคน ดังนั้นสารที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อมาถึงผู้อ่าน คือ หลักในการปกครองคน หรือหลักการปฏิบัติตนของผู้นำในสังคมนั้นเอง สารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่านดังกล่าวแบ่งแยกเป็นหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาบ้านเมืองควรมีนโยบายหลักซึ่งเหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองเหมาะสมกับบุคคลและกาละเทศะ เพื่อให้บรรลุถึงความยุติกันดีของประชาชนและความเจริญเข้มแข็งของประเทศชาติ
2. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติย่อมช่วยไม่ให้เกิดอุทกภัย อันเป็นภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่บ้านเมือง
3. การอบรมสั่งสอนบุคคล ควรหาวิธีการที่ผู้ถูกสั่งสอนอบรมได้รับอย่างค่อยๆ ซึมซาบเข้าไป เพื่อให้สิ่งที่ได้อบรมสั่งสอนนั้นค่อยๆ สัมผัสขึ้นในตัวบุคคล
4. การปฏิบัติตนของผู้นำในสังคมเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับความก้าวหน้าของสังคมนั้นๆ ถ้าผู้นำสามารถผูกใจประชาชนได้แล้วย่อมทำให้การดำเนินงานในสังคมพัฒนาก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว
5. ในการดำเนินชีวิต ควรหมั่นรำลึกถึงอดีตเพื่อกันความหลงซึ่งจะพึงบังเกิดขึ้นได้
6. การที่ผู้น้อยได้มีโอกาสเรียนรู้จากผู้ใหญ่ซึ่งมีคุณธรรมและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการมานานนั้น นับได้ว่าเป็นกำไรชีวิต เป็นทางหนึ่งที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของบุคคลให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

วิญญาณ (Spirit) นักปกครอง เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ความคิดและความ
เพลิดเพลินในขณะเดียวกัน เป็นอาหารทางสติปัญญาสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา
เพื่อความก้าวหน้าทางสติปัญญาของเขาต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยข้อมูลจากแบบวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยข้อมูลจากแบบวิเคราะห์ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเต็มค่าแบบให้เลือกตอบ และเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มาเสนอในรูปตารางและบรรยายประกอบ ในตารางที่ 1 ถึงตารางที่ 43 ดังนี้

ตารางที่ 1 เพศของครูที่สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ลำดับที่	เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1.	ชาย	30	17.05
2.	หญิง	146	82.95
	รวม	176	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าครูที่สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นชายร้อยละ 17.05 และเป็นหญิงร้อยละ 82.95

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 อายุของครูที่สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ลำดับที่	อายุ	จำนวน	ร้อยละ
1.	20 - 25 ปี	14	7.95
2.	26 - 30 ปี	81	46.03
3.	31 - 35 ปี	42	23.86
4.	36 - 40 ปี	19	10.80
5.	41 - 45 ปี	14	7.95
6.	46 - 50 ปี	44	2.27
7.	51 ปีขึ้นไป	2	1.14
	รวม	176	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูส่วนใหญ่ที่สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีอายุระหว่าง 26 - 30 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 46.03 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 - 35 ปี จำนวนร้อยละ 23.86 ส่วนอายุ 51 ปีขึ้นไปมีน้อยมาก คือ ร้อยละ 1.14

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 คุณวุฒิทางการศึกษาของครูที่สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ลำดับที่	คุณวุฒิ	จำนวน	ร้อยละ
1.	สูงกว่าปริญญาโท	—	—
2.	ปริญญาโท	3	1.70
3.	ปริญญาตรี	166	94.33
4.	อนุปริญญา	4	2.27
5.	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูง	3	1.70
6.	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา	—	—
7.	อื่นๆ	—	—
รวม		176	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 94.33 มีปริญญาโทและประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูงในระดับเท่ากัน คือร้อยละ 1.70

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาภาษาไทย

ลำดับที่	ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1.	ชอบ	143	81.25
2.	ไม่ชอบ	26	18.75
	รวม	176	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่ชอบสอนวิชาภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 81.25 และที่ไม่ชอบมีร้อยละ 18.75

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 เหตุที่ครูชอบสอนวิชาภาษาไทย

ลำดับที่	เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
1.	มีความสนใจในวิชานี้	97	26.15
2.	มีความรู้ในวิชานี้ดี	56	15.09
3.	มีความถนัดในการสอนวิชานี้	72	19.41
4.	นักเรียนสนใจวิชานี้มาก	7	1.88
5.	เห็นความสำคัญที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันของเด็กได้มาก	82	22.10
6.	ต้องการปรับปรุงการสอนวิชาภาษาไทยให้ดีขึ้น	38	10.24
7.	เป็นวิชาที่สอนง่ายและมีแหล่งค้นคว้าความรู้ที่หาได้ง่าย	8	2.16
8.	มีอุปกรณ์หรือสื่อการสอนอย่างพอเพียงกับความต้องการ	4	1.08
9.	อื่นๆ	7	1.89
	รวม	369	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า เหตุที่ครูชอบสอนวิชาภาษาไทยเพราะมีความสนใจในวิชานี้เป็นส่วนมาก รองลงมาเรียงตามลำดับคือ เห็นความสำคัญที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันของเด็กได้มาก มีความถนัดในการสอนวิชานี้ มีความรู้ในวิชานี้ดี และต้องการปรับปรุงการสอนวิชาภาษาไทยให้ดีขึ้น มีความเห็นอื่นๆเพิ่มเติมอีก คือเห็นว่าเป็นภาษาประจำชาติ และต้องการอนุรักษ์ภาษาไทย และวัฒนธรรมไทย

ตารางที่ 6 เหตุผลที่ครูไม่ชอบสอนวิชาภาษาไทย

ลำดับที่	เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
1.	เนื้อหาวิชาไม่น่าสนใจ	7	8.97
2.	ไม่มั่นใจว่ามีความรู้เพียงพอ	6	7.70
3.	ไม่มีความถนัดที่จะสอนวิชานี้	8	10.25
4.	นักเรียนไม่สนใจเรียนวิชานี้	20	25.64
5.	ไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิชานี้	-	-
6.	ไม่มีวิธีสอนที่จะให้ใ้ได้ผล	6	7.70
7.	ไม่มีแหล่งค้นคว้าหาความรู้	10	12.82
8.	หาอุปกรณ์และหนังสืออ่านประกอบได้ยาก	14	19.95
9.	อื่นๆ	7	8.97
	รวม	71	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า เหตุผลสำคัญที่ทำให้ครูไม่ชอบสอนวิชาภาษาไทย คือ นักเรียนไม่สนใจเรียนวิชานี้คิดเป็นร้อยละ 25.64 ส่วนเหตุผลรองลงมาคือ หาอุปกรณ์และหนังสืออ่านประกอบได้ยาก และไม่มีแหล่งค้นคว้าหาความรู้ด้วย เหตุผลที่ว่าไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิชานี้ไม่มีผู้ตอบ เหตุผลอื่นๆที่ทำให้ครูไม่ชอบสอนวิชาภาษาไทย คือ เนื้อหาวิชาซ้ำซาก และบุคคลอื่นไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้และไม่ให้ความสำคัญสนับสนุนเท่าที่ควร

ตารางที่ 7 หนังสือที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ลำดับที่	ประเภทของหนังสือ	จำนวน	ร้อยละ
1.	เรื่องสั้น	117	29.32
2.	สารคดี	82	20.55
3.	นิทาน	18	4.51
4.	นวนิยาย	81	20.30
5.	วรรณกรรมร้อยกรอง	62	15.54
6.	บทละคร	33	8.27
7.	อื่นๆ	6	1.51
	รวม	343	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่า หนังสือที่ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเห็นว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุดคือ เรื่องสั้น รองลงมา คือ สารคดี และนวนิยาย นอกจากนี้ยังเสนอให้ใช้หนังสืออื่นๆเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาอีก คือ เรื่องแปล ร้อยกรองสั้นๆ แนวคิดปัจจุบัน กลอนเปล่า และวารสารบางประเภท

ตารางที่ 8 ผู้ตัดสินใจในการเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยในโรงเรียน

ลำดับที่	ผู้ตัดสินใจในการเลือกหนังสืออ่านนอกเวลา	จำนวน	ร้อยละ
1.	หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย	21	11.93
2.	อาจารย์ในหมวดวิชาภาษาไทยพิจารณาและตกลงร่วมกัน	50	28.40
3.	อาจารย์ที่สอนแต่ละระดับพิจารณาเป็นระดับไป	39	22.16
4.	อาจารย์ผู้สอนพิจารณาเลือกเอง	32	18.18
5.	อาจารย์ผู้สอนและนักเรียนตกลงร่วมกัน	9	5.12
6.	นักเรียนเลือกอ่านเองตามความสนใจ	7	3.98
7.	นักเรียนเลือกเองโดยอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ประสานงานให้ใช้เล่มเดียวกันทั้งระดับชั้น	2	1.14
8.	อื่นๆ	16	9.09
รวม		176	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ตัดสินใจในการเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยในโรงเรียน ส่วนใหญ่คือ อาจารย์ในหมวดวิชาภาษาไทยพิจารณาและตกลงร่วมกัน รองลงมาคือ อาจารย์ที่สอนแต่ละระดับพิจารณาเป็นระดับไป และในบางโรงเรียน อาจารย์ผู้สอนพิจารณาเลือกเอง มีโรงเรียนที่ให้นักเรียนเลือกอ่านเองตามความสนใจ แตน้อยมากเพียงร้อยละ 3.98 บางโรงเรียนเสนอเพิ่มเติมมาว่า ฝ่ายวิชาการหรือกลุ่มโรงเรียนเลือกให้ และบางแห่งบรรณารักษ์ห้องสมุดจะเสนอรายชื่อหนังสือที่มีในห้องสมุดมาให้เลือก

ตารางที่ ๑ ผู้ที่สมควรเป็นผู้เลือกหนังสืออ่านนอกเวลาในโรงเรียน

ลำดับที่	ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1.1.	หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย	4	2.27
2.	อาจารย์ในหมวดภาษาไทยพิจารณาและตกลงร่วมกัน	50	28.41
3.	อาจารย์ที่สอนแต่ละระดับพิจารณาเป็นระดับไป	29	16.48
4.	อาจารย์ผู้สอนพิจารณาเลือกเอง	17	9.66
5.	อาจารย์ผู้สอนและนักเรียนตกลงร่วมกัน	46	26.14
6.	นักเรียนเลือกเองตามความสนใจ	14	7.96
7.	นักเรียนเลือกเองโดยอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ประสานงานให้ใช้เล่มเดียวกันทั้งระดับชั้น	12	6.81
8.	อื่นๆ	4	2.27
	รวม	176	100.00

จากตารางที่ ๑ พบว่า ผู้ที่ครูสอนวิชาภาษาไทยเห็นว่าสมควรเป็นผู้เลือกหนังสืออ่านนอกเวลาให้นักเรียนคือ อาจารย์ในหมวดภาษาไทยพิจารณาและตกลงร่วมกัน ร้อยละ 28.41 อาจารย์ผู้สอนและนักเรียนควรตกลงร่วมกัน ร้อยละ 26.14 มีเหตุผลอื่นบ้าง คือ ให้กลุ่มโรงเรียนเลือก และครูกำหนดแล้วให้นักเรียนเลือกจากที่ครูกำหนดอีกครั้งหนึ่ง

ตารางที่ 10 ความสนใจหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยของนักเรียน

ลำดับที่	ความสนใจของนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1.	สนใจอ่านมาก	6	3.41
2.	สนใจอ่านมากเป็นบางกลุ่ม	67	38.07
3.	สนใจอ่านปานกลาง	84	47.73
4.	ไม่สนใจอ่าน	19	10.79
	รวม	176	100.00

จากตารางที่ 10 พบว่า เกี่ยวกับความสนใจในการอ่านหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยของนักเรียน ปรากฏว่านักเรียนสนใจอ่านหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยนี้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 47.73 และสนใจอ่านมากเป็นบางกลุ่ม ร้อยละ 38.07 ยังคงมีบางส่วนไม่สนใจอ่านร้อยละ 10.79 และที่สนใจอ่านมากมีเพียงร้อยละ 3.41

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ปฏิกริยาของนักเรียนเมื่อได้อ่านหนังสืออ่านนอกเวลา

ลำดับที่	ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1.	มีนิสัยรักการอ่านขึ้น	35	19.89
2.	มีการวิพากษ์วิจารณ์กว้างขวางขึ้น	58	32.95
3.	ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ	82	46.59
4.	อื่นๆ	1	0.57
รวม		176	100.00

จากตารางที่ 11 พบว่า ปฏิกริยาของนักเรียนเมื่อได้อ่านหนังสืออ่านนอกเวลา นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 46.59 มีการวิพากษ์วิจารณ์กว้างขวางขึ้น ร้อยละ 32.95 และมีนิสัยรักการอ่านขึ้น ร้อยละ 19.89 มีบางส่วนที่สนใจอ่านเฉพาะเวลาสอบเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 0.57

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 คุณค่าของหนังสือสารคดีที่ควรมีต่อนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ลำดับที่	ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1.	ความรู้	66	27.85
2.	ความคิดสร้างสรรค์	77	32.50
3.	แนวทางในการดำเนินชีวิต	62	26.16
4.	ความเพลิดเพลิน	27	11.39
5.	อื่นๆ	5	2.10
	รวม	237	100.00

จากตารางที่ 12 พบว่า ครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่าหนังสือสารคดีควรจะให้คุณค่าทางด้านความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด คือ ร้อยละ 32.50 ส่วนความรู้และแนวทางในการดำเนินชีวิตเน้นในระดับใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 27.85 และร้อยละ 26.16 คุณค่าที่เน้นน้อยที่สุดคือ คุณค่าทางด้านความเพลิดเพลินคือ เน้นประมาณร้อยละ 11.39 คุณค่าอื่นๆที่หนังสือสารคดีควรมีต่อนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ส่วนนวนิยายและศิลปะการใช้ภาษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการกำหนดรายชื่อนั่งสื่อนอกเวลาประเภท
สารคดี

ลำดับที่	ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1.	เหมาะสม	109	61.93
2.	ยังไม่เหมาะสม	67	38.07
	รวม	176	100.00

จากตารางที่ 13 พบว่า เกี่ยวกับการที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดรายชื่อนั่งสื่อนอกเวลาประเภทสารคดีมาให้เลือกอ่านนั้น ครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เหมาะสมแล้วถึงร้อยละ 61.93

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 เหตุผลของครูเกี่ยวกับความเหมาะสมของการกำหนดรายชื่อนั่งสื่อบาน
นอกเวลาประเภทสารคดีของกระทรวงศึกษาธิการ

ลำดับที่	ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1.	หนังสือที่กำหนดให้เลือกมีจำนวนพอดี	8	4.97
2.	เนื้อเรื่องเหมาะสมกับระดับนักเรียน	34	21.12
3.	หนังสือที่กำหนดให้เลือกได้รับการคัดเลือกมาแล้ว	34	21.12
4.	เป็นการชี้แนะหนังสือดีให้นักเรียนอ่าน	49	30.43
5.	เป็นการขจัดปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นถ้าให้ แต่ละโรงเรียนเลือกเอง	17	10.56
6.	เป็นการป้องกันนักเรียนที่อาจเลือกอ่านและเชื่อถือ สารคดีที่มีแนวคิดเกี่ยวกับลัทธิการปกครองอื่นที่อาจ เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติได้	18	11.18
7.	อื่นๆ	1	0.62
	รวม	161	100.00

จากตารางที่ 14 พบว่า ครูที่มีความคิดเห็นว่าการกำหนดรายชื่อนั่งสื่อบาน
นอกเวลาประเภทสารคดีของกระทรวงศึกษาธิการเหมาะสมที่สุด เพราะเป็นการชี้แนะหนังสือ
ดีให้นักเรียนอ่านมีร้อยละ 30.43 เนื้อเรื่องเหมาะสมกับระดับนักเรียน และหนังสือที่
กำหนดให้เลือกได้รับการคัดเลือกมาแล้วในระดับเท่ากัน คือร้อยละ 21.12

ตารางที่ 15 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมของการกำหนดรายชื้อหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดีของกระทรวงศึกษาธิการ

ลำดับที่	ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1.	หนังสือที่กำหนดมาให้เลือกมีจำนวนน้อยเกินไป	27	22.31
2.	หนังสือที่กำหนดมาให้เลือกมีจำนวนมากเกินไป	7	5.78
3.	เนื้อเรื่องไม่เหมาะสมกับระดับนักเรียน	23	19.01
4.	เป็นการจำกัดจำนวนหนังสือที่จะนำมาให้นักเรียนอ่าน	35	28.93
5.	เป็นการจำกัดความสามารถในการอ่านของนักเรียน	23	19.01
6.	อื่นๆ	6	4.96
	รวม	121	100.00

จากตารางที่ 15 พบว่าครูที่มีความคิดเห็นว่า การกำหนดรายชื้อหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดีของกระทรวงศึกษาธิการยังไม่เหมาะสม เพราะเป็นการจำกัดจำนวนหนังสือที่จะนำมาให้นักเรียนอ่าน ร้อยละ 28.93 เหตุผลรองลงมาคือ หนังสือที่กำหนดมาให้เลือกมีจำนวนน้อยเกินไป ร้อยละ 22.31 มีความเห็นอื่นๆเพิ่มเติมมาคือ เนื้อเรื่องบางเล่มไม่อยู่ในความสนใจของนักเรียน และราคาแพง หายาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 วิธีการสอนหนังสืออ่านนอกเวลาของครู

ลำดับที่	ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1.	เล่าเรื่องย่อในตอนที่น่าสังเกตและน่าสนใจ	34	10.33
2.	เล่าเรื่องให้ฟังเป็นตอนๆ ถึงตอนสำคัญให้นักเรียน ไปหาอ่านเอง	23	6.99
3.	แนะวิธีอ่านหนังสืออ่านนอกเวลาตามประเภทของ หนังสือ แล้วให้นักเรียนอ่านเอง	88	26.75
4.	ให้นักเรียนอ่านเองเมื่อมีข้อสงสัยให้นำมาถาม	39	11.85
5.	ให้นักเรียนฝึกจับประเด็นและสาระสำคัญ	66	20.06
6.	ให้มีการอภิปรายก่อนและหลังการอ่าน	37	11.25
7.	สอนในชั่วโมงเรียนวิชาภาษาไทย	6	1.83
8.	จัดเวลาสำหรับทบทวนและทำกิจกรรม	28	8.51
9.	อื่นๆ	8	2.43
	รวม	331	100.00

จากตารางที่ 16 พบว่า วิธีการสอนหนังสืออ่านนอกเวลาของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้มากที่สุดคือ แนะนำวิธีอ่านหนังสืออ่านนอกเวลาตามประเภทของหนังสือแล้วให้นักเรียนอ่านเอง ร้อยละ 26.75 รองลงมาคือให้นักเรียนฝึกจับประเด็นสำคัญ ร้อยละ 20.06 วิธีอื่น ๆ มีผู้ใช้บ้าง และที่ครูเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ให้นักเรียนรายงาน อภิปรายหน้าชั้นเรียน ให้นักเรียนเสนอปัญหาที่พบจากการอ่านและครูสรุปชี้แนะจุดสำคัญรวมทั้งประโยชน์ของหนังสือ

ตารางที่ 17 วิธีวัดผลการอ่านหนังสืออ่านนอกเวลาของครู

ลำดับที่	ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1.	ให้นักเรียนทำรายงาน	88	24.31
2.	ให้นักเรียนอภิปราย	63	17.40
3.	ให้นักเรียนตอบปากเปล่า	23	6.35
4.	ให้นักเรียนทำกิจกรรมการแสดงจากเนื้อเรื่อง	23	6.35
5.	ให้นักเรียนทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น เล่นเกมทายปัญหา	8	2.21
6.	ใช้การสังเกตจากความสนใจในการเรียน	21	5.80
7.	ใช้การสังเกตจากความสนใจในการค้นคว้าเพิ่มเติม	12	3.32
8.	ใช้ข้อสอบอัตนัย	28	7.74
9.	ใช้ข้อสอบปรนัย	31	8.56
10.	ใช้ข้อสอบทั้งปรนัยและอัตนัย	62	17.13
11.	อื่นๆ	3	0.83
รวม		362	100.00

จากตารางที่ 17 พบว่า วิธีวัดผลการอ่านหนังสืออ่านนอกเวลาที่ครูผู้สอนนิยมใช้มากที่สุดคือ ให้นักเรียนทำรายงาน ร้อยละ 24.31 ให้นักเรียนอภิปราย ร้อยละ 17.40 ใช้ข้อสอบทั้งปรนัยและอัตนัย ร้อยละ 17.13 วิธีการอื่นมีใช้บ้าง

ตารางที่ 18 สิ่งที่ครูเน้นในการวัดผลการอ่านหนังสืออ่านนอกเวลา

ลำดับที่	ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
1.	ความจำ	25	7.31
2.	ความเข้าใจ	73	21.35
3.	ความคิดริเริ่ม	41	11.99
4.	การนำไปใช้	62	18.13
5.	การประเมินคุณค่า	48	14.03
6.	ความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์	93	27.19
7.	อื่นๆ	—	—
	รวม	342	100.00

จากตารางที่ 18 พบว่า สิ่งที่ครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเน้นมากในการวัดผลการอ่านหนังสืออ่านนอกเวลาของนักเรียนคือ ความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ ร้อยละ 27.19 รองลงมาตามลำดับคือ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การประเมินคุณค่า และความคิดริเริ่ม สิ่งที่เน้นเป็นอันดับสุดท้ายคือความจำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 ลักษณะรูปเล่มของสารคดีเรื่อง "ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.	มีขนาดเหมาะสมน่าอ่าน และแข็งแรงทนทาน เหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.37	0.59	ปานกลาง
2.	มีภาพประกอบเร้าให้เกิดความสนใจในการอ่าน	2.54	0.80	ปานกลาง
3.	มีส่วนประกอบต่างๆ เช่น สารบัญ คำนำ และภาคผนวกอย่างสมบูรณ์	3.40	0.73	ปานกลาง
4.	ใช้ภาพและสีของปกดึงดูดความสนใจ	2.79	0.60	ปานกลาง
5.	มีคุณภาพของการพิมพ์ดี และขนาดของตัวพิมพ์ เหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.23	0.78	ปานกลาง
6.	จัดรูปหน้าได้เหมาะสม	3.18	0.75	ปานกลาง
7.	ใช้กระดาษพิมพ์ชนิดดี	3.00	0.69	ปานกลาง

จากตารางที่ 19 พบว่า ครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่ ในด้านลักษณะรูปเล่มของชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) นั้น อยู่ในระดับปานกลางทั้งขนาด ความแข็งแรงทนทาน ภาพประกอบ ส่วนประกอบอื่นๆ ภาพและสีของปก คุณภาพของการพิมพ์และขนาดของตัวพิมพ์ การจัดรูปหน้า กระดาษพิมพ์ ความคิดเห็นดังกล่าวนี้มีค่า S.D. อยู่ระดับ 0.59 - 0.80 ซึ่งแสดงว่าครูมีความคิดเห็นเกาะกลุ่มกันในด้านลักษณะรูปเล่ม

ตารางที่ 20 ประเภทและแนวเรื่องของสารคดีเรื่อง "ชีวประวัติของข้าพเจ้า
(มหาตมา คานธี)"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{X}	S.ย.	แปลความ
1.	มีเนื้อเรื่องเหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.49	0.74	ปานกลาง
2.	เป็นสารคดีประเภทที่นักเรียนสนใจ	3.39	0.87	ปานกลาง
3.	มีแนวเรื่องเป็นเรื่องชีวประวัติของบุคคลที่บำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน	4.42	0.75	มาก
4.	มีลักษณะแนวคิดและเนื้อหาที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น (ชาติ)	3.30	1.64	ปานกลาง

จากตารางที่ 20 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่า ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) มีแนวเรื่องเป็นเรื่องชีวประวัติของบุคคลที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนในระดับมาก ส่วนเนื้อเรื่องเหมาะสมกับระดับนักเรียน เป็นสารคดีประเภทที่นักเรียนสนใจ และมีลักษณะแนวคิดและเนื้อหาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น (ชาติ) อยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นดังกล่าวนี้มีค่า S.ย. อยู่ระหว่าง 0.74 - 0.87 ซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นเกาะกลุ่มกัน นอกจากลักษณะแนวคิดและเนื้อหาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น (ชาติ) ที่มีค่า S.ย. = 1.64 แสดงว่ามีความคิดเห็นไม่เกาะกลุ่มกัน

ตารางที่ 21 วิธีเสนอเรื่องของสารคดีเรื่อง "ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	แปลความ
1.	วางเค้าโครงเรื่องเป็นลำดับเข้าใจง่าย	3.49	0.57	ปานกลาง
2.	จัดลำดับสารก่อนหลังได้เหมาะสม	3.67	0.53	มาก
3.	เสนอเรื่องได้ชัดเจน	3.57	0.86	มาก
4.	แบ่งช่วงตอนได้เหมาะสมกับเรื่อง	3.74	0.50	มาก
5.	มีความต่อเนื่องของเนื้อหา	3.63	0.36	มาก

จากตารางที่ 21 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่า ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) มีวิธีเสนอเรื่องได้ชัดเจน มาก แบ่งช่วงตอนได้เหมาะสมกับเรื่องมาก และมีความต่อเนื่องของเนื้อหาดีมาก ส่วนการวางเค้าโครงเรื่องเป็นลำดับเข้าใจง่ายอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นดังกล่าวนี้มีค่า S.D. อยู่ระหว่าง 0.36 - 0.86 ซึ่งแสดงว่าครูมีความคิดเห็นเกาะกลุ่มกันในด้านวิธีเสนอเรื่อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 กลวิธีการแต่งของสารคดีเรื่อง "ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.	มีกลวิธีการแต่งเหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.52	0.78	ปานกลาง
2.	มีกลวิธีการแต่งทำให้เกิดความเพลิดเพลิน	3.55	0.64	ปานกลาง
3.	มีกลวิธีการแต่งทำให้เข้าใจเรื่องได้ง่าย	3.59	0.66	มาก
4.	มีกลวิธีในการเสนอความรู้ความคิดอย่างแยบยล	3.60	0.71	มาก

จากตารางที่ 22 พบว่า ครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่าชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) มีกลวิธีการแต่งทำให้เข้าใจเรื่องได้ง่ายอยู่ในระดับมาก มีกลวิธีการแต่งในการเสนอความรู้ความคิดอย่างแยบยลอยู่ในระดับมาก ส่วนกลวิธีการแต่งเหมาะสมกับระดับนักเรียน และทำให้เกิดความเพลิดเพลินอยู่ในระดับปานกลาง ค่า S.D. ในด้านกลวิธีในการแต่งชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.64 - 0.78 ซึ่งแสดงว่า ครูมีความคิดเห็นในด้านกลวิธีการแต่งเกาะกลุ่มกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 ส่วนวนภาษาที่ปรากฏในสารคดีเรื่อง "ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D	แปลความ
1.	มีการบรรยายข้อความชัดเจน	3.90	0.77	มาก
2.	มีสำนวนอุปมาอุปมัยเหมาะสมกับเรื่อง ทำให้น่าอ่านขึ้น	3.74	0.84	มาก
3.	ใช้ภาษายากง่ายเหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.62	0.77	มาก
4.	ใช้ศัพท์สำนวนเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง	3.49	0.61	ปานกลาง

จากตารางที่ 23 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่า ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) มีความชัดเจน น่าอ่าน และเหมาะสมกับนักเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนการใช้ศัพท์สำนวนเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง อยู่ในระดับปานกลาง และความคิดเห็นต่างๆดังกล่าวมานี้มีค่า S.D. อยู่ในระดับ 0.61 - 0.84 ซึ่งแสดงว่ามีความคิดเห็นเกาะกลุ่มกัน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 ความรู้ที่ได้จากสารคดีเรื่อง "ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี)"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	แปลความ
1.	ให้ความรู้ที่เป็นแก่นสาร ถูกต้องและเหมาะสมแก่นักเรียน	4.11	0.71	มาก
2.	ให้ความรู้ที่เชื่อถือได้เพราะผู้แปลมีความรู้ความชำนาญอย่างลึกซึ้ง	4.07	0.71	มาก
3.	มีหลักฐานอ้างอิงความรู้ภายในเรื่อง	3.62	0.87	มาก
4.	ให้ความรู้ที่แปลกใหม่ไปจากที่นักเรียนเคยเรียนรู้มา	3.86	0.45	มาก
5.	ให้สาระทางปรัชญา	4.03	0.67	มาก
6.	ให้สาระทางสังคม	4.01	0.62	มาก
7.	ให้สาระทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3.18	0.98	ปานกลาง
8.	ให้สาระทางศิลปะและวัฒนธรรม	3.82	0.73	มาก

จากตารางที่ 24 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่า ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) ให้ความรู้ที่เป็นแก่นสาร ถูกต้อง เหมาะสมแก่นักเรียน มีความเชื่อถือได้ มีหลักฐานอ้างอิงความรู้ภายในเรื่อง ให้ความรู้ที่แปลกใหม่ ให้สาระทางปรัชญา ให้สาระทางสังคม และให้สาระทางศิลปะและวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนสาระทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นต่างๆในค่านความรู้ในชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) มีค่า S.D. อยู่ระหว่าง 0.45 - 0.98 ซึ่งแสดงว่าครูมีความคิดเห็นเกาะกลุ่มกัน

ตารางที่ 25 สารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่านจากสารคดีเรื่อง "ชีวประวัติของข้าพเจ้า
(มหาตมา คานธี)"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	แปลความ
1.	ให้ความคิดในการพัฒนาสังคมด้วยการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์	4.22	0.73	มาก
2.	ให้วิธีคิดและเร้าให้เกิดความคิด	3.99	0.77	มาก
3.	ให้ค่านิยมอันพึงปรารถนาแก่สังคมเกี่ยวกับความมีคุณธรรมของบุคคล	4.29	0.73	มาก
4.	ให้ทัศนคติที่ดีแก่บุคคลในการดำรงชีวิตด้วย สัจธรรม	4.26	0.61	มาก
5.	ให้สาระและแนวคิดที่เป็นประชาธิปไตย	4.08	1.94	มาก
6.	ให้พื้นฐานที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา	3.94	0.80	มาก
7.	ให้ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิตอย่าง เรียบง่าย	3.84	0.73	มาก

จากตารางที่ 25 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่า ชีวประวัติของข้าพเจ้า (มหาตมา คานธี) สื่อสารมาสู่ผู้อ่านในระดับมาก ทั้งด้านความคิดเห็นในการพัฒนาสังคมด้วยการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ ให้วิธีคิดและเร้าให้เกิดความคิด ให้ค่านิยมอันพึงปรารถนาแก่สังคมเกี่ยวกับความมีคุณธรรมของบุคคล ให้ทัศนคติที่ดีแก่บุคคลในการดำรงชีวิตด้วยสัจธรรม ให้สาระและแนวคิดที่เป็นประชาธิปไตย ให้พื้นฐานที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา ให้ความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ความคิดเห็นของครูในด้านสารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่านดังกล่าวมาแล้ว มีค่า S.D. อยู่ในระดับ 0.61 - 0.80 ซึ่งแสดงว่าครูมีความคิดเห็นที่ไม่เกาะกลุ่มกันในด้านนี้ นอกจากสาระและแนวคิดที่เป็นประชาธิปไตยที่ครูมีความคิดเห็นที่ไม่เกาะกลุ่มกัน เพราะมีค่า S.D. = 1.94

ตารางที่ 26 ลักษณะรูปเล่มของสารคดีเรื่อง "ชีวิตของฉันทน์ลูกกระทิง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	แปลความ
1.	มีขนาดเหมาะสมน่าอ่านและแข็งแรงทนทาน เหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.46	0.56	มาก
2.	มีภาพประกอบเร้าให้เกิดความสนใจ	3.26	0.69	ปานกลาง
3.	ใช้ภาพและสีของปกดึงดูดความสนใจ	2.95	1.03	ปานกลาง
4.	มีคุณภาพของการพิมพ์และขนาดของตัวพิมพ์ เหมาะสมกับนักเรียน	3.10	0.91	ปานกลาง
5.	จัดรูปหน้าได้เหมาะสม	3.18	0.70	ปานกลาง
6.	ใช้กระดาษพิมพ์ชนิดดี	2.67	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 26 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่า ชีวิตของฉันทน์ลูกกระทิง มีลักษณะรูปเล่มอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งภาพประกอบ ภาพและสีของปก คุณภาพของการพิมพ์ และขนาดของตัวพิมพ์เหมาะสมกับระดับนักเรียน การจัดรูปหน้า และชนิดของกระดาษพิมพ์ ส่วนขนาดเหมาะสมน่าอ่านและแข็งแรงทนทานเหมาะสมกับระดับนักเรียนอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นต่าง ๆ มีค่า S.D. อยู่ในระดับ 0.56 - 0.91 ซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นเกาะกลุ่มกัน นอกจากการใช้ภาพและสีของปกดึงดูดความสนใจที่มีค่า S.D. = 1.03 ซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นในด้านนี้ไม่เกาะกลุ่มกัน

ตารางที่ 27 ประเภทและแนวเรื่องของสารคดีเรื่อง "ชีวิตของฉันทลูกกระหัง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	แปลความ
1.	มีแนวเรื่องเหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.69	0.74	มาก
2.	มีแนวเรื่องเป็นเรื่องชีวิตสัตว์ที่แปลกใหม่ จากที่นักเรียนเคยเรียนรู้มา	4.12	0.75	มาก
3.	เป็นสารคดีประเภทที่นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาสนใจ	3.49	0.74	ปานกลาง
4.	มีลักษณะแนวคิดและเนื้อหาสอดคล้องกับ ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น (ชาติ)	3.63	0.72	มาก

จากตารางที่ 27 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่า ชีวิตของฉันทลูกกระหัง เป็นสารคดีมีแนวเรื่องที่นักเรียนสนใจปานกลาง ส่วนความเหมาะสม แปลกใหม่และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น (ชาติ) อยู่ในระดับมาก ค่า S.D. มีค่าอยู่ในระดับ 0.72 - 0.75 ซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นของครูเกาะกลุ่มกัน

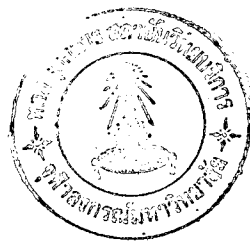
ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28 วิธีเสนอเรื่องของสารคดีเรื่อง "ชีวิตของฉันทลูกกระพิง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	แปลความ
1.	วางเค้าโครงเรื่องเป็นลำดับทำให้เข้าใจง่าย	3.92	0.58	มาก
2.	จัดลำดับสารระกอนหลังไค้เหมาะสม	3.90	0.56	มาก
3.	เสนอเรื่องไค้ชัดเจน	4.02	0.55	มาก
4.	จัดรูปแบบการเสนอเรื่องเป็นหมวดหมู่ทำให้ เกิดความเข้าใจไค้ง่าย	3.73	0.58	มาก
5.	มีความต่อเนื่องของเนื้อหา	3.83	0.45	มาก

จากตารางที่ 28 พบว่า ครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีเสนอเรื่องของชีวิตของฉันทลูกกระพิงว่า มีวิธีเสนอเรื่องอยู่ในระดับมาก ทั้งการวางเค้าโครงเรื่องเป็นลำดับทำให้เข้าใจง่าย จัดลำดับสารระกอนหลังไค้เหมาะสม เสนอเรื่องไค้ชัดเจน จัดรูปแบบการเสนอเรื่องเป็นหมวดหมู่ทำให้เกิดความเข้าใจไค้ง่าย และมีความต่อเนื่องของเนื้อหา ความคิดเห็นของครูในคานนี้เกาะกคूमกัน เพราะ S.D. มีคานอย ระหว่าง 0.45 - 0.58

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29 กลวิธีการแต่งสารคดีเรื่อง "ชีวิตของฉันทลูกกระตัง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	ส.ย.	แปลความ
1.	มีกลวิธีการแต่งแปลกใหม่ทำให้เรื่องน่าสนใจขึ้น	3.90	2.47	มาก
2.	มีกลวิธีการแต่งทำให้เข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น	3.05	2.63	ปานกลาง
3.	มีกลวิธีการแต่งที่เหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.87	0.83	มาก
4.	มีกลวิธีการแต่งทำให้เกิดความเพลิดเพลิน	3.89	0.77	มาก

จากตารางที่ 29 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความคิดเห็นว่า ชีวิตของฉันทลูกกระตัง มีกลวิธีการแต่งที่แปลกใหม่ทำให้เรื่องน่าสนใจขึ้น มีกลวิธีการแต่งเหมาะสมกับระดับนักเรียน มีกลวิธีการแต่งทำให้เกิดความเพลิดเพลินอยู่ในระดับมาก ส่วนกลวิธีการแต่งทำให้เข้าใจเรื่องได้ง่ายอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นด้านกลวิธีการแต่ง "ชีวิตของฉันทลูกกระตัง" นี้ ครูมีความคิดเห็นเรื่องกลวิธีการแต่งเหมาะสมกับระดับนักเรียน และกลวิธีการแต่งทำให้เกิดความเพลิดเพลิน คะแนนเกาะกลุ่มกัน เพราะค่า ส.ย. อยู่ระหว่าง 0.77 - 0.83 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับน้อย ส่วนกลวิธีการแต่งแปลกใหม่ทำให้เรื่องน่าสนใจขึ้น และกลวิธีการแต่งทำให้เข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น มีการกระจายของคะแนนมาก เพราะค่า ส.ย. มีค่ามากคือ 2.47 - 2.63 ซึ่งแสดงว่าครูมีความคิดเห็นที่ไม่เกาะกลุ่มกัน

ตารางที่ 30 ส่วนวนภาษาที่ปรากฏในสารคดีเรื่อง "ชีวิตของฉันทลูกกระหิง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.	มีการบรรยายข้อความชัดเจน	4.01	0.66	มาก
2.	ใช้ภาษาจูงใจให้น่าอ่าน	3.69	0.66	มาก
3.	ใช้ภาษาง่ายเหมาะสมกับระดับนักเรียน	4.02	0.72	มาก
4.	ใช้ศัพท์สำนวนเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง	3.63	1.09	มาก

จากตารางที่ 30 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สำนวนภาษาในเรื่องชีวิตของฉันทลูกกระหิงดังนี้ การบรรยายข้อความชัดเจนมาก ใช้ภาษาจูงใจให้น่าอ่านมาก ใช้ภาษาง่ายเหมาะสมกับระดับนักเรียนมาก ใช้ศัพท์สำนวนเหมาะสมกับเนื้อเรื่องมาก ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสำนวนภาษาใน ชีวิตของฉันทลูกกระหิงนี้เกาะกลุ่มกัน เพราะ S.D. มีค่าน้อย อยู่ระหว่าง 0.66 - 0.72 นอกจากการใช้ศัพท์สำนวนเหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่มีความคิดเห็นไม่เกาะกลุ่มกัน เพราะค่า S.D. = 1.09

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 31 ความรู้ที่ได้จากสารคดีเรื่อง "ชีวิตของฉันทลูกกระติง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	ส.ด.	แปลความ
1.	ให้ความรู้ที่เป็นแก่นสาร ถูกต้องและเหมาะสมแก่นักเรียน	3.95	0.77	มาก
2.	ให้ความรู้ที่เชื่อถือได้เพราะผู้แต่งมีความรู้ความชำนาญในด้านนี้โดยตรง	3.97	1.17	มาก
3.	หาหลักฐานมาอ้างอิงความรู้ภายในเรื่องได้	3.70	0.62	มาก
4.	ให้ความรู้ที่แปลกใหม่ไปจากที่นักเรียนเคยเรียนรู้มา	3.79	0.60	มาก
5.	ให้สาระทางปรัชญา	3.22	0.78	ปานกลาง
6.	ให้สาระทางสังคม	3.41	0.57	ปานกลาง
7.	ให้สาระทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3.00	0.77	ปานกลาง
8.	ให้สาระทางศิลปะและวัฒนธรรม	2.81	0.38	ปานกลาง

จากตารางที่ 31 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นในด้านความรู้ในชีวิตของฉันทลูกกระติงว่า ให้ความรู้ที่เป็นแก่นสาร ถูกต้อง และเหมาะสมแก่นักเรียนมาก ให้ความรู้ที่เชื่อถือได้เพราะผู้แต่งมีความรู้ความชำนาญในด้านนี้โดยตรงมาก หาหลักฐานมาอ้างอิงความรู้ภายในเรื่องได้มาก ให้ความรู้ที่แปลกใหม่ไปจากที่นักเรียนเคยเรียนรู้มามาก ส่วนสาระทางปรัชญา สาระทางสังคม สาระทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาระทางศิลปะและวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านความรู้นี้ ครูมีความคิดเห็นเกาะกลุ่มกันเพราะคะแนนเกาะกลุ่มกันเห็นได้จากค่า ส.ด. ที่มีค่าน้อยคือระหว่าง 0.38 - 0.78 นอกจากเรื่องให้ความรู้ที่เชื่อถือได้เพราะผู้แต่งมีความชำนาญในด้านนี้โดยตรง ครูมีความคิดเห็นที่ไม่เกาะกลุ่มกันเพราะ ส.ด. มีค่า 1.17

ตารางที่ 32 สารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่านจากสารคดีเรื่อง "ชีวิตของฉันทนุกกระหิง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.	ให้ความคิดในการพัฒนาสังคมด้วยการสร้าง รักษาทรัพยากรธรรมชาติ	3.70	0.78	มาก
2.	ให้วิพากษ์และเร้าให้เกิดความคิด	3.53	0.61	ปานกลาง
3.	ให้ค่านิยมอันพึงปรารถนาแก่สังคมในการ อนุรักษ์ไว้ซึ่งธรรมชาติ	4.34	0.67	มาก
4.	ให้ทัศนคติที่ดีแก่บุคคลในการมองสภาพ ธรรมชาติของโลก	4.25	0.67	มาก
5.	ให้พื้นฐานที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา	3.78	0.69	มาก

จากตารางที่ 32 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นในค่านสารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่าน จากเรื่องชีวิตของฉันทนุกกระหิงว่า ให้วิพากษ์และเร้าให้เกิดความคิดอยู่ในระดับปานกลาง ให้ค่านิยมอันพึงปรารถนาแก่สังคมในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งธรรมชาติ ให้ทัศนคติที่ดีแก่บุคคลในการมองสภาพธรรมชาติของโลก และให้พื้นฐานที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของครูในเรื่อง สารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่านจากเรื่องชีวิตของฉันทนุกกระหิงเกาะกลุ่มกัน เพราะ S.D. มีค่า 0.61 - 0.78

ตารางที่ 33 ลักษณะรูปเล่มของสารคดีเรื่อง "วิญญาณ (Spirit) นักปกครอง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	ส.อ.	แปลความ
1.	มีขนาดเหมาะสมน่าอ่านและแข็งแรงทนทาน เหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.28	0.47	ปานกลาง
2.	มีส่วนประกอบต่างๆเช่น สารบัญ คำนำ และบทเสริมท้าย ทำให้รู้สาระสำคัญบางส่วน ของเรื่องเป็นประโยชน์ในการอ่าน	3.57	0.53	มาก
3.	ใช้ภาพและสีของปกดึงดูดความสนใจ	2.49	0.84	น้อย
4.	มีคุณภาพของการพิมพ์ดีและขนาดของตัวพิมพ์ เหมาะสมกับนักเรียน	3.08	0.34	ปานกลาง
5.	จัดรูปหน้าได้เหมาะสม	3.33	0.49	ปานกลาง
6.	ใช้กระดาษพิมพ์ชนิดดี	3.07	0.45	ปานกลาง

จากตารางที่ 33 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่า ในด้านลักษณะรูปเล่มของวิญญาณ (Spirit) นักปกครอง มีส่วนประกอบต่างๆเช่น สารบัญ คำนำ และบทเสริมท้าย ทำให้รู้สาระสำคัญบางส่วนของเรื่อง เป็นประโยชน์ในการอ่านมาก ขนาดเหมาะสมน่าอ่านและแข็งแรงทนทานเหมาะสมกับนักเรียนปานกลาง มีคุณภาพของการพิมพ์ดี และขนาดของตัวพิมพ์เหมาะสมกับนักเรียนปานกลาง จัดรูปหน้าได้เหมาะสมปานกลาง ใช้กระดาษพิมพ์มีคุณภาพปานกลาง ส่วนการใช้ภาพและสีของปกดึงดูดความสนใจได้น้อย ความคิดเห็นของครูจากตารางที่ 33 นี้ มีความเกาะกลุ่มกันของคะแนน เพราะมีค่า ส.อ. ระหว่าง 0.34 - 0.84 ซึ่งแสดงว่าครูมีความคิดเห็นเกาะกลุ่มกันในด้านลักษณะรูปเล่ม

ตารางที่ 34 ประเภทและแนวเรื่องของสารคดีเรื่อง "วิญญาณ (Spirit) นักปกครอง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	แปลความ
1.	มีแนวเรื่องเหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.30	0.70	ปานกลาง
2.	มีแนวเรื่องแปลกไปจากที่นักเรียนเคยเรียนรู้มา	3.68	0.53	มาก
3.	เป็นสารคดีประเภทที่น่าสนใจและให้คุณประโยชน์	3.76	0.55	มาก
4.	เป็นสารคดีที่ให้ความสะท้อนอารมณ์ประทับใจ	3.24	0.83	ปานกลาง
5.	มีลักษณะแนวคิดและเนื้อหาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น (ชาติ)	3.69	1.01	มาก

จากตารางที่ 34 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นในค่าน เรื่อง (ประเภทและแนวเรื่อง) ของวิญญาณ (Spirit) นักปกครองว่า มีแนวเรื่องแปลกไปจากที่นักเรียนเคยเรียนรู้มา มาก เป็นสารคดีประเภทที่น่าสนใจและให้คุณประโยชน์มาก มีลักษณะแนวคิดและเนื้อหาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น (ชาติ) มาก ส่วนแนวเรื่องเหมาะสมกับระดับนักเรียนปานกลาง เป็นสารคดีที่ให้ความสะท้อนอารมณ์ประทับใจปานกลาง ความคิดเห็นของครูในค่านเรื่อง (ประเภทและแนวเรื่อง) เกาะกลุ่มกัน เพราะค่า S.D. อยู่ในระดับ 0.53 - 0.83 นอกจากลักษณะแนวคิดและเนื้อหาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น (ชาติ) ที่ครูมีความคิดเห็นไม่เกาะกลุ่มกัน เพราะ S.D. มีค่ามากคือ = 1.01

ตารางที่ 35 วิธีเสนอเรื่องของสารคดีเรื่อง "วิญญาณ (Spirit) นักปกครอง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	แปลความ
1.	วางเค้าโครงเรื่องเป็นลำดับทำให้เข้าใจง่าย	3.44	0.78	ปานกลาง
2.	จัดลำดับสาระก่อนหลังได้เหมาะสม	3.47	0.68	ปานกลาง
3.	เสนอเรื่องได้ชัดเจน	3.60	0.55	มาก
4.	แบ่งช่วงตอนได้เหมาะสมกับเรื่อง	3.62	0.60	มาก
5.	ใช้เรื่องแทรกช่วยในการเสนอเรื่องก่อให้เกิดความเพลิดเพลินขึ้น	3.41	0.97	ปานกลาง
6.	มีความต่อเนื่องของเนื้อหา	3.49	0.97	ปานกลาง

จากตารางที่ 35 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นในค่านิ่วเสนอเรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครองว่า เสนอเรื่องได้ชัดเจนมาก แบ่งช่วงตอนได้เหมาะสมกับเรื่องมาก ส่วนการวางเค้าโครงเรื่องเป็นลำดับทำให้เข้าใจง่ายอยู่ในระดับปานกลาง จัดลำดับสาระก่อนหลังได้เหมาะสมปานกลาง ใช้เรื่องแทรกช่วยในการเสนอเรื่องก่อให้เกิดความเพลิดเพลินปานกลาง มีความต่อเนื่องของเนื้อหาปานกลาง ความคิดเห็นในตารางที่ 35 นี้ มีความเกาะกลุ่มกันเพราะ S.D. มีค่าระหว่าง 0.55 - 0.97

ตารางที่ 36 กลวิธีการแต่งของสารคดีเรื่อง "วิญญาณ (Spirit) นักปกครอง "

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{X}	ส.ย.	แปลความ
1.	มีกลวิธีการแต่งเหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.32	0.56	ปานกลาง
2.	มีกลวิธีการแต่งทำให้เกิดความเพลิดเพลิน	3.26	0.64	ปานกลาง
3.	มีกลวิธีการแต่งทำให้เข้าใจเรื่องไต่งาย	3.53	1.99	ปานกลาง
4.	มีกลวิธีในการเสนอความรู้ความคิดอย่างแยบยล	3.60	0.82	มาก

จากตารางที่ 36 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นว่า วิญญาณ (Spirit) นักปกครอง มีกลวิธีการแต่งเหมาะสมกับระดับนักเรียนปานกลาง มีกลวิธีการแต่งทำให้เกิดความเพลิดเพลินปานกลาง มีกลวิธีการแต่งทำให้เข้าใจเรื่องไต่งายปานกลาง และมีกลวิธีในการเสนอความรู้ความคิดอย่างแยบยลมาก ความคิดเห็นของครูเกาะกลุ่มกัน นอกจากกลวิธีการแต่งทำให้เข้าใจเรื่องไต่งาย มีการกระจายของคะแนนมาก เห็นได้จากค่าส.ย. มีค่า 1.99 แสดงว่าในเรื่องกลวิธีการแต่งทำให้เข้าใจเรื่องไต่งายนี้ ครูยังมีความคิดเห็นไม่เกาะกลุ่มกัน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 37 ส่วนวนภาษาที่ปรากฏในสารคดีเรื่อง "วิญญาณ (Spirit) นักปกครอง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D.	แปลความ
1.	มีการบรรยายข้อความชัดเจน	3.63	1.28	มาก
2.	ใช้ภาษาจูงใจให้น่าอ่าน	3.38	0.81	ปานกลาง
3.	ใช้ภาษายากง่ายเหมาะสมกับระดับนักเรียน	3.50	0.57	ปานกลาง
4.	ใช้ศัพท์สำนวนเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง	3.35	0.94	ปานกลาง

จากตารางที่ 37 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นในด้านส่วนวนภาษาของวิญญาณ (Spirit) นักปกครองว่า มีการบรรยายข้อความชัดเจนมาก ใช้ภาษาจูงใจให้น่าอ่านปานกลาง ใช้ภาษายากง่ายเหมาะสมกับนักเรียนปานกลาง ใช้ศัพท์สำนวนเหมาะสมกับเนื้อเรื่องปานกลาง ความคิดเห็นต่างๆ ดังกล่าวในตารางที่ 37 นี้ มีการเกาะกลุ่มกันของคะแนน เห็นได้จากค่า S.D. ที่มีค่าน้อย คือระหว่าง 0.57 - 0.94 นอกจากการบรรยายข้อความชัดเจน การกระจายของคะแนนค่อนข้างมากคือมีค่า S.D. = 1.28 แสดงว่าครูยังมีความคิดเห็นไม่เกาะกลุ่มกันในเรื่องการบรรยายข้อความชัดเจนในวิญญาณ (Spirit) นักปกครอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 38 ความรู้ที่ได้จากสารคดีเรื่อง "วิญญาณ (Spirit) นักปกครอง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.	ให้ความรู้ที่เป็นแก่นสาร ถูกต้องและเหมาะสมแก่นักเรียน	3.69	0.59	มาก
2.	ให้ความรู้ที่เชื่อถือได้เพราะสามารถหาหลักฐานอ้างอิงได้	3.91	0.74	มาก
3.	ให้ความรู้ที่แปลกใหม่ไปจากที่นักเรียนเคยเรียนรู้มา	3.75	0.50	มาก
4.	ให้ความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน	3.73	0.56	มาก
5.	ให้สาระทางปรัชญา	3.50	0.56	ปานกลาง
6.	ให้สาระทางสังคม	3.63	0.58	มาก
7.	ให้สาระทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	2.99	0.62	ปานกลาง
8.	ให้สาระศิลปะและวัฒนธรรม	3.09	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 38 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นในด้านความรู้จากเรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครองว่า ให้ความรู้ที่เป็นแก่นสาร ถูกต้องเหมาะสมแก่นักเรียนมาก ให้ความรู้ที่เชื่อถือได้เพราะสามารถหาหลักฐานอ้างอิงได้มาก ให้ความรู้ที่แปลกใหม่ไปจากที่นักเรียนเคยเรียนรู้มามาก ให้ความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันมาก และให้สาระทางสังคมมาก ส่วนสาระทางปรัชญา สาระทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาระทางศิลปะและวัฒนธรรมนั้น วิญญาณ (Spirit) นักปกครองให้สาระดังกล่าวในระดับปานกลาง ความคิดเห็นจากตารางที่ 38 นี้ มีการกระจายของคะแนนเกาะกลุ่มกัน เพราะค่า S.D. อยู่ระหว่าง 0.50 - 0.74

ตารางที่ 39 สารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่านจากสารคดีเรื่อง "วิญญาณ (Spirit)
นักปกครอง"

ลำดับที่	ความคิดเห็น	\bar{x}	S.D. แปลความ
1.	ให้ความคิดในการพัฒนาสังคมเกี่ยวกับ นโยบายเพื่อพัฒนาบ้านเมือง	3.78	0.61 มาก
2.	ให้วิพากษ์และเร้าให้เกิดความคิด	3.67	0.60 มาก
3.	ให้ค่านิยมอันพึงปรารถนาแก่สังคม เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้นำ	4.30	0.69 มาก
4.	ให้คติในการดำเนินชีวิต	4.17	0.79 มาก
5.	ให้พื้นฐานที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา	3.82	0.61 มาก
6.	ให้สาระและแนวคิดที่เป็นประชาธิปไตย	3.02	0.77 มาก

จากตารางที่ 39 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่านจากเรื่องวิญญาณ (Spirit) นักปกครองว่า ให้ความคิดในการพัฒนาสังคมเกี่ยวกับนโยบายเพื่อพัฒนาบ้านเมือง ให้วิพากษ์และเร้าให้เกิดความคิด ให้ค่านิยมอันพึงปรารถนาแก่สังคมเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้นำ ให้คติในการดำเนินชีวิต ให้พื้นฐานที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา และให้สาระและแนวคิดที่เป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของครูในเรื่องสารที่ผู้ประพันธ์สื่อมาถึงผู้อ่านเกาะกลุ่มกัน เพราะค่า S.D. น้อย อยู่ระหว่าง 0.60 - 0.79

ตารางที่ 40 ปัญหาในการสอนหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทย

ลำดับที่	ปัญหาในการสอน	จำนวน	ร้อยละ
1.	ไม่แน่ใจในวิธีสอนและวิธีจัดกิจกรรม	71	40.34
2.	ไม่แน่ใจในวิธีวัดและประเมินผล	79	44.89
3.	อื่นๆ	26	14.77
	รวม	176	100.00

จากตารางที่ 40 พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีปัญหาในการสอนหนังสืออ่านนอกเวลา ดังนี้ มีปัญหาไม่แน่ใจในวิธีวัดและประเมินผล ร้อยละ 44.89 มีปัญหาไม่แน่ใจในวิธีการสอนและวิธีจัดกิจกรรม ร้อยละ 40.34 มีปัญหาอื่นๆ ร้อยละ 14.77 เช่นนักเรียนบางกลุ่มไม่สนใจ เวลาในการสอนไม่พอ ไม่แน่ใจว่าที่กำหนดพฤติกรรมในการอ่านแต่ละเรื่องจะเน้นสิ่งใด มีบางคนที่ไม่มีปัญหาเลย และยังมีปัญหาในการใช้หนังสืออ่านนอกเวลาดังตารางที่ 41

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 41 ปัญหาในการใช้หนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ลำดับที่	ปัญหาการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา	จำนวน	ร้อยละ
1.	หนังสือมีไม่เพียงพอกับความต้องการ	84	42.86
2.	หนังสือที่กรมวิชาการกำหนดมีจำนวนเรื่องมากเกินไป จึงตัดสินใจเลือกยาก	13	9.18
3.	ไม่มีหนังสือคู่มือให้รายละเอียดบางอย่างของหนังสือ อ่านนอกเวลาแต่ละเรื่อง เช่น ประวัติผู้แต่ง คำอธิบายศัพท์	82	41.84
4.	ครูในหมวดภาษาไทยมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในการ ใช้หนังสืออ่านนอกเวลา	11	5.61
5.	อื่นๆ	1	0.51
	รวม	191	100.00

จากตารางที่ 41 พบว่า ครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีปัญหาในการใช้หนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทย ดังนี้ ส่วนใหญ่มีปัญหาหนังสือไม่เพียงพอกับความต้องการ ร้อยละ 42.86 ไม่มีหนังสือคู่มือให้รายละเอียดบางอย่างของหนังสืออ่านนอกเวลาแต่ละเรื่อง เช่น ประวัติผู้แต่ง คำอธิบายศัพท์ ร้อยละ 41.86 ปัญหาอื่น ๆ มีบ้าง เช่น ปัญหาทางกรมวิชาการ กำหนดหนังสืออ่านนอกเวลาให้อ่านมากเกินไป

ตารางที่ 42 การแก้ปัญหาการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา

ลำดับที่	การแก้ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
1.	ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครู	61	32.98
2.	ขอความช่วยเหลือจากหัวหน้าหมวดวิชา ภาษาไทยในโรงเรียน	42	22.70
3.	ขอความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศน์	2	1.08
4.	ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและวารสารด้วยตนเอง	71	38.38
5.	อื่นๆ	9	4.86
	รวม	185	100.00

จากตารางที่ 42 พบว่า เมื่อเกิดปัญหาในการใช้หนังสืออ่านนอกเวลา ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมักศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและวารสารด้วยตนเอง ร้อยละ 38.38 ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครู ร้อยละ 32.98 ขอความช่วยเหลือจากหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยในโรงเรียน ร้อยละ 22.70 ครูบางคนจะขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ในสถาบันการศึกษาที่เคยศึกษา และจากบรรณารักษ์ห้องสมุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 43 ปัญหาในการให้นักเรียนอ่านหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดี

ลำดับที่	ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
1.	นักเรียนไม่มีหนังสืออ่าน	59	14.68
2.	ห้องสมุดไม่ได้จัดหนังสือไว้ให้นักเรียนขอยืม มากเพียงพอ	68	16.92
3.	นักเรียนไม่สนใจหนังสือที่กำหนดให้อ่าน	49	12.19
4.	นักเรียนไม่เข้าใจวิธีการอ่าน	34	8.46
5.	นักเรียนไม่ได้อ่านเองแต่พึ่งจากเพื่อนหรือบุคคลอื่น	46	11.44
6.	นักเรียนไม่ร่วมทำกิจกรรม เช่นการอภิปราย	12	2.98
7.	นักเรียนไม่รับผิดชอบในงานที่ให้ทำ เช่นการ ทำรายงาน การค้นคว้า	32	7.96
8.	นักเรียนจับใจความสำคัญจากการอ่านไม่ได้ เนื่องจากไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างเพียงพอ	33	8.21
9.	นักเรียนขาดความคิดในการวิเคราะห์วิจารณ์	62	15.42
10.	หนังสือที่ทางกรมวิชาการกำหนดมาไม่เหมาะสม กับนักเรียน	7	1.74
11.	อื่นๆ	—	—
รวม		402	100.00

จากตารางที่ 43 พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการให้นักเรียนอ่านหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดีมีหลายประการดังนี้ ปัญหาห้องสมุดไม่ได้จัดหนังสือไว้ให้นักเรียนขอยืมมากเพียงพอ ร้อยละ 16.92 ปัญหานักเรียนขาดความคิดในการวิเคราะห์วิจารณ์ ร้อยละ 15.42 ปัญหานักเรียนไม่มีหนังสืออ่าน ร้อยละ 14.68 ปัญหานักเรียนไม่สนใจหนังสือที่กำหนดให้อ่าน ร้อยละ 12.19 ปัญหานักเรียนไม่ได้อ่านเองแต่พึ่งจากเพื่อนหรือบุคคลอื่น 11.44 ปัญหาอื่นๆนอกจากนี้มีบ้างแต่เป็นส่วนน้อย

สรุปผลจากแบบสอบถามให้ตอบโดยเสรี

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดี ซึ่งเป็นแบบสอบถามให้ตอบโดยเสรี สรุปผลได้ดังนี้

1. หนังสือประเภทสารคดีที่ครูสอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องการเสนอให้ใช้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีดังต่อไปนี้

1.1	ชุดความรู้ไทยเรื่องพิธีแต่งงาน	แต่งโดย	แปลก สนธิรักษ์
1.2	มรดกไทย	แต่งโดย	วิบูลย์ ลี้สุวรรณ
1.3	เที่ยวเมืองไทย	แต่งโดย	ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ
1.4	ประเพณีเกี่ยวกับจตุรัสแดง	แต่งโดย	วานิช จรุงกิจชัยอนันต์
1.5	คนขี้เสื่อ	แต่งโดย	ดร.ภวานี ภักตจารักษ์
ทวีป วรติลก (แปล)
1.6	สู่อมแขนแผ่นดินลานนา	แต่งโดย	พิบูลศักดิ์ ละครพล
1.7	พระนเรศวรมหาราช	พระนิพนธ์	พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาคำรงราชา
นภาพ
1.8	สิงคโปร์เมืองเนรมิต	แต่งโดย	บุญเสริม ฤทธาภิรมย์
1.9	จดหมายถึงแม่จ๋าเนียร	แต่งโดย	วานิช จรุงกิจชัยอนันต์
1.10	คู่มือเลี้ยงปลาตู้	แต่งโดย	วิริยะ สิริสิงห์
1.11	เที่ยวเมืองจีน	แต่งโดย	โกวิทย์ ตั้งตรงจิตร
1.12	5 นาทีกับศิลป์ไทย	แต่งโดย	วิบูลย์ ลี้สุวรรณ
1.13	เที่ยวกับเมีย	แต่งโดย	ไมตรี ลิ้มปิชาติ
1.14	กรณีสวรรคต	แต่งโดย	ซาลี เอี่ยมกระแสนินทร์
1.15	พระราชพิธีสิบสองเดือน	พระราชนิพนธ์	รัชกาลที่ 5
1.16	ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลสงกรานต์	แต่งโดย	เสฐียรโกเศศ

นอกจากนี้ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังเสนอให้ใช้สารคดีในนิตยสารต่างๆ เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดี นิตยสารต่างๆมีดังต่อไปนี้

1. นิตยสารโลกหนังสือ
2. นิตยสารแมฆาน
3. นิตยสารไกล้มขอ
4. อนุสาร อ.ส.ท.
5. สยามรัฐรายสัปดาห์

2. วิธีเราให้นักเรียนรักการอ่านสารคดี ซึ่งครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเคยใช้แล้วได้ผลมีดังต่อไปนี้

- 2.1 แนะนำหนังสือสารคดีที่น่าสนใจ
- 2.2 ย้ำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของหนังสือสารคดีบ่อยๆ
- 2.3 ชี้แนะให้เห็นประโยชน์ของหนังสือสารคดี
- 2.4 สอนวิธีอ่านที่ถูกต้อง
- 2.5 เล่าเรื่องย่อเน้นจุดที่น่าสนใจ
- 2.6 เล่าบางตอนชักชวนใจให้อยากอ่าน
- 2.7 เล่าถึงตอนสนุกแล้วให้ไปอ่านเอง
- 2.8 เล่าประวัติผู้แต่ง
- 2.9 ยกเนื้อเรื่องตอนที่ให้คุณค่าแก่การดำรงชีวิตเพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์
- 2.10 ยกข้อความที่มีความหมายดีมาให้ให้นักเรียนฟัง
- 2.11 ย้ำความสนใจ ด้วยการดึงเข้าสู่ชีวิตบุคคลบางคน
- 2.12 หาข้อความตลกขบขันมาพูดเปรียบเทียบกับนักเรียน
- 2.13 ถามคำถามที่น่าสนใจจากเนื้อเรื่อง
- 2.14 ต่อเนื้อเรื่องโดยการเขียนเป็นประโยคต่อกัน

คิดเห็น

2.15 ให้นำโดยการถามศัพท์เฉพาะแล้วให้นักเรียนไปอ่านและแสดงความ

2.16 วิจารณ์เรื่องให้ฟัง แล้วให้นักเรียนไปอ่านและแสดงความคิดเห็น

2.17 ให้นักเรียนวิจารณ์คำคม

2.18 ให้นักเรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนแนวความคิด

2.19 ตั้งหัวข้อเรื่องให้นักเรียนไปค้นคว้า

2.20 เล่าเรื่องหรือออกข้อสอบในการใช้ภาษาให้เกิดความสนใจในการ

ค้นคว้า

2.21 หาเรื่องง่ายๆมาให้นักเรียนอ่านก่อน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ให้ข้อเสนอแนะ และ
ความคิดเห็นหลายประการ ซึ่งประมวลได้ดังต่อไปนี้

3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการวัดผลวิชาภาษาไทยว่า ระบบการ
วัดผลง่ายเกินไป นักเรียนสอบแก้ตัวได้ง่าย และครูไม่มีเวลาพอที่จะสอบแก้ตัวให้นักเรียน

3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนและการจัดหาหนังสืออ่านนอกเวลาใน
โรงเรียน

3.2.1 บางโรงเรียนไม่รู้จักหนังสืออ่านนอกเวลา และไม่ทราบถึง
ความจำเป็นในการสอนหนังสืออ่านนอกเวลา

3.2.2 เวลาสอนน้อย และมีวิชาเลือก ท.022 การอ่านและการ
พิจารณาหนังสือแล้ว ไม่ควรมีหนังสืออ่านนอกเวลาอีก

3.2.3 ควรส่งหนังสืออ่านนอกเวลา ไปให้โรงเรียนต่างๆทั้งชุด
เพื่ออาจารย์ผู้สอนจะได้ศึกษา

3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลา

3.3.1 หนังสืออ่านนอกเวลาไม่ควรยากและซับซ้อนเกินไป

- 3.3.2 หนังสืออ่านนอกเวลาควรเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับกาลเวลา
- 3.3.3 หนังสืออ่านนอกเวลาบางเล่มที่กำหนดมาไม่มีจำหน่าย
- 3.3.4 หนังสืออ่านนอกเวลาควรตรงกับความพร้อมและวัยของเด็ก
- 3.3.5 การจัดทำหนังสืออ่านนอกเวลาควรหาภาพประกอบให้มากและ

ควรเป็นภาพสี

- 3.3.6 ควรกำหนดหนังสือให้นักเรียนเลือกอ่านนอกเวลามากกว่านี้

3.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดี

- 3.4.1 หนังสือสารคดีที่กำหนดให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาบางเล่มเนื้อหาดี แต่ยากเกินไปสำหรับนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่ค่อยสนใจอ่าน
- 3.4.2 ชีวิตของฉันทลูกระหิงเหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 3.4.3 ควรเลือกชีวประวัติบุคคลสำคัญของไทย หรือบุคคลสำคัญในวงวรรณกรรมไทยมาเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของนักเรียน
- 3.4.4 การกำหนดให้อ่านหนังสืออ่านนอกเวลาประเภทสารคดีไม่จำเป็นต้องกำหนดให้อ่านสารคดีเป็นเล่มๆ เพราะทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายง่าย แต่ควรให้เลือกอ่านจากวารสารรายสัปดาห์ หรือรายปักษ์ ที่มีจำหน่ายในท้องตลาด โดยครูอาจกำหนดชื่อวารสารแล้วให้นักเรียนเลือกอ่านสัปดาห์ละ 1-3 เรื่อง จากนั้นให้ทำรายงานสรุปตามหัวข้ออีกครั้งหนึ่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย